

Број: 17-21-3714-2/23
Сарајево, 19. децембар 2023. године

**ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**- ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
- ДОМ НАРОДА**

19-12-2023

Б

01.02-21-1-2644/23

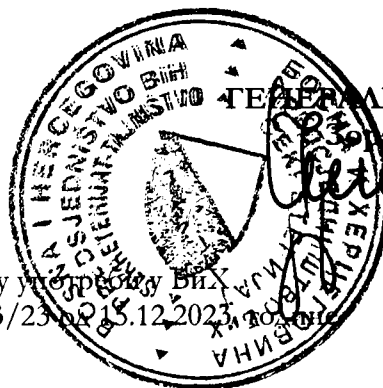
Предмет: Сагласност за ратификацију споразума, тражи се

У складу са чланом 16. Закона о поступку закључивања и извршавања међународних уговора ("Сл. гласник БиХ", бр 29/00 и 32/13), достављамо вам:

Споразум о финансирању Програма активности прекограничне сарадње Босна и Херцеговина – Србија за период 2021.-2027. година између Европске уније коју представља Европска комисија и Босне и Херцеговине коју представља Дирекција за европске интеграције Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Србије коју представља Министарство за европске интеграције. Споразум је потписан 16. марта 2023. године у Бриселу, 02. августа 2023. године у Београду и 16. октобра 2023. године у Сарајеву, а потписала га је, у име Босне и Херцеговине, гђа Елвира Хабота, директорка Дирекције за европске интеграције Савјета министара Босне и Херцеговине.

Будући да је Министарство финансија и трезора БиХ надлежно за провођење поступка за закључивање овог споразума, молимо вас да на састанке ваших комисија, односно сједнице Домова, поред представника Предсједништва БиХ, као предлагача, позовете и представника Министарства који заступницима, односно делегатима може дати све потребне информације.

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР

Јован Ђерић

Прилог:

- текст споразума на 3 (три) службена језика у укупно три примјерка БиХ
- акт МИП-а БиХ, број: 08/1-42-05-2-17725-3/23 од 15.12.2023. године

Доставити:

- наслову
- архиви

MFA-BA-MPP

Broj: 08/1-42-05-2-17725-3/23

Datum: 15.12.2023. godine

18.12.2023
PREDSJEDNIŠTVO
BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO	18-12-2023	20...
Opis posla	Klasifikacija	Kodov broj
	21	3714-1

PREDMET: Prijedlog odluke o ratifikaciji Sporazuma o financiranju Programa aktivnosti prekogranične suradnje Bosna i Hercegovina – Srbija za razdoblje 2021. – 2027. godina između Europske unije koju predstavlja Europska komisija i Bosne i Hercegovine koju predstavlja Direkcija za europske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije koju predstavlja Ministarstvo za europske integracije, d o s t a v l j a s e;

U prilogu akta dostavljamo Prijedlog odluke o ratifikaciji Sporazuma o financiranju Programa aktivnosti prekogranične suradnje Bosna i Hercegovina – Srbija za razdoblje 2021. – 2027. godina između Europske unije koju predstavlja Europska komisija i Bosne i Hercegovine koju predstavlja Direkcija za europske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije koju predstavlja Ministarstvo za europske integracije.

Sporazum su potpisale sve tri strane, za Europsku komisiju sporazum je potpisan 16.03.2023. godine, za Republiku Srbiju 02.08.2023. godine i za Bosnu i Hercegovinu 16.10.2023. godine. Potpisnici su u ime Bosne i Hercegovine gđa. Elvira Habota, direktorica Direkcije za europske integracije Vijeća ministara BiH, u ime Europske komisije gđa. Michela Matuella, direktorica za Zapadni Balkan u Generalnom direktoratu za politiku susjedstva i pregovore o proširenju, i u ime Vlade Srbije prof. Tanja Mišćević, državni IPA koordinator Ministarstva europskih integracija Republike Srbije.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je 02. listopada 2023. godine donijelo Odluku broj: 01-50-1-2955-2/23 o prihvatanju predmetnog Sporazuma, kojom je direktor Direkcije za europske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ovlašten za potpisivanje istog, a koju dostavljamo u prilogu akta.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 32. sjednici održanoj 12.12.2023. godine, utvrdilo Prijedlog odluke o ratifikaciji predmetnog Sporazuma.

Molimo da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, u skladu sa odgovarajućim odredbama Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora („Službeni glasnik BiH“ 29/00 i 32/13), provede postupak ratifikacije navedenog Sporazuma.

MINISTAR

Elmedin Konaković

Musala 2, Sarajevo, Tel: (+387 33) 281-100, Fax: (+387 33) 227-156

SPORAZUM O FINANSIRANJU

POSEBNI USLOVI

Evropska komisija, u daljnjem tekstu „Komisija“, koja djeluje u ime Evropske unije, u daljnjem tekstu „Unija“,

s jedne strane, i

Republika Srbija, koju predstavlja Vlada Republike Srbije (u daljnjem tekstu „Srbija“) i Bosna i Hercegovina, koju predstavlja Direkcija za evropske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu „Bosna i Hercegovina“), u daljnjem tekstu pod zajedničkim nazivom „korisnici programa IPA III“, ili zasebno „korisnik programa IPA III“,

s druge strane,

a zajednički u daljnjem tekstu „ugovorne strane“

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

Član 1 – Program prekogranične saradnje

- (1) Unija pristaje finansirati, a korisnici programa IPA III prihvataju finansiranje sljedećeg Programa prekogranične saradnje opisanog u Dodatku I:

Program prekogranične saradnje Srbija – Bosna i Hercegovina za period 2021–2027. godine

Broj globalne obaveze: ACT-60750

Za godinu 2022: JAD.961941

Ovaj program prekogranične saradnje finansira se sredstvima iz budžeta Unije na osnovu sljedećeg osnovnog akta: Instrument pretpristupne pomoći (IPA III)¹.

- (2) Ukupni procijenjeni troškovi ovog programa prekogranične saradnje iznose 16.223.529,42 eura, a najveći mogući doprinos Unije ovom programu prekogranične saradnje utvrđen je u iznosu od 14.000.000 eura.

Ovaj doprinos Unije dijeli se na godišnje obaveze za period 2022, 2024, 2026. i 2027. godine u skladu s Dodatkom I. Ništa se u ovom sporazumu o finansiranju ne može tumačiti kao impliciranje finansijske obaveze Unije u vezi s kreditima koji još nisu odobreni usvajanjem budžeta EU. Usvajanje naknadnih godišnjih finansijskih obaveza navedenih u Dodatku I bit će odobreno razmjenom pisama između Komisije i korisnika programa IPA III.

Od korisnika programa IPA III ne očekuje se nikakav finansijski doprinos.

- (3) Program prekogranične saradnje će se provoditi u skladu s opisom u Dodatku I.

¹ Uredba (EU) br. 2021/1529 Evropskog parlamenta i Vijeća od 15. septembra 2021. godine kojom se uspostavlja Instrument pretpristupne pomoći (IPA III), SL L 330, 20. 09. 2021, str. 1.

Član 2 – Period izvršenja i operativni period provođenja

- (1) Period izvršenja ovog sporazuma o finansiranju definiran u članu 1, stav 1. Dodatka II određen je na 12 godina od sklapanja ovog sporazuma o finansiranju, ili od razmjene pisama za naknadne budžetske rate.
- (2) Trajanje operativnog perioda provođenja ovog sporazuma o finansiranju, kako je definirano u članu 1, stav 2. Dodatka II, postavljeno je na 6 godina od zaključenja ovog sporazuma o finansiranju ili od razmjene pisama za naknadne budžetske rate.
- (3) Ti periodi se mogu produžiti kako je predviđeno u članu 15. Dodatka II.

Član 3 – Adrese i obavještenja

Sva obavještenja koja se odnose na provođenje ovog sporazuma o finansiranju bit će u pisanom obliku i izričito će se pozivati na Program prekogranične saradnje kako je definirano u članu 1, stav 1. i šalju se na sljedeće adrese:

a) za Komisiju:

gđa Michela Matuella
Vršiteljica dužnosti direktorice D, Zapadni Balkan
Generalna direkcija za susjedstvo i pregovore o proširenju (DG NEAR)
Rue de la Loi 15
Evropska komisija
B-1049 Bruxelles, Belgija
E-mail: NEAR-D@ec.europa.eu

b) za korisnike programa IPA III:

za Srbiju:

Prof. dr. Tanja Mišćević
Državna IPA koordinatorica (NIPAC)
Ministarstvo evropskih integracija
Nemanjina 34
11 000 Beograd, Srbija
E-mail: kabinet@eu.rs

za Bosnu i Hercegovinu:

gđa Elvira Habota
Državni IPA koordinator (NIPAC)
Direkcija za evropske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
Đoke Mazalića 5
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
E-mail: kabinet.dei@dei.gov.ba

Član 4 – Kontakt-osoba za OLAF

Kontakt-osoba korisnika programa IPA III s odgovarajućim ovlaštenjima za direktnu saradnju s Evropskim uredom za borbu protiv prevara (OLAF), s ciljem olakšavanja operativnih aktivnosti OLAF-a je:

za Srbiju:

gđa Jelena Sedlaček

Načelnica Odjeljenja za suzbijanje nepravilnosti i prevara u postupanju s finansijskim sredstvima EU (AFCOS),

Ministarstvo finansija

Kneza Miloša 20

11 000 Beograd, Srbija

E-mail: jelena.sedlacek@mfin.gov.rs

za Bosnu i Hercegovinu:

gđa Vera Letica

Pomoćnica ministra

Ministarstvo finansija i trezora

Trg BiH 1

71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

E-mail: vletica@mft.gov.ba; cfcu@mft.gov.ba

i

gđa Sehiya Mujkanović

Pomoćnica ministra

Ministarstvo finansija i trezora

Trg BiH 1

71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

E-mail: smujkanovic@mft.gov.ba

Član 5 – Okvirni sporazumi o finansijskom partnerstvu

Program prekogranične saradnje provodit će se u skladu s odredbama Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu (FFPA) između Evropske komisije i Srbije o aranžmanima za provođenje finansijske pomoći Unije Srbiji u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III), i u skladu s odredbama Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu između Evropske komisije i Bosne i Hercegovine o aranžmanima za provođenje finansijske pomoći Unije Bosni i Hercegovini u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III) (u daljnjem tekstu: „Okvirni sporazumi“).

Ovaj sporazum o finansiranju dopunjava odredbe gore spomenutih okvirnih sporazuma. U slučaju suprotnosti između odredbi ovog sporazuma o finansiranju s jedne strane, i odredbi relevantnog Okvirnog sporazuma s druge strane, prednost se daje odredbama Okvirnog sporazuma.

U skladu s članom 154, stav 5. Finansijske uredbe, provođenje programa u indirektnom upravljanju od strane korisnika IPA-e nadopunjuje se *ad hoc* mjerama navedenim u članu 7.

Član 6 – Dodaci

- (1) Ovaj sporazum o finansiranju sastoji se od:
- a) ovih posebnih uslova;
 - b) Dodatka I: Program prekogranične saradnje Srbija – Bosna i Hercegovina za 2021–2027;
 - c) Dodatka II: Opći uslovi;
 - d) Dodatka III: Model godišnjeg izvještaja Programa prekogranične saradnje o provođenju pomoći instrumenta IPA III u skladu s članom 80. Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu;
 - e) Dodatka IV: Obrazac finansijskog izvještaja prema članu 61, stav 2, tačka (a) i članu 61, stav 3. Okvirnog sporazuma, uključujući predložak predviđanja za vjerovatne zahtjeve za plaćanje prema članu 33, stav 3. Okvirnog sporazuma;
 - f) Dodatka V: Minimalna specifikacija računovodstvenog sistema zasnovanog na načelu nastanka događaja.
- (2) U slučaju suprotnosti između odredbi Dodataka i odredbi ovih posebnih uslova, prednost se daje odredbama Posebnih uslova. U slučaju suprotnosti između odredbi Dodatka I i odredbi Dodatka II, prednost se daje odredbama Dodatka II.

Član 7 – Odredbe koje odstupaju od ili dopunjavaju Dodatak II

U skladu s misijom provjere za povjeravanje poslova provođenja budžeta provedenom u junu 2022. godine, primjenjuju se sljedeće *ad hoc* mjere:

- Naknadnu misiju provjere od strane Komisije treba provesti čim se uspostave sistemi IPA III;
- Nacionalnim strukturama i tijelima zabranjeno je preuzimati nove pravne obaveze prema IPA III, uključujući odluke o dodjeli, prije zadovoljavajućeg ishoda naknadne misije provjere;
- Prijenosi sredstava u okviru programa IPA III od strane Komisije korisnicima programa IPA III obustavljaju se prije zadovoljavajućeg ishoda naknadne misije provjere.

Sljedeće dopunjava Dodatak II:

Komisija namjerava postepeno uvesti elektronski sistem razmjene za izvještavanje o ugovorima kojima indirektno upravlja korisnik IPA III („IPA-APP“). Korisnik IPA III morat će se registrirati i koristiti IPA-APP kako bi omogućio e-upravljanje sporazumima o finansiranju.

Član 8 – Zaključivanje i stupanje na snagu

Ovaj sporazum o finansiranju smatra se zaključenim na dan kada ga potpiše posljednja strana, a najkasnije do 31. decembra 2023. godine.

Ovaj sporazum o finansiranju stupa na snagu na dan kada ga potpiše posljednja strana.

Dio programa koji se provodi u indirektnom upravljanju s korisnikom IPA III, s izuzetkom pokretanja postupaka dodjele, započet će tek nakon što Okvirni sporazum stupi na snagu i kada se dovrši potrebno povjeravanje zadataka provođenja budžeta.

Ovaj sporazum sastavljen je u tri istovjetna primjerka na engleskom jeziku, od kojih je jedan predat Komisiji, a po jedan korisnicima programa IPA III.

Za korisnike programa IPA III:

Za Srbiju:

Prof. dr. Tanja Mišćević
Državna IPA koordinatorica (NIPAC)
Ministarstvo evropskih integracija
Republike Srbije

Datum:

Potpis:

Za Komisiju:

Za Komisiju:

gđa Michela Matuella
Vršiteljica dužnosti direktorice D, Zapadni
Balkan
Generalna direkcija za susjedstvo i pregovore o
proširenju
Evropska komisija

Datum: 16. 03. 2023. godine

Potpis: /svojeručni potpis/

Za Bosnu i Hercegovinu:

g. Edin Dilberović
Državni IPA koordinator (NIPAC)
Direkcija za evropske integracije
Vijeće Ministara
Bosne i Hercegovine

Datum:

Potpis:

Elektronski potpisano 16. 03. 2023. godine. 13:03 (UTC+02) u skladu s članom 11. Odluke Komisije (EU) 2021/2121.

BOS

DODATAK I

Akcioni dokument za: Program prekogranične saradnje između Srbije i Bosne i Hercegovine za period 2021.-2027.

SADRŽAJ

SINOPSIS PROGRAMA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
LISTA AKRONIMA	6
1. SAŽETAK PROGRAMA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1.1. Sažetak programa	Error! Bookmark not defined.
1.2. Priprema programa i uključivanje partnera	Error! Bookmark not defined.
2. PROGRAMSKO PODRUČJE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.1. Analiza situacije	Error! Bookmark not defined.
2.2. Glavni nalazi	Error! Bookmark not defined.
3. PROGRAMSKA STRATEGIJA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.1
3.1. Obrazloženje – Opravdanost odabrane strategije intervencije	Error! Bookmark not defined.1
3.2. Opis prioriteta programa	Error! Bookmark not defined.
3.3. Horizontalna i međusektorska pitanja	31
3.4. Usklađenost sa drugim programima i makroregionalnim strategijama	Error! Bookmark not defined.
3.5. Uvjeti i pretpostavke	Error! Bookmark not defined.7
4. INDIKATIVNI BUDŽET	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.8
5. PROVEDBENI ARANŽMANI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5.1. Sporazum o finansiranju	Error! Bookmark not defined.
5.2. Indikativni period provedbe	Error! Bookmark not defined.
5.3. Metode provedbe	Error! Bookmark not defined.
5.4. Struktura upravljanja programom	Error! Bookmark not defined.41
5.5. Razvoj i odabir, te provedba projekta	42
5.6. Obim geografske podobnosti za nabavku i grantove	Error! Bookmark not defined.2
6. IZVJEŠTAVANJE, MONITORING I EVALUACIJA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.2
7. INFORMACIJE I VIDLJIVOST	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.2
8. ODRŽIVOST	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.3

Sinopsis programa

Osnovni akt	Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA III)
Naziv programa	Program prekogranične saradnje između Srbije i Bosne i Hercegovine za 2021.-2027.
CRIS/OPSYS brojevi	ACT-60750 2022: JAD.961941 2024: JAD.961942 2026: JAD.963191 2027: JAD.963209
Programski dokument	IPA III programski okvir
Prozor	Prozor 5 Teritorijalna i prekogranična saradnja
Programsko područje	Srbija: Sremski, Mačvanski, Kolubarski i Zlatiborski okrug. Jedinice lokalne samouprave Bosne i Hercegovine (općine/gradovi/distrikt): Gradačac, Vlasenica, Šekovići, Doboj Istok, Kladanj, Gračanica, Pelagićevo, Srebrenik, Han Pijesak, Čelić, Milići, Lopare, Srebrenica, Ugljevik, Višegrad, Bijeljina, Rogatica, Teočak, Sokolac, Sapna, Pale, Kalesija, Pale (FBiH), Tuzla, Novo Goražde, Lukavac, Rudo, Petrovo, Čajniče, Banovići, Goražde, Živinice, Foča (FBiH), Zvornik, Foča, Bratunac, Kalinovik, Donji Žabar, Orašje, Domaljevac-Šamac, Šamac, Modriča, Vukosavlje, Odžak, Brod, Olovo, Centar Sarajevo, Osmaci, Trnovo, Trnovo RS, Hadžići, Istočna Ilidža, Ilidža, Istočno Novo Sarajevo, Novi Grad Sarajevo, Vogošća, Stari Grad Sarajevo, Istočni Stari Grad, Ilijaš, Vareš, Breza, Visoko, Kiseljak, Fojnica, Kreševo, Novo Sarajevo i Brčko Distrikt BiH
Opći cilj/Utjecaj programa	Promovirati dobrosusjedске odnose, poticati integraciju u Uniju i unaprijediti društveno-ekonomski razvoj programskog prekograničnog područja kroz društveno i ekonomsko uključivanje određenih grupa, posebno mladih, i konkurentnost turizma
Programski tematski klasteri (TC), tematski prioriteti (TP) i posebni ciljevi/ishodi (SO) po tematskom prioritetu	TP0: Tehnička pomoć SO1 Osigurati efikasnu, djelotvornu, transparentnu i pravovremenu implementaciju programa prekogranične saradnje, kao i podizanje svijesti o programu među nacionalnim, regionalnim i lokalnim zajednicama i, općenito, stanovništvom u prihvatljivom programskom području TC1: Poboljšane mogućnosti zapošljavanja i socijalna prava TP6: Ulaganje u mlade, obrazovanje i sticanje vještina SO1 Poboljšati aktivizam mladih i društveno-ekonomsko učešće mladih SO2 Povećati zapošljivost određenih grupa TC4: Poboljšano poslovno okruženje i konkurentnost TP5: Podsticanje turizma i kulturne i prirodne baštine SO1 Održivi turizam (uključujući kulturno i prirodno naslijeđe) koji doprinosi ekonomskom razvoju prekograničnog regiona Napomena: Tematski klaster TC 5: <i>Unaprijeđeni kapaciteti lokalnih i regionalnih vlasti za rješavanje lokalnih izazova</i> bit će uključeni. Uključivanje ovog tematskog klastera bit će predstavljeno u Odjeljku 3.3 ovog dokumenta.

Ciljevi održivog razvoja (SDG)	Glavni SDG: 8 Promovirati kontinuirani, inkluzivni i održivi ekonomski rast, punu i produktivnu zaposlenost i pristojan posao za sve U okviru implementacije 7-godišnjeg programa prekogranične saradnje, odabrane operacije će također doprinijeti sljedećim SGD-ovima): 4 Osigurati inkluzivno i pravedno kvalitetno obrazovanje i promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve 5 Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice 10 Smanjiti nejednakost unutar i među zemljama 11 Učiniti gradove i ljudska naselja inkluzivnim, sigurnim, otpornim i održivim 13 Poduzeti hitne mjere u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih utjecaja 15 Zaštititi, obnoviti i promovirati održivo korištenje kopnenih ekosistema, održivo upravljati šumama, boriti se protiv dezertifikacije i zaustaviti i preokrenuti degradaciju zemljišta i zaustaviti gubitak biodiverziteta
DAC kod(ovi) ¹	Glavni DAC kodovi: 15110 – Politika javnog sektora i administrativno upravljanje (10)% 16010 – Socijalna zaštita (20%) 16020 – Otvaranje radnih mjesta (20%) Podkodovi 3 (50%): 33210 – Turistička politika i administrativni menadžment (50%)
PODACI O BUDŽETU	
Budžetska linija	15.020300
Ukupni troškovi 2021-2027	EUR 16 223 529.42
Ukupan doprinos EU 2021-2027	EUR 14 000 000
Godišnji doprinos EU ²	Za 2022. - EUR 6 000 000 Za 2024. - EUR 4 200 000 Za 2026. - EUR 3 600 000 Za 2027. - EUR 200 000
UPRAVLJANJE I PROVEDBA	

¹ DAC sektori (šifre i opisi) su naznačeni u prvom i četvrtom stupcu kartice 'kodovi namjene' u sljedećem dokumentu: <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/dacandcrscodelists.htm>

² U zavisnosti od raspoloživosti apropijacija za odgovarajuće finansijske godine nakon usvajanja relevantnog godišnjeg budžeta, ili kako je predviđeno u sistemu privremenih dvanaestina

Način provedbe	<i>Za operacije:</i> Indirektno upravljanje od strane Republike Srbije <i>Za tehničku pomoć</i> Direktno upravljanje od strane Evropske komisije
Odgovorne strukture prekogranične saradnje/relevantne vlasti u zemljama učesnicama IPA III ³	<i>U Srbiji:</i> - Ministarstvo za evropske integracije Republike Srbije (MEI) (Upravljačko tijelo) - Ministarstvo finansija Republike Srbije, Odjel za ugovaranje i finansiranje programa financiranih od strane EU – CFCU (Posredničko tijelo za finansijsko upravljanje)) <i>U Bosni i Hercegovini:</i> - Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine - Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine
ZTS/Istureni uredi zajedničkog tehničkog sekretarijata (ZTS)	Sjedište ZTS-a: Užice (RS) Istureni ured: Tuzla (BA)
Krajnji datum za zaključivanje <u>Sporazuma o finansiranju</u>	Za budžetsku obavezu za 2022 najkasnije do 31. decembra N+1
Krajnji datum za dogovor (razmjena dopisa) svih strana o daljim godišnjim budžetskim izdvajanjima za provedbu Sporazuma o finansiranju	Za budžetsku obavezu za 2024. najkasnije do 31. decembra N+1 Za budžetsku obavezu za 2026. najkasnije do 31. decembra N+1 Za budžetsku obavezu za 2027. najkasnije do 31. decembra N+1
Krajnji rok za zaključivanje <u>ugovora o nabavci i grantu</u>	3 godine nakon datuma zaključenja Finansijskog sporazuma (ili razmjene pisama za naredne budžetske rate) osim u slučajevima predviđenim članom 114. FR
Indikativni operativni period provedbe	6 godina nakon datuma zaključenja Sporazuma o finansiranju (ili razmjene pisama za sljedeće budžetske rate)
Krajnji datum za provedbu Sporazuma o finansiranju	12 godina nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju (ili razmjene dopisa za sljedeće budžetske rate)

³ Odgovorne strukture i odgovornosti bit će definirani nakon usvajanja u skladu sa zakonodavnim okvirom programa IPA III i odgovarajućim Okvirnim sporazumom o finansijskom partnerstvu i Sporazumom o finansiranju.

LISTA SKRAĆENICA

BA/BiH	Bosna i Hercegovina
CA	Ugovorni organ
CBC	Prekogranična saradnja
CBC-Forum	Regionalni konsultativni forum CBC-a
CBIB+3	Izgradnja prekograničnih institucija plus faza III
CFCU	Centralna jedinica za finansije i ugovaranje
CfP	Poziv za ponude
CSO	Organizacija civilnog društva
DEI	Direkcija za evropske integracije – Bosna i Hercegovina
EU	Evropska unija
EUSAIR	Strategija EU za Jadransko – jonsku regiju
EUSDR	Strategija EU za Dunavsku regiju
DEU	Delegacija Evropske unije
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
GDP	Bruto domaći proizvod
IPA	Instrument za pretpristupnu pomoć
JMC	Zajednički odbor za praćenje
JTF	Zajednička radna grupa
JTS	Zajednički tehnički sekretarijat
LSGs	Lokalne samouprave
MEI	Ministarstvo za evropske integracije, Srbija
NES	Nacionalna služba za zapošljavanje
NGO	Nevladina organizacija
OS	Struktura CBC-a (ako se tekst odnosi na program IPA II, Operativna struktura)
PESTLE	Politička, ekonomska, socijalna, tehnološka, pravna i ekološka analiza
RCC	Vijeće za regionalnu saradnju
RS	Republika Srbija
RYCO	Regionalni ured za saradnju mladih
SME	Mala i srednja poduzeća
SO	Specifični cilj/ishod
SORS	Zavod za statistiku Republike Srbije
SWOT	Snage, slabosti, mogućnosti, prijetnje
TA	Tehnička pomoć
TC	Tematski klaster
TP	Tematski prioritet
VET	Stručno obrazovanje i obuka

1. SAŽETAK PROGRAMA

Program prekogranične saradnje između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine (BiH) realizirat će se u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć 2021-2027 (IPA III) u cilju unapređenja dobrosusjedskih odnosa, njegovanja integracije u Uniju i promoviranja društveno-ekonomskog razvoja kroz zajedničke lokalne i regionalne inicijative.

Pravna osnova za izradu prekograničnog programa⁴: Uredba (EU) 2021/1529 Evropskog parlamenta i Vijeća od 15. septembra 2021. o uspostavljanju Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III)⁵.

1.1. Sažetak programa

Ovaj program je rezultat sveobuhvatnog analitičkog i konsultativnog procesa koji je sproveden između augusta 2020. i jula 2021. u programskoj oblasti i na centralnom nivou u obje zemlje učesnice. Aktivnosti su uključivale detaljnu anketu zainteresiranih strana, kao i javne konsultacije koje su sprovedene 19. aprila 2021. Proces programiranja je otežala epidemiološka situacija uzrokovana pandemijom COVID-19, što je primoralo zainteresirane strane da se sastanu i diskutuju virtualno. Uprkos ovom ograničenju, uključeni subjekti su nastojali da na najbolji mogući način pregledaju stvarnu situaciju/izazove u programskoj oblasti. Time je postignuto da odabrani tematski prioriteti i definirani specifični ciljevi/ishodi blisko odgovaraju stvarnim potrebama.

Socio-ekonomski kontekst detaljno je opisan u analizi situacije/PESTLE i SWOT analizama. Ključne tačke, koje su istaknute tokom analize i dalje obrađene prilikom odabira tematskih klastera/prioriteta, mogu se sažeti na sljedeći način.

Programsko područje pokazuje značajne prirodne resurse koji mogu predstavljati osnovu za razvoj različitih privrednih aktivnosti. U tom smislu razvoj turizma ima veliki potencijal, posebno u vezi sa nišnim turističkim područjima kao što su: tradicija, kultura, kulinarski i aktivni odmor. Ove snage regije, kao i potencijal za zajedničke turističke proizvode logično dovode do odabira TP turizma.

Regija se i dalje suočava sa određenim nedostacima, prije svega u infrastrukturi i mogućnostima smještaja. Situacija sa ljudskim resursima je također složena, što pokazuje dvije glavne tipologije – negativne migracione trendove iz ruralnih područja i visok nivo nezaposlenosti među određenim grupama, posebno žena i mladih. Niska dodana vrijednost i fokus na tradicionalne industrije i dalje predstavljaju izazov u privredi prekograničnog područja.

Za prevazilaženje ovih ograničenja neke specifične grane privrede, na primjer turizam i prerada hrane, pružaju dobru priliku. Novi ekonomski naponi mogli bi se zasnivati na resursima i tradiciji ovog područja. U svakom slučaju ovi naponi bi morali biti praćeni sistematskim razvojem ljudskih resursa, kao i aktivnostima usmjerenim na očuvanje prirodnih resursa i smanjenje zagađenja. Program će pokušati doprinijeti ključnim ciljevima Zelene agende za Zapadni Balkan⁶, a posebno kroz specifični cilj 2.1. ovog programa, koji je usklađen sa nizom stubova Zelene agende, a posebno: (5) održivi sistemi ishrane i ruralna područja.

⁴ Također, tokom procesa programiranja, dokument "Savjeti za programiranje" koji je razvio CBIB+ korišten je kao ključna smjernica i koristan alat.

⁵ OJ L 330, 20.9.2021.

⁶ „Smjernice za implementaciju Zelene agende za Zapadni Balkan uz Saopćenje Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija – Ekonomsko-investicioni plan za Zapadni Balkan“, COM(2020) 641 konačna verzija, Brisel, 6.10.2020, SWD(2020) 223.

Odabir tematskih prioriteta direktno proizilazi iz SWOT-a i analize situacije kroz širok konsultativni proces među članovima posebno formirane zajedničke radne grupe (JTF). Rezultirajući prioriteti i specifični ciljevi/ishodi su sljedeći:

- **TP6: Ulaganje u mlade, obrazovanje i vještine**

U okviru ovog TP definirana su dva specifična cilja/ishoda:

SO 1.1 Poboljšati aktivizam mladih i društveno-ekonomsko učešće mladih

SO 1.2 Povećati zapošljivost određenih grupa pružanjem novih vještina

Tematski prioritet se bavi nekim od ključnih izazova identificiranih u regionu – ograničenim perspektivama i visokim stopama nezaposlenosti među mladima, kao i negativnim migracijskim trendovima u regionu. Odabir ovog prioriteta je također zasnovan na iskustvu stečenom kroz zajedničke međuljudske akcije koje su u prethodnim programima ocijenjene kao najuspješnije i najrelevantnije.

- **TP5: Poticanje turizma i kulturne i prirodne baštine**

U okviru ovog TP-a definiran je jedan specifičan cilj/ishod:

SO 2.1 Razvijati i promovirati zajedničku turističku ponudu zasnovanu na kulturnom i prirodnom nasljeđu

Ovaj tematski prioritet i njegov specifični cilj/ishod istražuju potencijale identifikovane u regionu, posebno razvoj turizma u vezi sa kulturnim i prirodnim nasljeđem. Kao referenca korištene su postojeće veze između zajednica i iskustva najbolje prakse u razvoju zajedničke turističke ponude. Ovaj SO također omogućava stvaranje zajedničkih turističkih proizvoda, kao i manje intervencije u turističkoj infrastrukturi na lokalitetima kulture i prirodnog nasljeđa.

Procjenjuje se da oba tematska prioriteta mogu imati najbolji mogući utjecaj na regionalnom nivou u prekograničnom kontekstu, s obzirom na finansijski i tehnički okvir programa.

Podrška koja će biti pružena u okviru ovog višegodišnjeg akcionog plana direktno će doprinijeti i stvoriti sinergiju sa prioritetima Ekonomskog i investicionog plana⁷ i Zelena agenda⁸ za Zapadni Balkan.

1.2. Priprema programa i uključivanje partnera

Proces programiranja obilježio je relativno ograničen vremenski okvir i epidemiološka situacija vezana za COVID-19 koja je uglavnom onemogućavala žive kontakte i veće sastanke. Stoga su se konsultacije i sastanci uglavnom odvijali online.

Ovaj program su zajednički razvile obje zemlje učesnice i u tu svrhu je uspostavljena Zajednička radna grupa (JTF). JTF je kolektivno tijelo koje čine predstavnici dviju zemalja učesnica u okviru programa prekogranične saradnje između Srbije i Bosne i Hercegovine 2021-2027⁹. Uloga JTF-a u strateškom

⁷ COM (2020) 641, 6.10.2020.

⁸ SWD (2020) 223, 6.10.2020.

⁹ Članove JTF-a su imenovali sledeći nadležni organi zemalja učesnica: 1) Fond „Evropski poslovi“ AP Vojvodine; 2) Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja; 3) Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave; 4) Privredna komora; 5) Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture; 6) Ministarstvo unutrašnjih poslova; 7) Stalna konferencija gradova i općina; 8) Ured za saradnju sa civilnim društvom; 9) Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija; 10) Ministarstvo za evropske integracije; 11) Ministarstvo zaštite životne sredine; 12) Ministarstvo spoljnih poslova i 13) NAO - iz Srbije i 1) Direkcija za evropske integracije; 2) Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih

planiranju i programiranju za buduću implementaciju programa za period 2021.-2027. bila je da osigura kvalitet različitih nacrt programa prekogranične saradnje i da se potonji fokusira na potrebe identificirane u dotičnoj programskoj regiji u smislu tematskih klastera, prioriteta, specifičnih ciljeva/rezultata i očekivanih rezultata/ishoda, provodeći sljedeće: identificirati potrebe prihvatljivog programskog područja, povezati lokalne potrebe sa potrebama identificiranim na regionalnom i državnom nivou; razraditi programsku strategiju, sa posebnim naglaskom na sve elemente logike intervencije, odlučiti o budućoj raspodjeli sredstava po tematskim prioritetima; u programskoj strategiji opisati svaki strateški projekt i identificirati i opisati komplementarnost sa drugim programima i makro-regionalnim strategijama koje pokrivaju programsku teritoriju.

Operativne strukture su nastojale postići široki konsenzus o odabranim tematskim prioritetima i definiciji ciljeva/rezultata/aktivnosti. Prvi korak u proceduri bilo je sprovođenje **ankete među lokalnim vlastima i drugim organizacijama**. Cilj ankete je bio da se utvrdi interesovanje i kapacitet u regionu. Analiza vraćenih upitnika pružila je vrijedne inpute za dalji razvoj programa; na primjer, SWOT analiza je bila snažno zasnovana na odgovorima prikupljenim regionalnom anketom. Potom su izrađene analize stanja i SWOT analize koristeći regionalno istraživanje i opsežnu analizu statističkih i socio-ekonomskih podataka obje zemlje, s naglaskom na programsku oblast. Nakon usvajanja oba dokumenta od strane članova JTF-a, poduzet je završni korak procesa: usvajanje nacrt programa strategije.

I prvi i drugi nacrt programske strategije su bili predmet javnih konsultacija koje su rađene radi dobijanja šireg mišljenja i saglasnosti u pogledu definiranih prioriteta i ciljeva. Javne konsultacije su istovremeno pružale povratnu informaciju sa mikro nivoa o aktuelnim i stvarnim izazovima. Prvi nacrt programske strategije proslijeđen je e-mailom 11. decembra 2020. svim zainteresiranim stranama, čiji su kontakti bili dostupni u bazi programa. Također, podijeljen je široj publici objavljivanjem na web stranici programa, web stranicama obje Operativne strukture i na Facebook stranici Programa i Operativnih struktura, od 11.12.2020. do 31.12.2020. godine uz zahtjev za slanje mišljenja i komentara putem emaila. Tokom ovog perioda primljena su 3 komentara od relevantnih aktera, a svi su se odnosili na pitanja kapaciteta (tj. potvrđivanje spremnosti ispitanika da učestvuju u Programu). Nakon što su komentari dobijeni od Evropske komisije na 1. nacrt uključeni u 2. nacrt programske strategije, obavljene su još jedne javne konsultacije putem online konsultativnog sastanka i pisanih povratnih informacija od zainteresiranih subjekata, na osnovu online upitnika. Jedno primljeno pitanje odnosilo se na pitanja održivosti podrške zapošljavanju, a preporuka je bila da se prioritet više fokusira na mlade. Operativne strukture su već uzele u obzir taj komentar fokusirajući definiciju specifičnih ciljeva/ishoda na mlade. Što se tiče učešća u javnim konsultacijama putem online upitnika, 36% ispitanika su predstavnici nevladinih organizacija, 22% su centralne, regionalne i lokalne vlasti, 14% su predstavnici sportskih institucija, klubova ili udruženja, dok su škole i univerziteti, privatne kompanije, razvojna agencija i javna poduzeća i ustanove sa po 7%.

Zainteresirane strane su zamoljene da procijene svoje slaganje sa logikom intervencije, a odgovori su bili sljedeći:

- 36% ispitanika se u potpunosti slaže sa predloženim Općim ciljem/utjecajem (14% se ne slaže);
- 50% ispitanika se u potpunosti slaže sa predloženom formulacijom Tematskog prioriteta 1;
- 50% ispitanika se u potpunosti slaže sa predloženom formulacijom Specifičnog cilja/ishoda 1.1;
- 57% ispitanika se u potpunosti slaže sa predloženom formulacijom Specifičnog cilja/ishoda 1.2;
- 64% ispitanika se u potpunosti slaže sa predloženom formulacijom Tematskog prioriteta 2;

odnosa; 3) Ministarstvo civilnih poslova; 4) Vlada Federacije Bosne i Hercegovine; 5) Vlada Republike Srpske; 6) Brčko Distrikt BiH; 7) Savez lokalnih vlasti Republike Srpske i 8) Savez općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine – iz Bosne i Hercegovine.

- 72% ispitanika se u potpunosti slaže sa predloženom formulacijom Specifičnog cilja/ishoda 2.1;
- Opći komentari na Nacrt verzije programskog dokumenta bili su između ostalog: OP dokument je sveobuhvatan i dobro postavljen, također smatram da odgovara stvarnim potrebama na terenu; Uključiti više aktivnosti edukacije mladih u oblasti kulture, medijske pismenosti i kreativne industrije (kao filmska produkcija), participativne projektne aktivnosti sa mladima koje će povezati kulturno nasljeđe i savremenu umjetničku praksu; OP dokument je dobro strukturiran.

S obzirom na to da se komentari dobijeni od Evropske komisije na prvi nacrt odnose na pitanje rodne ravnopravnosti, OS su konsultovale ured Programa UN Women u Beogradu. Svi relevantni inputi uključeni su u drugi nacrt Programa.

Kao dio procesa programiranja, održan je niz zvaničnih sastanaka JTF-a. Sastanci su uključivali bilateralne sastanke između obje zemlje učesnice, zajedničke sastanke JTF-a, kao i javne konsultacije kojima upravlja JTF. Sastanci su se održavali tokom čitavog programskog perioda od aprila 2020. do jula 2021. godine. Detaljan spisak sastanaka predstavljen je u tabeli ispod.

Tabela 1.1: Spisak sastanaka JTF-a i važnih prekretnica Programa

Događaj/Sastanak	Datum	Svrha/zaključci
Pismo Evropske komisije	22. april 2020.	Pismo Evropske komisije vezano za program IPA III i početak procesa programiranja primili su NIPAC uredi obje zemlje
Uvodni sastanak	4. maj 2020.	Održan početni sastanak između OS RS i CBIB+3 o procesu programiranja IPA III CBC (predloženi koraci i plan rada)
Uvodni sastanak	5. maj 2020.	Održan početni sastanak između OS BiH i CBIB+3 o procesu programiranja IPA III CBC (predloženi koraci i plan rada)
1. koordinacioni sastanak Osnivanje JTF-a	14. maj 2020. Od kraja jula do sredine septembra 2020.	Prvi koordinacioni sastanak OS Srbije i Bosne i Hercegovine o IPA III programima prekogranične saradnje Proces imenovanja članova JTF-a
2. koordinacioni sastanak	27. juli 2020.	Drugi koordinacioni sastanak OS Srbije i Bosne i Hercegovine o IPA III programima prekogranične saradnje
Slanje upitnika	4-6. august 2020.	JTS je poslao upitnike relevantnim zainteresiranim stranama prekogranične saradnje
Rok za popunjavanje upitnika	16. septembar 2020.	2. rok za prikupljanje popunjenih upitnika
Dostavljanje zbirnih odgovora	28. septembar 2020.	Zbirni odgovori iz prikupljenih upitnika dostavljeni su stručnjaku za programiranje na dalju razradu i analizu
Obuka programiranja	12. oktobar 2020.	Obuka za članove JTF-a, OS i osoblje JTS-a, koju je održao stručnjak za programiranje o formuliranju i razvoju programa
3. koordinacioni sastanak	13. oktobar 2020.	Treći koordinacioni sastanak između Srbije i Bosne i Hercegovine o IPA III programima prekogranične saradnje
1. sastanak JTF-a	21. oktobar 2020.	Uspostavljanje JTF-a, usvajanje Poslovnika o radu Zajedničke radne grupe (JTF), početne rasprave u vezi sa planiranjem aktivnosti; definiranje vremenskog okvira i koraka u procesu
1. pripremni sastanak JTF-a	6. novembar 2020.	Diskusija o SWOT analizi i rangiranju TP-ova
2. sastanak JTF-a	9. novembar 2020.	Prezentacija i diskusija vezana za PESTLE i SWOT analizu; Odobrenje oba dokumenta Početne rasprave vezane za izbor tematskih prioriteta (TP)

Događaj/Sastanak	Datum	Svrha/Zaključci
2. pripremni sastanak JTF-a	19. novembar 2020.	Diskusija o izboru predloženih TP-ova
3. sastanak JTF-a	19. novembar 2020.	Izbor tematskih prioriteta
3. pripremni sastanak JTF	26. novembar 2020.	Diskusija o nacrtu programske strategije
4. sastanak JTF-a	26. novembar 2020.	Diskusija i usvajanje prvog nacrtu programske strategije
1. nacrt programskog dokumenta	1. decembar 2020.	Podnošenje 1. nacrtu programa Evropskoj komisiji
Javne konsultacije	11.-31. decembar 2020.	Online javne konsultacije
Interni koordinacioni sastanak	4. februar 2021.	Interni koordinacioni sastanak o pripremi za razmatranje komentara Evropske komisije na programski dokument IPA III CBC RS-BA
4. koordinacioni sastanak	12. februar 2021.	Četvrti koordinacioni sastanak između Srbije i Bosne i Hercegovine o IPA III programima prekogranične saradnje
Koordinacioni sastanak	18. februar 2021.	Koordinacioni sastanak sa projektom UN Women za RS o rodnoj analizi i IPA III CBC programskom dokumentu
Savjetovanje i obučavanje	19. mart 2021.	Savjetovanje i obučavanje o logici intervencije ovog programa koji je obezbijedio Promel projekt finansiran od strane Evropske komisije
Komentari Evropske komisije na 1. nacrt	22. mart 2021.	Komentari su službeno stigli do NIPAC-a
5. koordinacioni sastanak	26. mart 2021.	Diskusija o komentarima koje je primila Evropska komisija. Izrada Akcionog plana za pripremu 2. nacrtu programskog dokumenta
Javne konsultacije	19. april 2021.	Prezentacija programske strategije
5. sastanak JTF-a	22. april 2021.	Diskusija o 2. nacrtu programske strategije
2. nacrt programskog dokumenta	28. april 2021.	Odobrenje 2. nacrtu programske strategije od strane JTF-a u pisanoj proceduri
2. nacrt programskog dokumenta	29. april 2021.	Podnošenje 2. nacrtu programa Evropskoj komisiji
Komentari Evropske komisije na 2. nacrt	7. jun 2021.	Neformalni komentari Evropske komisije stigli su do operativne strukture Srbije
Novi format programskog dokumenta	8. juli 2021.	Revidirani format programskog dokumenta zvanično je stigao u operativnu strukturu Srbije kao i zvanični komentari druge verzije programskog dokumenta
Treći nacrt programskog dokumenta	15. juli 2021.	Odobrenje JTF-a pisanom procedurom za 3. nacrt nakon komentara Evropske komisije
Treći nacrt programskog dokumenta	15. juli 2021.	Podnošenje 3. nacrtu programa Evropskoj komisiji

2. PROGRAMSKO PODRUČJE

2.1. Analiza situacije

Ovaj odjeljak pruža sažetu analizu programske oblasti.

Programska teritorija u Republici Srbiji obuhvata 15 370 km² sa 1 072 271¹⁰ stanovnikom, od čega su žene 50,59 %, a u Bosni i Hercegovini (BiH) 16 644,18 km² sa 1 590 431¹¹ stanovnikom, što čini ukupno 2 662 702 stanovnika, od čega su 51,34 % žene. Sa bh. strane u programu učestvuje 67 jedinica lokalne samouprave, a sa srbijanske strane 4 regije. Programska oblast ostaje ista kao u prethodnom finansijskom ciklusu (2014-2020).

Mapa: Prihvatljivo programsko područje

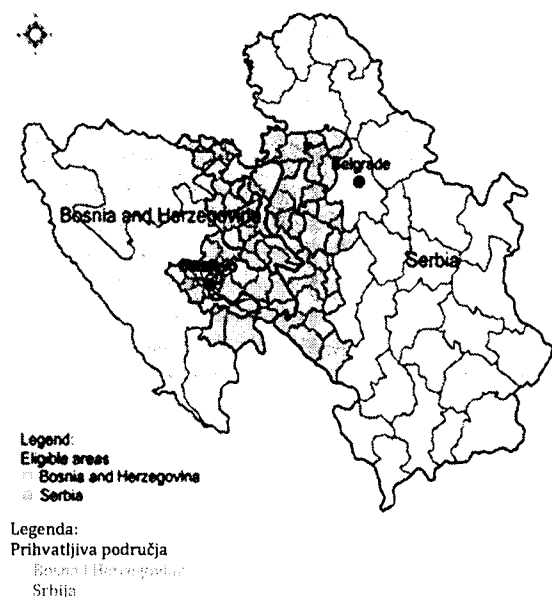

Tabela 2.1: Ključne brojke programskog područja

Ključne brojke	Broj i jedinice
Ukupna površina programskog područja	32. 014.18 km ²
Ukupna populacija u programskom području	2.662.702 (od toga 1.358. 989 žena)
Ukupna dužina granice	370.9 ¹²
Plava granica	261 km (rijeka Drina 217.7 km + rijeka Sava 43.3 km)
Kopnena granica	109.9 km
Ukupni granični prelazi	15 (3 za željeznički saobraćaj, 1 za pješake i 11 za motorna vozila)

Politički kontekst

Obje zemlje su uspostavile snažne i trajne bilateralne odnose, što dokazuje i potpisivanje više od 50 bilateralnih sporazuma u različitim oblastima. Pored toga, Bosna i Hercegovina (BiH) i Srbija dijele viziju i posvećenost evropskim integracijama.

¹⁰ Procjene, Zavod za statistiku općina i regija Srbije 2019.

¹¹ Agencija za statistiku BiH, podaci Popisa iz 2013. godine

¹² Statistički izvještaj za 2012. godinu, strana 18

Srbija je dobila status kandidata za članstvo u EU 2012. Evropsko vijeće je odlučilo da otvori pristupne pregovore 28. juna 2013. godine, na osnovu preporuke Komisije od 22. aprila. Od tada je otvoreno 18 pregovaračkih poglavlja, a dva poglavlja „Nauka i istraživanje” i „Obrazovanje i kultura” privremeno su zatvorena 2016. i 2017. godine. Nova metodologija proširenja stupila je na snagu 1. februara 2021. godine, a Klaster 4 je otvoren u decembru 2021., uključujući poglavlja 14, 15, 21, 27, o transportu, energetici i okolišu.

Evropska komisija i BiH potpisale su 16. juna 2008. godine Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Njegovim potpisom BiH je stupila u ugovorni odnos sa EU i prepoznala važnost usklađivanja zakonodavstva i njegove efikasne implementacije. Potpisivanjem SSP-a BiH je efektivno uspostavila slobodni trgovinski prostor sa EU, svojim glavnim trgovinskim partnerom. SSP je stupio na snagu 15. decembra 2015. godine i time su obaveze BiH proširene sa trgovinskih odnosa na opću opredijeljenost za poštivanje propisa EU. Predsjedavajući Predsjedništva BiH podnio je 15. februara 2016. godine Vijeću EU kandidaturu za punopravno članstvo u EU. U maju 2019. godine Evropska komisija usvojila je svoje Mišljenje o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u EU. Mišljenje identifikuje 14 ključnih prioriteta koje zemlja treba da ispuni kako bi bila preporučena za otvaranje pregovora o pristupanju EU; i sveobuhvatnu mapu puta za postepene reforme.

EU je više puta naglašavala perspektivu članstva u EU, a nedavno je istaknuta u Saopćenju Komisije objavljenom 2021. o politici proširenja EU¹³. Saopćenje ponovo potvrđuje stratešku posvećenost EU regionu, koja se ogleda u nizu ključnih akcija koje donose opipljive koristi građanima, uključujući značajno obećanje o finansiranju u okviru Ekonomskog i investicionog plana za jačanje dugoročnog razvoja regiona.

Geografski opis i klima

Granica između Srbije i Bosne i Hercegovine (BiH) duga je 370,9 km, od čega su 229 km rijeke.

Smješteno u jugoistočnom dijelu Evrope, programsko područje između Srbije i BiH sastoji se od tri veoma raznolika geografska dijela. Sjeverni dio je plodna ravnica; središnji je brdovit dok je južni dio planinski. Na sjevernom dijelu srbijanskog programskog područja nalazi se plodno poljoprivredno zemljište u Sremskom okrugu. Pored toga, ovaj okrug spada u jednu od razvijenih poslovnih oblasti u Srbiji.

Južnije, teren postaje brdovitiji uz prisustvo planina kao što su Divčibare, Golija, Zlatar i Tara koje su potencijalna područja za privredni razvoj zbog postojanja prirodnih resursa i širenja turističkih mogućnosti. Posljednjih godina Tara je počela da privlači sve više turista zbog razvoja Mokre Gore i Šarganske osmice.

U BiH, sjeverna nizija (300 metara nadmorske visine) obuhvata slivove rijeka Save i Drine, sa dolinama rijeka Tolisa, Tinje, Brke, Gnjice i Janje, nudeći najpovoljnije uvjete za poljoprivrednu proizvodnju. Ovo je najvažnije područje BiH za proizvodnju žitarica.

Klima u programskom području je kontinentalna, definirana toplim, suvim ljetima i jesenima, te hladnim zimama sa obilnim snježnim padavinama zbog prisustva planina. Odnedavno je klima doživjela promjene poput onih u drugim zemljama, s očiglednim globalnim zagrijavanjem i brzim promjenama vremena.

Rijeka Drina, sa nekoliko visokih brana, čini 185,3 km granice između Srbije i BiH. Uliva se u rijeku Savu na sjeveru. Obje rijeke su bogata prirodna bogatstva, sa raznim vrstama ribe i druge faune.

¹³ Saopćenje Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija 2021 – Saopćenje o politici proširenja EU, Strazbur, 19.10.2021. COM(2021) 644

Stanovništvo, demografija i etničke manjine

Ukupna populacija programske teritorije broji 2. 662.702 stanovnika, od čega 1.072.271 na srbijanskom dijelu programske teritorije i 1.590.431 na bh. dijelu. Gustina naseljenosti na srbijanskoj strani je 70 stanovnika po km², a na strani BiH gustina naseljenosti je 88 stanovnika po km².

Tabela 2.2: Procjene stanovništva BiH i Srbije od 1. januara 2019. (u hiljadama),¹⁴ kao poređenje

Država	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
BiH	3 825	3 516	3 510	3 503	-
Srbija	7 114	7 076	7 040	7 001	6 964

Brojke za obje zemlje pokazuju smanjenje na nacionalnom nivou kao i u programskoj oblasti. Razlozi za ovo smanjenje ostaju negativna stopa mortaliteta-nataliteta i odlazeće migracije iz regiona (iz ruralnih u urbana područja u zemlji i inostranstvu). Na nivou cijele zemlje prirodni priraštaj u 2018. godini iznosio je -5,5%. U Zlatiborskom okrugu, na primer, koji predstavlja najveći dio programskog područja, prirodni priraštaj stanovništva iznosio je -5,8%¹⁵.

Od 1.072.271 stanovnika u srbijanskom delu programa, 50,59% su bile žene (podaci za 2018. godinu)¹⁶. Od ukupnog broja stanovnika od 1.590.431 na bh. strani, 51,34 % su bile žene (Popis iz 2013.)¹⁷.

Na srbijanskoj strani programskog područja (podaci Popisa iz 2011.) 14,13 % stanovništva bilo je mlađe od 15 godina, 37,84 % bilo je između 15 i 44 godine, 30,80 % između 45 i 64 godine i 17,23 % starije od 64 godine. Na bosanskohercegovačkoj strani programskog područja (Popis iz 2013.) postotak stanovništva mlađeg od 15 godina je 14,99 %, udio stanovništva između 15 i 65 godina je 70,88 %, a udio starijih od 65 godina je 14,13 %.

U Srbiji, etnička većina stanovništva programskog područja su Srbi. Na osnovu popisa iz 2011. godine i procjena čine 89,39 % ukupnog broja stanovnika Zapadnog regiona – znatno iznad državnog prosjeka od 82,9 %. Međutim, u nekim općinama programskog područja taj procenat je znatno ispod medijane: Priboj (74,1 %), Prijepolje (56,8 %), Sjenica (23,5 %). Zlatiborski okrug je stoga etnički najraznovrsniji u Zapadnom regionu.

Prema popisu iz 2011. godine, u četiri okruga koji čine programsko područje u Srbiji živi 6,89% svih etničkih manjina u Srbiji. Od ukupnog stanovništva srbijanskog dela programskog područja, 127 154 osobe ili 10,61 % svih stanovnika su pripadnici etničkih manjina. Najveću etničku grupu čine Bošnjaci sa 36 607 stanovnika, ili 32,65 % svih Bošnjaka koji žive u Srbiji. Drugu po veličini etničku grupu čine muslimani sa 8 921 stanovnikom, ili 43,55 % svih muslimana koji žive u Srbiji. U programskom području na srbijanskoj strani živelo je i 14.855 pripadnika romske manjine. To iznosi 1,39 % ukupne populacije.

U bosanskohercegovačkom dijelu programskog područja 59,88 % njegovih stanovnika izjasnilo se kao Bošnjaci, dok se 26,97 % izjasnilo kao Srbi i 4,47 % kao Hrvati. Za BiH nema podataka o romskoj populaciji.

Infrastruktura i okoliš

U obje zemlje, **putna mreža** na programskim teritorijama je razvijenija na sjeveru, ostavljajući izolovanije zajednice na jugu sa manje nego zadovoljavajućom mrežom puteva. Iako je putna mreža sjever-jug razvijena sa obje strane granice, manje je veza u pravcu istok-zapad. Republika Srbija je pokrenula veliki višegodišnji infrastrukturni projekt izgradnje autoputne veze između sjevernog i

¹⁴ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Enlargement_countries_-_population_statistics#Population_and_age_structure

¹⁵ Republički zavod za statistiku, općine i regioni 2019.

¹⁶ Republički zavod za statistiku Srbije 2019.

¹⁷ Agencija za statistiku BiH, http://www.bhas.ba/index.php?option=com_publicacija&view=publicacija_pregled&ids=1&id=5&n=Stanovni%C5%A1tvo

zapadnog dijela zemlje. Autoput Beograd – Južni Jadran predstavlja buduću vezu između Srbije i Crne Gore. U 2019. godini otvoren je posljednji dio autoputa između Beograda i Čačka, a 2021. godine predviđa se završetak dionice Čačak (Preljina) - Požega.

Srbijanski **željeznički sistem** je pretrpeo veliki nedostatak investicija i održavanja u prethodnim decenijama. Međutim, Republika Srbija je od 2011. godine izdvojila značajna finansijska sredstva za rekonstrukciju i modernizaciju željezničke infrastrukture i nabavku željezničke imovine, uključujući realizaciju projekata finansiranih iz kredita EIB, EBRD i bilateralnih aranžmana. U BiH je željeznička mreža također u lošem stanju. Ukupna dužina željezničke mreže u programskom području BiH je 1.018¹⁸ km. Ukupna željeznička mreža u Srbiji iznosi 3.363,4 km.

Između BiH i Srbije postoji **15 graničnih prelaza** (3 za željeznički saobraćaj, 1 za pješake i 11 za motorna vozila). Broj graničnih prelaza je dovoljan, ali je potrebno poboljšati i osavremeniti kvalitet infrastrukture i kapaciteta s obzirom na sve veću robnu razmjenu između tih zemalja.

U programskom području nalaze se **3 aerodroma**, u bh. dijelu programskog područja postoje dva potpuno funkcionalna i dobro opremljena međunarodna aerodroma: jedan u Tuzli, smješten u Dubravama-Živinice, 8 km jugoistočno od grada, otvoren za saobraćaja 1998. godine, a drugi u Sarajevu, potpuno renoviran 2005. godine. U srbijanskom dijelu programskog područja nalazi se bivši vojni aerodrom u Ponikvama, udaljen 18 km od Užica, sada služi u civilne svrhe. Aerodrom je zvanično otvoren za upotrebu u oktobru 2013.

U Sremskom okrugu u Srbiji, rijeke Dunav i Sava **su plovne** cijelom dužinom koja prolazi kroz programsko područje. Rijeka Drina nije plovna duž većeg dijela programskog područja, iako nudi brojne mogućnosti za sportove na vodi i turizam.

Telekomunikaciona mreža u programskom području općenito je dobro razvijena i za fiksne i za mobilne mreže. Osim toga, postoji dobra pokrivenost internet uslugama u kompanijama. U nedostatku dostupnih regionalnih podataka, prikazani su samo referentni podaci na nacionalnom nivou.

Obje zemlje se suočavaju sa **ekološkim izazovima**, posebno zbog nerazvijene ekološke infrastrukture i industrijskog/kućnog zagađenja. Proizvedene **otpadne vode** predstavljaju značajan problem, kako za domaćinstva tako i za industriju u regionu. Na programskom području BiH, tuzlanska dolina je bila jedna od najzagađenijih čak i na prostoru bivše Jugoslavije. Najveći zagađivači su rudnici uglja (Banovići, Živinice), hemijska industrija (Tuzla i Lukavac) i termoelektrana Tuzla. Procenat prečišćenih otpadnih voda (mjereno kao procenat od ukupno odloženih otpadnih voda) je 4,12 % za FBiH (podaci za cijelu FBiH) i za Republiku Srpsku 3,96 %. Procenat domaćinstava priključenih na kanalizaciju je između 26,8 % (Sremski okrug) i 43,7 % (Zlatiborski okrug).

Na srbijanskoj strani granice glavno postrojenje za **čvrsti otpad** je Regionalni centar za upravljanje otpadom Duboko, koji opslužuje sljedeće općine: Užice, Bajina Bašta, Požega, Arilje, Čajetina, Kosjerić, Lučani, Ivanjica i Čačak. Centar je u 2019. godini prerađio 89 800 t čvrstog otpada. Od toga je 7 885 t otpada prerađeno za potrebe reciklaže (8,78 % ukupno primljenog otpada)¹⁹. U FBiH postoji 49 registriranih deponija. Samo deponija Smiljevići (Kanton Sarajevo), Zenica i Tuzla imaju posebno izgrađene sanitarne deponije. Sistem upravljanja čvrstim otpadom u Republici Srpskoj je relativno neefikasan i nije u skladu sa savremenim standardima. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, postojale su čak 43 registrirane općinske deponije (pored dodatnih oko 200 neregistriranih). Samo deponija u Bijeljini je posebno izgrađena sanitarna deponija. Republika Srpska usvojila je strategiju upravljanja otpadom za period 2016-2025.

¹⁸ Saobraćaj BiH 2019, http://www.bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2020/TRA_00_2019_TB_00_BS.pdf

¹⁹ Program poslovanja JKP Duboko Užice, 2020

Ekonomija

Ekonomija čitave programske teritorije slabi zbog marginalizacije regiona i nestabilnosti tokom 1990-ih. Nizak nivo investicija, veliki industrijski giganti koji su godinama propadali, neuspješan proces privatizacije koji je stvorio velike gubitke radnih mjesta rezultirali su ograničenom ekonomskom ekspanzijom. Region pati od nedostatka ekonomskih izgleda i negativnih migracionih trendova koji su uslijedili. Od 2015. godine zabilježeni su određeni pozitivni pomaci, a u 2020. godini zabilježen je nagli pad zbog globalne ekonomske krize uzrokovane pandemijom COVID-19. Između dvije zemlje postoji intenzivna trgovina. BiH je treći po važnosti trgovinski partner Srbije sa vrijednošću izvoza od 834 miliona dolara (11,62 % ukupnog izvoza) u 2019.²⁰ Uvoz iz Srbije u 2019. godini iznosio je 2,26 milijardi dolara (10,83 % ukupnog uvoza; 3. mjesto).

Najveća stopa **nezaposlenosti** u programskoj oblasti u Srbiji registrirana je u Sremskom okrugu od 11,6%. Najniža je stopa nezaposlenosti u Kolubarskom okrugu od 6,4%. Obje brojke su podaci za 2019. i niže su od nacionalnog prosjeka²¹. Ono što ostaje zabrinjavajuće je relativno niska obrazovna struktura nezaposlenih. Pored toga, stope nezaposlenosti mladih su znatno veće nego u općoj populaciji. Od 335 000 nezaposlenih u 2019. godini, otprilike 58 000 bilo je mlađe od 25 godina. Uzimajući u obzir da je u ovoj starosnoj grupi bilo zaposleno 153 000 lica; stopa nezaposlenosti čini 35,7 % aktivnog stanovništva. Za Šumadiju i Zapadnu Srbiju, koje predstavljaju veliki dio programske oblasti, bilo je 39.000 zaposlenih mladih između 15 i 24 godine i 19.000 nezaposlenih, što znači da je stopa nezaposlenosti iznosila 32,8 %, što je opet niže od nacionalnog prosjeka. U 2019. godini u programskom području u FBiH najveći broj nezaposlenih registriran je u Tuzlanskom kantonu (75 461 osoba ili 24,1 % svih nezaposlenih u FBiH) i u Kantonu Sarajevo (59 570 ili 19 %). Prema podacima Zavoda za statistiku Republike Srpske ²², stopa nezaposlenosti u cijeloj Republici Srpskoj iznosila je 11,7 %. Stopa nezaposlenosti mladih od 15 do 24 godine u Republici Srpskoj iznosila je 23,8 odsto²³.

Poljoprivreda ostaje važan ekonomski sektor u programskoj oblasti, iako bilježi blagi pad. Statistika pokazuje da se u Sremskom okrugu, na primjer, 38,15 % svih domaćinstava smatra poljoprivrednim domaćinstvima. Na nivou države u Srbiji u 2019. g. poljoprivreda je doprinijela sa 6,16% ukupnom BDP-u (pad od 18 procentnih poena u odnosu na 2018.)²⁴. U FBiH obim poljoprivredne proizvodnje iznosio je 707 miliona KM u 2006. godini i 857 miliona u 2015. godini. Uprkos ovom povećanju, udio u ukupnom BDP-u pada, na 4,6% u 2015. godini. U Republici Srpskoj vrijednost proizvodnje iznosila je 897 miliona KM u 2016. godini, što je predstavljalo 9,3 % ukupnog BDP-a Republike Srpske. Udio pada kao i u FBiH. U Brčko Distriktu BiH vrijednost proizvodnje je porasla na 66 miliona KM u 2015. godini, ali je zabilježen pad sa 14% u 2006. godini na 10% u 2015. godini kao procenat ukupnog BDP-a. Ukupna površina pod **šumom** na programskom području u Republici Srpskoj iznosila je 1 100 268 ha. Ukupna površina pod šumama na programskom području u FBiH iznosila je 653 292 ha. Ukupna površina pod šumama u Šumadiji i Zapadnoj Srbiji koja pokriva veliki dio programskog područja u Srbiji iznosila je 980 213 ha. Obim proizvodnje šumskih sortimenata u Republici Srbiji u junu 2020. godine manji je za 23,3% u odnosu na prosjek 2019. godine.

Industrija u regionu, kao i u drugim tranzicionim ekonomijama, suočava se sa značajnim izazovima u tehnološkoj nerazvijenosti, niskoj produktivnosti rada i ograničenim investicijama. Industrija prolazi kroz stalne procese restrukturiranja i posljednjih godina zabilježene su značajna direktna strana ulaganja u regiji.

²⁰ <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/BIH/Year/LTST/TradeFlow/Export/Partner/all/>

²¹ Republički zavod za statistiku, Bilten Istraživanje o radnoj snazi u Republici Srbiji 2019.

²² Zavod za statistiku Srbije, Anketa o zaposlenosti 2019.

²³ Zavod za statistiku Republike Srpske, Anketa o radnoj snazi 2019.

²⁴ <https://www.statista.com/statistics/440654/share-of-economic-sectors-in-the-gdp-in-serbia/>

Razvoj malih i srednjih poduzeća je glavni stub politika obje vlade kao sredstvo za postizanje dinamičnog nivoa ekonomske ekspanzije potrebnog u programskoj oblasti da bi se postigao ekonomski paritet sa evropskim susjedima. Iako je poduzetnička kultura u programskoj oblasti relativno razvijena, većina MSP posluje u sektorima sa izrazito niskom dodanom vrijednošću. Većina malih i srednjih preduzeća je orijentirana na trgovinu ili usluge, primjenjujući vrlo malo principa inovacija i tehnološkog razvoja.

Programske teritorije u obje zemlje imaju veliki potencijal za **razvoj turizma**. Sarajevo je 1984. g. organiziralo Zimske olimpijske igre. Taj događaj privukao je više od 300 000 turista u region. Njegova organizacija bila je jedan od najuspješnijih turističkih proizvoda u bivšoj Jugoslaviji. Sada programska teritorija ima veliki potencijal za razvoj specifičnih turističkih proizvoda kao što su zimski, seoski ili kulturni turizam. Turistička ponuda treba se bazirati na posebnosti regije, tradicionalnoj arhitekturi, autentičnoj hrani, olimpijskom imidžu, kulturnom naslijeđu, blizini drugih turističkih destinacija (Mostar, Travnik, Blagaj) kao i vjerskih turističkih lokaliteta kao što su Međugorje i Prusac. Posljednjih godina zabilježen je značajan porast turizma u programskoj regiji. Neki okruzi poput Zlatiborskog doživljavaju razvojni procvat. Čini se da kvalitet usluga i vještine radne snage nisu u stanju da se prilagode zahtjevima ovih brzih dešavanja, pa je očigledna potreba za ulaganjem u kvalitetnu infrastrukturu i standarde usluga. Sa obje strane granice u posljednje vrijeme su renovirane neke ključne turističke atrakcije, na primjer pruga Šarganska osmica, infrastruktura u Višegradu i pješačke staze na Sutjesci. Neke turističke inicijative podržane su u okviru programa IPA II. Od 2018. godine nacionalna alokacija IPA II za Srbiju iznosi 17 miliona eura namenjenih razvoju turizma (kroz direktnu implementaciju ugovora sa GIZ-om). Na Zlatiboru je 2020. otvorena najduža turistička žičara na svijetu (ulaganje od 13 miliona eura). Turizam je bio izrazito pogođen krizom COVID-19.

Na srbijanskoj strani formiran je nacionalni park Tara. Šargan – Mokra gora, Mileševa klisura, Ovčarsko-kablarska klisura i Uvac su parkovi prirode na srbijanskoj strani programskog područja. Zbog izrazitog očuvanja prirodne baštine (izvori vode, riječna mreža, raznolikost reljefa, bogata flora i fauna) i bogatog kulturnog naslijeđa, UNESCO komitet je područje Parka prirode Golija proglasio posebnim rezervatom biosfere Golija-Studenica. Prema klasifikaciji Međunarodne asocijacije za zaštitu prirode, Zaovine (na Tari) i budući rezervat biosfere Drina predloženi su da postanu dio pete kategorije zaštićenih područja.

Izdvajamo – kriza COVID-19

Negativan efekat pandemije ogleda se u smanjenju privredne aktivnosti, a najviše su pogođeni prerađivačka industrija, saobraćaj i turizam. Prema podacima SORS-a, u aprilu 2020. ukupna industrijska proizvodnja pala je za 17,6 %, a prerađivačka za 20 %. Ukupna vrijednost spoljnotrgovinske razmjene je znatno smanjena, 28,2 % u aprilu i 26,4 % u maju. Početkom 2020. godine doznake iz inostranstva su značajno smanjene (-9,4%) i, prema podacima Narodne banke Srbije, od januara do maja za 800 miliona eura (smanjenje od 23,8% u odnosu na isti period prošle godine). FDI je također bio niži nego u 2019. (3,6 milijardi eura u 2019.).

Projekcije BDP-a variraju u različitim institucijama. MMF-ove ukazuju na relativno nizak i privremeni pad BDP-a, zbog pandemije COVID-19, za 3% u 2020. godini, i povećanje od 7,5% u 2021. Narodna banka Srbije predviđa smanjenje BDP-a od 1,5%, dok je Ministarstvo finansija prijavilo pad od 1,8 %. Evropska komisija je prognozirala pad BDP-a Srbije od 4,1 % u 2020. godini, nakon čega slijedi rast od 6,1 % u 2021. Prognoza Evropske komisije za stopu nezaposlenosti je 12,7 % u 2020., a zatim potpuni oporavak 2021., uz ukupnu stopu nezaposlenosti od 10%²⁵.

Vijeće ministara BiH je u 2019. godini projiciralo 3,4 % rasta BDP-a za 2020. Međutim, zbog COVID-19, očekuje se njegovo usporavanje na vrijednost između -3,2 % i -5 %, dok međunarodna rejting agencija Standard and Poor's (S&P) očekuje da će realni BDP u 2020. godini pasti za 5%. Pandemija COVID-19 posebno je pogodila spoljnotrgovinsku razmjenu BiH, pri čemu je u augustu 2020. godine zabilježen pad ukupnog izvoza od 14,1% u odnosu na isti mjesec 2019. godine, dok je uvoz zabilježio pad od 17% u odnosu na isti mjesec godinu prije.

²⁵ OECD, <https://www.oecd.org/south-east-europe/COVID-19-Crisis-in-Serbia.pdf>

Obrazovanje, istraživački sektor i kultura

Obrazovne ustanove na osnovnom, srednjem i univerzitetskom nivou postoje u programu obje zemlje. Tri potpuna univerziteta predaju nastavu u Tuzli, Sarajevu i Istočnom Sarajevu. Iako se obrazovni objekti na osnovnom nivou smatraju adekvatnim, oni na srednjem nivou su opisani kao zastarjeli i neadekvatni jer im nedostaju moderni ITC i laboratorijski kapaciteti. Institucije za stručno osposobljavanje prisutne su u većim gradovima. U Srbiji nema dovoljno specijaliziranih srednjih škola po savremenim standardima. U Užicu se nalazi srednja specijalizirana škola, kao i fakultet za turizam.

Broj osnovnih i srednjih škola na programskoj teritoriji u Srbiji iznosi 684 osnovne škole i 74 srednje škole. U programskom području u BiH postoji 528 osnovnih škola i 162 srednje škole. Broj osnovnih i srednjih škola na programskoj teritoriji u Republici Srpskoj je 265 osnovnih škola i 33 srednje škole. U programskom području u FBiH broj osnovnih škola je 263, a broj srednjih škola 129.

Univerzitet u Istočnom Sarajevu povezuje 14 fakulteta, 2 umjetničke akademije i 1 fakultet vjeronauke (ukupno 84 programa). Pored toga, na cijeloj teritoriji Republike Srpske postoji 6 privatnih univerziteta, sa 30 fakulteta (zasebni podaci za programsko područje nisu dostupni). U cijeloj Republici Srpskoj (posebni podaci za programsko područje nisu dostupni) broj naučnoistraživačkih institucija je bio 36. Postojalo je i više od 20 istraživačkih udruženja. Univerzitet u Sarajevu ima 23 fakulteta, 3 umjetničke akademije i 5 naučno-istraživačkih institucija. Univerzitet u Tuzli povezuje 12 fakulteta i 1 umjetničku akademiju. U srbijanskom delu programskog područja nalazi se 6 privatnih srednjih škola, 3 privatna fakulteta i 1 javni istraživački institut.

Kulturno naslijeđe u obje zemlje učesnice može se klasificirati kao heterogeno u najboljem smislu riječi, uključujući kulturna dobra iz svih historijskih perioda (prahistorijskog, antičkog, srednjovjekovnog, osmanskog i savremenog). Mnoge civilizacije, u osnovi iz četiri izvora (mediteranska, srednjoevropska, vizantijska i orijentalno-islamska), aktivno su učestvovala u stvaranju takvog kulturnog bogatstva. Kroz ovaj program prekogranične saradnje, operacije će razvijati kulturnu svijest, promovirati nove inicijative u kulturnoj sferi, uspostavljati partnerstva s drugim sektorima, podsticati razvoj vrijednosti oko očuvanja i revitalizacije kulturnog naslijeđa.

2.2. Glavni nalazi

Analiza situacije ukazala je na nekoliko ključnih poruka relevantnih za proces programiranja:

1. **Visok nivo nezaposlenosti među mladima i ograničeni izgledi za ovu grupu u cijeloj programskoj oblasti.** Ovo često rezultira negativnim migracionim trendovima, izvan regiona ili iz ruralnih u urbana područja unutar regiona. Ugrožene grupe poput mladih, žena, Roma i ruralnog stanovništva posebno se suočavaju sa značajnim izazovima u pristupu profesionalnim kvalifikacijama i poslovima. Uočeno je odsustvo ponude praktičnog formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja²⁶. Mogućnosti za prvi posao pruža Nacionalna služba za zapošljavanje (NSZ), ali se čini da je saradnja i prilagođavanje službi NSZ-a potražnji poslodavaca prilično slaba.
2. **Očuvana životna sredina i ograničena ekološka infrastruktura.** Područje sadrži mnogo slučajeva netaknutih prirodnih dobara koji bi mogli postati njegova snažna konkurentska

²⁶ **Formalno učenje** se dešava u organiziranom i strukturiranom okruženju (kao što je u ustanovi za obrazovanje ili obuku ili na poslu) i eksplicitno je označeno kao učenje (u smislu ciljeva, vremena ili resursa). Formalno učenje je namjerno sa stanovišta učenika. Obično vodi do certifikacije. **Informalno učenje**, učenje koje je rezultat svakodnevnih aktivnosti vezanih za posao, porodicu ili slobodno vrijeme. Nije organiziran niti strukturiran u smislu ciljeva, vremena ili podrške učenju. Informalno učenje je u većini slučajeva nenamjerno iz perspektive učenika. **Neformalno učenje** je ugrađeno u planirane aktivnosti koje nisu izričito označene kao učenje (u smislu ciljeva učenja, vremena učenja ili podrške učenju), ali koje sadrže važan element učenja. Neformalno učenje je namjerno sa stanovišta učenika. Obično ne vodi do certifikacije. (Cedefop definicije)

prednost. Međutim, ograničena infrastruktura i nizak nivo investicija onemogućavaju efikasno korištenje raspoloživih resursa. Programsko područje nudi jedinstvene mogućnosti za povezivanje prirodnih dobara sa privrednim aktivnostima, uključujući turizam. Ipak, ovakve razvojne mogućnosti nisu dovoljno iskorištene.

3. **Jaka osnova za razvoj turizma.** S obzirom na ukupnu ekonomsku situaciju, turizam predstavlja jednu od rijetkih realnih i neposrednih mogućnosti za povećanje prihoda lokalnih zajednica. Raspoloživi prirodni i kulturni resursi, šanse za razvoj nišnog turizma (npr. kulinarski, aktivni i seoski turizam), uz podršku ženskom poduzetništvu i vlasništvu u turizmu, te njegova simbioza s drugim privrednim granama (prerada hrane, bio-poljoprivreda) predstavljaju solidnu osnovu za ciljeve ovog programa. Međutim, turizam se suočava sa izazovima. Pored trenutne Covid-19 krize koja je praktično zaustavila priliv stranih turista, sektor je pogođen niskim kvalitetom usluga, nedostatkom diversifikacije i inovativnosti u razvoju novih turističkih proizvoda.
4. **Snažne prekogranične veze** su tipične za programsko područje. Kulturno, geografski i socio-ekonomski ovo područje je bilo povezano kroz historiju. Neke važne znamenitosti, događaji i tradicije mogu se smatrati dijelom njegovog zajedničkog nasljeđa i pozadine. Ovakva situacija pruža jedinstvenu mogućnost za implementaciju zajedničkih inkluzivnih razvojnih inicijativa koje će dodatno doprinijeti bržem razvoju područja s obje strane granice.

Analiza situacije, terenska anketa i neki intervjui održani u programskoj oblasti doveli su do sastavljanja SWOT analize za sve tematske prioritete. Skraćeni SWOT sa unosima povezanim sa tematskim prioritetima programa prikazan je u nastavku.

Perspektiva lokalne uprave

U programima prekogranične saradnje u kojima su operateri iz privatnog sektora samo indirektni korisnici i gdje je potrebna šira prekogranična koordinacija na visokom administrativnom nivou, ključno je da javna tijela imaju dovoljno kapaciteta za direktno učešće i za pružanje podrške drugim korisnicima. Procjena kapaciteta lokalnih samouprava zasnovana je na iskustvu iz ranijih programa prekogranične saradnje i iz analiza i anketa sprovedenih za potrebe ovog programa. Analiza u nastavku fokusira se na kapacitete i perspektive za programe prekogranične saradnje i nije namijenjena da pruži sveobuhvatnu analizu kapaciteta lokalnih samouprava (LSG).

OS je poslao standardizirane upitnike općinama i drugim relevantnim institucijama i organizacijama u prihvatljivom području. Analiza je posebno sprovedena za općine. Od 31 općine u prihvatljivom području na srbijanskoj strani granice, 16 ili 52 % vratilo je popunjene upitnike. Od 68 općina na prihvatljivom području Bosne i Hercegovine, njih 26 ili 38,2 % vratilo je popunjene upitnike. Od 42 vraćena upitnika, 20 LSG-a je navelo da su sarađivali sa kolegama preko granice u kontekstu programa prekogranične saradnje. 26 LSG-a je navelo da imaju posebnu organizacionu jedinicu za pripremu i upravljanje projektima.

U okviru Programa prekogranične saradnje između Srbije i Bosne i Hercegovine za period 2014-2020, lokalne samouprave su bile relativno aktivne kao partneri u projektima. U prvom pozivu za dostavljanje prijedloga projekata od 111 vodećih aplikanata, 23 su bile lokalne samouprave (21,6 %), od 233 ko-aplikanta 50 su bile lokalne samouprave (21,5 %). Od 9 vodećih korisnika 2 su bile lokalne samouprave (22,2 %), a od 20 sukorisnika 4 su bile lokalne samouprave (20 %). U drugom pozivu za dostavljanje predloga projekata od 64 vodećih aplikanta, 21 je bio LSG (32,8 %), od 124 ko-aplikanta 34 su bile LSG (27,4 %). Od 13 potpisanih ugovora do kraja juna 2021. godine, 6 je imalo koordinate (glavne korisnike) LSG (46,15 %), a od 26 sukorisnika (partnera) 9 su bile LSG (34,61 %). Ovo ukazuje da su lokalne samouprave imale relativno visok nivo uspjeha kao podnosioci zahteva ili ko-aplikanti.

Srednjoročna evaluacija programa prekogranične saradnje između korisnika programa IPA II svoj dio II posvećuje pregledu programa Republika Srbija – Bosna i Hercegovina. Vezano za lokalne samouprave, na osnovu analize prvog poziva dati su sljedeći zaključci i preporuke:

- Procedure IPA CBC programa su teške za one lokalne vlasti koje nisu upoznate sa programima finansiranja EU ili moraju da rade na engleskom jeziku, ograničavajući učešće na veće gradove ili motivišući partnerstva sa nevladinim organizacijama. Zainteresirane strane pominju da su općinske plate nedovoljne da privuku ili motivišu osoblje da se angažuje u uočenim složenim operacijama prekogranične saradnje.
- Postoje određena kašnjenja u operacijama koje vode lokalne vlasti zbog problema upravljanja. Na lokalnom nivou, IPA program prekogranične saradnje može ojačati kapacitete lokalnih vlasti kroz njihovo uključivanje u programiranje i procjenu potreba, kao partnera u implementaciji i indirektnije u finansiranju nastavka drugih operacija.
- Jačanje kapaciteta lokalnih vlasti kroz njihovo uključivanje u programiranje i procjenu potreba, kao implementacionih partnera i posrednije u finansiranju nastavka drugih operacija. Nivo uključenosti lokalnih vlasti koji je ograničen uglavnom uključenim vanjskim osobljem vjerovatno će utjecati na održivost jedne od ovih operacija.
- Može se uspostaviti indirektna veza sa poticanjem integracije u Uniju jer institucije i korisnici stiču iskustvo sa dizajnom i sistemima upravljanja i strukturama koje koristi EU, a koji će biti dostupni lokalnim vlastima nakon pristupanja.

Općenito se očekuje značajnije učešće LSG-a u implementaciji programa, s obzirom na njihovu ulogu definiranu Zakonom o lokalnoj samoupravi Republike Srbije i zakonima Bosne i Hercegovine na entitetskom nivou: Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske i Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH. Skup odgovornosti definiranih ovim zakonima odnosi se direktno na potencijalne intervencije u okviru CBC programa. Obično zakonodavstvo definira odgovornosti LSG-a u sadržajno specifičnim oblastima (na primjer obrazovanje, društveni, ekonomski razvoj, zdravstvo itd.). Što se tiče ovih oblasti, nadležnosti LSG-a jasno pokrivaju tematske oblasti turizma, mladih i razvoja ljudskih resursa kako je definirano u ovom Programu. Pored pitanja sadržaja, lokalne samouprave se obično bave pitanjima koja su indirektno povezana sa predloženom intervencijom, kao što su finansijsko upravljanje budžetskim sredstvima i inicijative za upravljanje projektima. U tom smislu, usklađenost je osigurana u slučaju projekata u kojima će lokalne samouprave biti direktni učesnici. U okviru svojih nadležnosti, lokalne samouprave bi također mogle pružiti podršku u drugim projektima finansiranim iz ovog programa prekogranične saradnje.

3. PROGRAMSKA STRATEGIJA

3.1. Obrazloženje – Opravdanost odabrane strategije intervencije

Opći cilj/učinak programa je:

Promovirati dobrosusjedske odnose, poticati integraciju u Uniju i unaprijediti društveno-ekonomski razvoj programskog prekograničnog područja kroz društveno i ekonomsko uključivanje određenih grupa, posebno mladih, i konkurentnost turizma.

Opći cilj/**utjecaj** je direktan odgovor na izazove i potrebe programske oblasti, na koju utječe nerazvijenost, negativni migracijski trendovi i (još uvijek) ograničeno istraživanje njegovih potencijala i resursa. Što se tiče specifičnih ciljeva/ishoda programa, metodološki pristup je podržan na sljedećim principima:

- **Jasne i koherentne veze sa stvarnim potrebama regiona.** Pitanja definirana općim i specifičnim ciljevima/ishodima usko su usklađena sa stvarnim potrebama u programskoj oblasti. Problemi nezaposlenosti mladih i žena, negativnih migracija i ograničenog korištenja potencijala u turizmu identificirani su kao neki od ključnih problema na cjelokupnom nivou situacije/PESTLE i SWOT analiza.
- **Usklađivanje ciljeva sa finansijskim i tehničkim mogućnostima u okviru CBC programa.** Odabrani prioriteti pružaju realne i razumne mogućnosti za implementaciju u programu u kojem su raspoloživa sredstva relativno ograničena i gdje se ne mogu podržati veliki infrastrukturni projekti. Odabrani TP i specifični ciljevi/ishodi također odgovaraju onome što operacije mogu postići s obzirom na njihov vremenski okvir i angažman resursa.
- **Jasan potencijal za zajedničke inicijative i snažan očekivani prekogranični utjecaj.** Na osnovu iskustva iz prekograničnog regiona i šire paradigme prekogranične saradnje, poslovanje u sferi socio-ekonomske kohezije i razvoja turizma pruža dobre mogućnosti za stvarnu prekograničnu saradnju. Uz više pažnje posvećene razvoju projekta i evaluaciji prijedloga, može se očekivati zadovoljavajući prekogranični utjecaj.
- **Istraživanje i korištenje najboljih praksi kao referenci za novi program.** U prethodnim programima realizirano je nekoliko uspješnih projekata u tematskim oblastima koje su odabrane u okviru ovog programa. Iskustvo je pokazalo da saradnja malih zajednica oko konkretnih i zajedničkih izazova daje najbolje rezultate u smislu ukupnog utjecaja, ali i prekogranične saradnje. Sektorske preference sadašnjeg programa definitivno dozvoljavaju takav pristup u fazi implementacije gdje će se dalje istraživati iskustva najbolje prakse.

Tabela 3.1: Sintetički pregled opravdanosti izbora tematskih prioriteta

Odabrani tematski prioriteti	Opravdanost izbora
1 - TP6: Ulaganje u mlade, obrazovanje i vještine	• Visoke stope nezaposlenosti među mladima sa obje strane granice • Negativni trendovi migracije iz prekograničnog regiona i iz ruralnih u urbana područja u regionu • Uski krugovi vještina nezaposlenih, višak iz velikih industrijskih sistema • Dobra usklađenost TP sa širim strateškim kontekstom obje zemlje i naporima EU za region Zapadnog Balkana
2 - TP5: Poticanje turizma i kulturne i prirodne baštine	• Ograničeni opći potencijali za privredne aktivnosti u prekograničnom regionu i

	odgovarajuće mogućnosti koje razvoj turizma nudi u tom smislu • Dostupnost lokaliteta prirodnog i kulturnog nasljeđa koji mogu predstavljati okosnicu turizma i privrednog razvoja regije • Snažne historijske veze obje zemlje i interes za zajedničke inicijative u turizmu • Pozitivni primjeri i najbolje prakse saradnje u razvoju i promociji zajedničke turističke ponude • Povoljno tlo za postizanje snažnog efekta prekogranične saradnje
--	---

3.2. Opis prioriteta programa

Programski okvir IPA III sadrži sljedeće obavezne pokazatelje o tri strateška cilja programa IPA III CBC, zajedničke za sve IPA III CBC programe:

Tabela 3.2: IPA III programski strateški pokazatelji

IPA III strateški cilj i prioritetni sadržaj	Pokazatelj	Osnovna vrijednost (2021)	Srednji cilj (2025)	Cilj (2030)
<i>Pomirenje, izgradnja povjerenja i dobrosusjedski odnosi</i>	Broj organizacija koje učestvuju u formiranim prekograničnim mrežama/partnerstvima, raščlanjeno prema vrsti organizacije (posebno spomenuta ženska udruženja)	28 (od toga 0 ženskih udruženja)	58 (od toga 3 ženskih udruženja)	200 (od toga 5 ženskih udruženja)
	Broj organizacija koje su direktno uključene u implementaciju projekata, raščlanjeno po tipu organizacije (posebno spomenuta ženska udruženja)	112 (od toga 0 ženskih udruženja)	190 (od toga 3 ženskih udruženja)	400 (od toga 7 ženskih udruženja)
<i>Ekonomski, društveni i teritorijalni razvoj pograničnih područja</i>	Broj novih radnih mjesta proizašlih iz programskih aktivnosti, razvrstanih po spolu i starosti novozaposlenih	20 (od toga 10 žena)	30 (od toga 15 žena)	100 (od toga 50 žena)
	Broj osnovanih novih poduzeća, raščlanjen prema spolu i starosti poslovnog lidera	0	2	10
<i>Izgradnja kapaciteta na svim nivoima</i>	Broj organizacija/institucija sa povećanim kapacitetima, razvrstanih	26	40	100

²⁷ Predstavljena polazna vrijednost je iz CBIB Monitoring sistema, datum presjeka: 31. mart 2021. Polazne vrijednosti koje nisu bile raščlanjene za ženska udruženja u sistemu praćenja u to vrijeme definirane su kao 0.

²⁸ Srednji cilj uključuje očekivane vrijednosti samo od 1. poziva u okviru IPA III kako bi bio u skladu sa Odjeljkom 4 Finansijski plan ovog dokumenta.

po tipu organizacije (posebno spomenuta ženska udruženja)	(od toga 0 ženskih udruženja)	(od toga 2 ženskih udruženja)	(od toga 4 ženskih udruženja)
---	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

Korisnici programa će također izvještavati o ovim pokazateljima u svakom godišnjem izvještaju o provedbi. Podaci za izračunavanje vrijednosti pokazatelja će se prikupljati iz projekata koji se realizuju u okviru odabranih tematskih prioriteta. Regionalni sistem praćenja pomoći će im u ovom zadatku sa potrebnim podacima.

3.2.1 TP6: Ulaganje u mlade, obrazovanje i vještine

Prvi tematski prioritet koji je JTF izabrao u okviru programa je TP1 - Ulaganje u mlade, obrazovanje i vještine. Ovaj TP je dobro usklađen sa nekim od najznačajnijih izazova u regionu, posebno negativnim migracijama, ograničenim ekonomskim perspektivama, visokom stopom nezaposlenosti mladih i tipologijom nezaposlenih radnika koji su višak iz velikih industrijskih sistema. Tokom konsultacija, ovaj TP je uvijek bio u užem izboru, na osnovu interesa uključenih strana i zainteresiranih strana. Uz to, uočeni su i pozitivni primjeri dobre prakse iz prethodnih programa, posebno u okviru akcija tipa *ljudi-ljudima*, čemu ovaj TP dobro odgovara. Osigurat će se usklađivanje i istraživanje sinergije s drugim mjerama EK. Na primjer, Erasmus+ i European Solidarity Corps također finansiraju aktivnosti koje pokrivaju ove oblasti. Srbija će biti u potpunosti povezana sa Erasmus+ programom i može finansirati aktivnosti sa partnerima iz BiH kroz međunarodnu dimenziju programa (BiH nije povezana, ali mobilnost mladih i visokog obrazovanja, izgradnja kapaciteta u visokom obrazovanju, stručnom obrazovanju, sportu i mladima bit će dostupno uz podršku finansiranja iz programa IPA III iz poziva za 2022).

Među ključnim prednostima programskog područja ističe se sljedeće: *Kvalificirana radna snaga u određenim profesionalnim profilima, iz tradicionalnih industrija, na primjer metaloprerađivačka industrija i varioci*. To će biti osnova na kojoj TP može vršiti nadgradnju, sa daljim fokusom na mlade i ranjive grupe.

Postizanju prekograničnog utjecaja posvetit će se maksimalna pažnja tokom implementacije programa. Partneri moraju preći sa ponavljajuće prakse uzastopnih ili paralelnih projekata na istinske prekogranične operacije. U tu svrhu, u konkretnim ciljevima/ishodima i planiranim aktivnostima veliki je naglasak stavljen na „zajedničke“ napore.

Mladi i ranjive grupe

Uzimajući u obzir ograničene ekonomske mogućnosti u prihvatljivoj oblasti, transfer profesionalnih vještina na mlade i ranjive grupe ostaje u fokusu. To bi se moglo postići uvođenjem ciljanih i prilagođenih programa (stručne) obuke, stažiranja i praktičnog rada u kompanijama. Posebna pažnja će biti posvećena pripremnoj fazi projekta u kojoj će se podnosioci prijava poticati da predvide aktivnosti za kontakt i motivaciju za posebno ranjive grupe kao što su Romi.

Očekuje se da u okviru programa formalni, neformalni i informalni vidovi obrazovanja/obuke mogu biti kvalifikovani za podršku. U slučaju formalne obuke/obrazovanja, programi koji vode do sertifikacije bi imali veću održivost i utjecaj, pa bi takva vrsta intervencija bila poželjnija. U segmentu formalnih i neformalnih obuka/obrazovanja tražila bi se bliska saradnja sa zainteresiranim stranama kao što su NES i LSG.

Veze i usklađenosti sa specifičnim strategijama, inicijativama i programima predstavljeni su u pododjeljku 3.4. ovog dokumenta.

Sljedeća tabela ilustruje osnovne elemente logike intervencije (specifični ciljevi/ishodi, rezultati/učinci, pokazatelji i vrste aktivnosti) u okviru tematskog prioriteta.

Tabela 3.3: Pregled programske strategije – TP6

1. POC Poboľšanje mogućnosti zapošľjavanja i socijalna pravila						
Program: Poboľšanje mogućnosti zapošľjavanja i socijalna pravila			Položaj (2015)	Planirani ishod (2015)	Izvor podataka	
Specifični cilj(evi)/ishod(i)	Rezultati/učinci	Vrste aktivnosti (primjeri)	Utjecaj			
			Broj ljudi s novopovećanom zapošľljivošću (nove vještine ili iskustva)	20 (15% žene)	700 (50% žene)	Zavod za statistiku Srbije, BiH, kao i FBiH Republike Srpske
1.1. Poboľšati aktivizam mladih i društveno-ekonomsko učešće mladih	1.1.1. Socijalna integracija i ekonomski izgledi mladih su poboľšani	- zajedničke aktivnosti obuke - promocija dijaloga i kritičkog mišljenja među mladima - provođenje omladinskih poduzetničkih aktivnosti - omladinski aktivizam i volontiranje - podrška mladima iz ranjivih grupa - implementacija inovativnih mjera za uključivanje mladih u društvo (npr. kroz nove tehnologije i digitalizaciju)	Ishod			
			Broj implementiranih zajedničkih inicijativa mladih	0	5	Zavod za statistiku Srbije, BiH, kao i FBiH Republike Srpske
			Stvoreni novi prekogranični programi za mlade u aktivizmu/volonterstvu i poduzetništvu	0	5	Projektne izvještaji i promotivni materijali
			Stvorene prekogranične mreže grupa mladih	0	3	
			Broj kreiranih start-up kompanija mladih (registrirana kompanija)	0	3 (1 žena menadžer)	Godišnji izvještaji omladinskih organizacij
			Učinak			
			Broj mladih uključenih u zajedničke aktivnosti	0	1500 (50% žena)	
			Broj organiziranih radionica i foruma	0	25	
			Broj organiziranih zajedničkih događaja za izgradnju kapaciteta	0	10	
			Broj mladih sa poboľšanim vještinama u vezi sa novim tehnologijama	0	250 (50% žena)	
1.2. Povećati zapošľljivost određenih grupa	1.2.1. Poboľšane su profesionalne vještine i kompetencije pojedinih grupa	- zajedničke obuke za specifične vještine i kompetencije sa dokazanom potražnjom na tržištu - šeme obuke i stručnog osposobljavanja usmjerene na ranjive grupe s naglaskom na korištenje modernih	Ishod			
			Broj osoba sa povećanim mogućnostima zapošľjavanja	0	350 (50% žene)	Zavod za statistiku Srbije, BiH, kao i FBiH Republike Srpske
			Broj mladih, osoba u nepovoljnom položaju sa povećanom perspektivom zapošľjavanja	0	150 (50% žene)	Izvještaji NSZ-a
			Broj novih nastavnih planova i programa ili kurseva obuke koje je priznalo/ovjerilo relevantno tijelo za ovjeravanje	0	4	Projektne izvještaji

3.2.2 TP2: Poticanje turizma i kulturne i prirodne baštine				
Projekat	Glavni ciljevi	Indikator	Planovni iznos (2021)	Planovni iznos (2030)
		tehnologija i digitalizacije		
		Broj realiziranih obuka	0	40
		prekvalifikacija viška radnika iz velikih tradicionalnih industrijskih sistema		
		Broj osoba uključenih u obuku	0	500 (50% žena)
		Broj uključenih kvalifikovanih trenera	0	30 (30% žena)
		Broj uključenih institucija za obuku	0	10
		Broj obuka koje koriste nove tehnologije ili inovativne pristupe	0	5

Specifični cilj/ishod 1.1:

Glavni korisnici:

- Lokalne i regionalne vlasti
- Lokalne i regionalne organizacije koje se bave aktivizmom mladih
- Organizacije i institucije za obrazovanje i obuku
- Istraživačke organizacije i institucije
- CSO aktivne u oblasti omladinskog aktivizma i promocije socijalnog uključivanja ranjivih grupa

Glavne ciljne grupe:

- Udruženja mladih i mladi općenito
- Ranjive grupe
- Lokalno stanovništvo

Specifičan cilj/ishod 1.2:

Glavni korisnici:

- Lokalne i regionalne vlasti
- Službe za zapošljavanje
- Organizacije za regionalni razvoj
- Organizacije i institucije za obrazovanje i obuku

Glavne ciljne grupe:

- Nezaposleni i ugrozene grupe
- Lokalno stanovništvo

3.2.2 TP2: Poticanje turizma i kulturne i prirodne baštine

Tematski prioritet 2 predložen je zbog karakterističnih prednosti i mogućnosti programskog područja. Naime, turizam predstavlja jedan od najznačajnijih privrednih potencijala, u nedostatku ili oskudici drugih privrednih grana i poduzetničkih aktivnosti. Njegov snažan potencijal uočen je i tokom analitičke faze u odnosu na prirodne resurse i bogato kulturno nasljeđe regiona. TP je dobio najveću podršku u procesu selekcije od strane članova JTF-a i zainteresiranih strana na terenu. Prilikom definiranja logike intervencije uzeti su u obzir i neki pozitivni primjeri iz prošlosti.

Među ključnim snagama regiona ističe se sljedeće: *Dostupnost prirodnih resursa koji se mogu iskoristiti u turističke svrhe*. Programsko područje ima izrazitu prednost i mogućnost razvoja turizma zasnovanog na kulturnom i prirodnom nasljeđu. Ovo je potkrijepljeno materijalnim (posebni pejzaži kao što su Drina i Zlatibor, i historijski lokaliteti) kao i nematerijalnim dobrima (tradicija, etnografija, kulinarska tradicija). Program pruža jedinstvenu priliku za zajedničko istraživanje potencijala u turizmu. „Zajedništvo“ u pristupu je u skladu sa svim trenutnim naporima EK da osigura koheziju i zajednički razvoj regiona Zapadnog Balkana ka integraciji u EU.

Veze i usklađenosti sa specifičnim strategijama, inicijativama i programima predstavljeni su u tački 3.4. ovog dokumenta.

Sljedeća tabela ilustruje osnovne elemente logike intervencije (specifični ciljevi/ishodi, rezultati/učinci, pokazatelji i vrste aktivnosti) u okviru tematskog prioriteta.

Tabela 3.4: Pregled programske strategije – TP5

Specifični cilj(i) /ishod(i)	Rezultati / Izlazi	Vrste aktivnosti (primjeri)	Utjecaj	0 (2020)	5 (2020)	Izvor
			Povećan broj turističkih posjeta u programskom području	0	5%	Godišnji izvještaji LSG učesnica
2.1. Održivi turizam (uključujući i kulturno i prirodno nasljeđe) koji doprinosi ekonomskom razvoju prekograničnog regiona	2.1.1. Zajednički prekogranični turistički proizvodi /inicijative su razvijeni/nadograđeni	- razvoj i promocija zajedničkih prekograničnih turističkih proizvoda/usluga - umrežavanje turističkih provajdera sa obje strane granice - uključivanje određenih grupa u razvoj turizma - razvoj nišnog turizma – sportski,	Ishod			
			Broj komercijaliziranih novih zajedničkih turističkih proizvoda	0	8	Izvještaji o projektima
			Dužina (km) novih ili poboljšanih turističkih staza/ruta	22 (biciklističke staze)	50	Godišnji izvještaji LSG učesnica
			Broj turista koji koriste nove ili poboljšane turističke proizvode/rješenja	0	50000 (50% žene)	Godišnji izvještaji turističkih organizacija

²⁹ Predstavljena osnovna vrijednost je iz CBIB Monitoring sistema, datum presjeka: 31. mart 2021.

2. IFC - Poboljšanje poslovanja i konkurentnosti						
IFC - Poboljšanje poslovanja i konkurentnosti			Indikator	Opis	Broj	Izvor podataka
		avanturistički, kulinarski, seoski turizam	Broj turista koji koriste on-line informacije/rješenja	0	100.000 (50% žene)	Zavod za statistiku Srbije, BiH, kao i FBiH i Republike Srpske Promotivni i materijali On-line registri i statistika
		- povezivanje turizma sa drugim sektorima, na primjer poljoprivredom i prehrambenom industrijom	<u>Učinak</u>			
			Broj uključenih organizacija iz sektora turizma	6 (turoperatora)	14	
		- obnova turističke infrastrukture	Broj razvijenih novih zajedničkih turističkih proizvoda	0	8	
		- opremanje turističkih objekata u regionu	Broj uključenih turističkih provajdera	0	200	
		- digitalizacija u turizmu	Broj podržanih prekograničnih mreža i/ili veza	1	5	
		- specijalistička obuka turističkih radnika i ponuđača	Broj uvedenih digitaliziranih platformi (online ili aplikacije)	0	5	
		- inovativni i tehnološki pristupi razvoju, promociji i implementaciji prekogranične turističke ponude	Broj provajdera sa certifikovanim standardima kvaliteta	0	4	
			Unaprijeđen broj turističkih objekata	5	10	
		- uvođenje standarda kvaliteta za turističke ponuđače	Broj novopremljenih turističkih lokacija	0	5	
	2.1.2. Prirodni i kulturni lokaliteti su očuvani	- implementacija akcionih planova očuvanja - mali radovi na renoviranju i opremanju prirodnog i kulturnog nasljeđa - sprječavanje rizika za korisnike prirodnih i kulturnih znamenitosti – građane i dolazne turiste - informacijska i digitalna rješenja u očuvanju kulturnog i prirodnog nasljeđa	<u>Ishod</u>			Izveštaji o projektima Godišnji izvještaji LSG učesnica Godišnji izvještaji organizacija učesnica
			Broj nadograđenih lokaliteta prirodne i kulturne baštine	2 (istorijskih lokaliteta)	7	
			Broj lokacija sa višim sigurnosnim standardima	0	3	
			<u>Učinak</u>			
			Broj malih investicija u lokalitete prirodne i kulturne baštine	7	30	
			Broj zajedničkih akcija prevencije rizika oko prirodnih i kulturnih resursa	0	2	

2.4.3 Pobojšanje poslovno-okružnih kompetencija					
Opis projekta, aktivnosti, kulturno-prirodne baštine	Potencijali	Glavni cilj (2020)	Cilj (2030)	Izvor podataka	
	Broj opremljenih lokaliteta prirode i baštine	0	5		

Glavni korisnici:

- Lokalne i regionalne vlasti
- Lokalne i regionalne organizacije koje se bave turizmom ili turističkim aktivnostima
- Organizacije, institucije i organi nadležni za zaštitu i upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom
- Organizacije i institucije koje rade u oblasti ruralnog razvoja
- Organizacije i institucije za obrazovanje i obuku
- Istraživačke organizacije i institucije
- CSO aktivne u oblasti kulturnog ili prirodnog naslijeđa, obrazovanja, ruralnog razvoja i drugim srodnim oblastima.

Glavne ciljne grupe:

- Mali biznisi, poljoprivrednici, rukovodioci zaštićenih područja baštine i prirode, turistički vodiči, umjetnici i kulturni radnici, drugi stručnjaci u turističkim organizacijama
- Potencijalni turistički ili s turizmom povezani pružaoci usluga (ruralno stanovništvo, početnici u turizmu, mladi, žene, nezaposleni, studenti)
- Lokalne i regionalne organizacije odgovorne za razvoj i promociju održivog turizma
- Studenti, nastavnici i osoblje u obrazovnim/trening organizacijama i institucijama
- Posjetitelji i lokalno stanovništvo općenito

3.2.3 TP 0: Tehnička pomoć

Specifični cilj/rezultat tehničke pomoći je osigurati efikasnu, djelotvornu, transparentnu i pravovremenu provedbu programa prekogranične saradnje, kao i podizanje svijesti o programu među nacionalnim, regionalnim i lokalnim zajednicama i, općenito, među stanovništvom u prihvatljivom programskom području.

Ovaj prioritet će također ojačati administrativne kapacitete vlasti i korisnika koji provode program u cilju poboljšanja vlasništva i prikladnosti rezultata programa i projekata. Dodjela tehničke pomoći koristit će se za podršku radu dviju struktura prekogranične saradnje (OS) i zajedničkog nadzornog odbora (JMC) u osiguravanju efikasne postavke, implementacije, praćenja i evaluacije programa, kao i optimalnog korištenja resursa. To će se postići kroz rad zajedničkog tehničkog sekretarijata (JTS) sa sjedištem na teritoriji Republike Srbije (Užice) i isturenog ureda u Bosni i Hercegovini (Tuzla). JTS će pružati tehničku podršku u svakodnevnom upravljanju programom, uključujući praćenje projekata, i izvještavat će OS u Srbiji.

Očekivani rezultati:

1. Povećana administrativna podrška strukturama prekogranične saradnje i zajedničkom odboru za praćenje;
2. Povećani tehnički i administrativni kapaciteti za upravljanje i implementaciju programa;
3. Zagarantovana vidljivost i publicitet programa prekogranične saradnje i njihovih ishoda.

Tabela 3.5: Logika intervencije tematskog prioriteta 0

Specifični ciljevi i ishodi (i) i aktivnosti			Pokazatelji	Planirani vrijednosti (2020)	Planirani vrijednosti (2021)	Indikator
Specifični cilj(evi)/ ishod(i)	Rezultati/ Učinci	Vrste aktivnosti (primjeri)	Utjecaj			
			Procenat sredstava dostupnih u okviru programa koji su ugovoreni	0	100	AIR, Sistem praćenja
0.1. Osigurati efikasnu, djelotvornu, transparentnu i pravovremenu implementaciju programa prekogranične saradnje, te podizanje svijesti o programu među nacionalnim, regionalnim i lokalnim zajednicama i, općenito, stanovništvom u prihvatljivom programskom području	0.1.1 Ojačani administrativ ni kapaciteti za prekograničn u saradnju	- Uspostavljanje i funkcioniranje Zajedničkog tehničkog sekretarijata i njegovog isturenog ureda - Organizacija sastanaka JMC i OS - Podrška radu Zajedničke radne grupe zadužene za pripremu programskog ciklusa 2028-2034. - Praćenje implementacije projekta i programa, uključujući ustupavljanje sistema praćenja i povezanog izvještavanja - Organizacija evaluacijskih aktivnosti, analiza, anketa i/ili osnovnih studija	Ishod			
			Postotak odluka JMC i OS-a primijenjenih na vrijeme (kako je propisano u zapisnicima sa sastanaka)	0	90	AIR, MoM, Sistem praćenja
			Procenat projekata obuhvaćenih misijama za praćenje	100	100	AIR, projektni izvještaji Sistem za praćenje
			Izlaz			
			Broj novoopremljenih i funkcionalnih JTS/isturenih ureda	2	2	AIR
			Broj organiziranih događaja u vezi sa upravljanjem programom	28	56	AIR, Sistem praćenja
			Broj implementiranih misija za praćenje projekta	75	150	AIR, projektni izvještaji, Sistem praćenja
	0.1.2. Potencijalni aplikanti i korisnici grantova podržani	- Organizacija događaja, sastanaka, treninga, studijskih putovanja ili razmjena posjeta kako bi se učilo iz najbolje prakse	Ishod			
			Prosječan udio potencijalnih aplikanata, aplikanata, korisnika grantova i drugih ciljnih grupa zadovoljnih podrškom za	75%	85%	AIR, projektni izvještaji, sistem praćenja

³⁰ Krajnji datum: januar 2021. uključujući

Planirani podprogrami / Planirane aktivnosti			Potprogrami	Planirani broj korisnika (2021-2023)	Planirani broj korisnika (2023-2025)	Izvor podataka
		drugih inicijativa za teritorijalni razvoj	implementaciju programa			
			<u>Učinak</u>			
		- Priprema internih i/ili eksternih priručnika	Broj državnih službenika na lokalnom nivou sa povećanim kapacitetima za PM/CBC	0	250 (50% žena)	AIR, projektni izvještaji, sistem praćenja, izvještaji LSG
		- Pomoć potencijalnim kandidatima u partnerstvu i razvoju projekta (forumi za traženje partnera itd.)	Broj događaja za izgradnju kapaciteta za potencijalne aplikante, korisnike grantova i zaposlene u programskim strukturama	9	18	AIR, projektni izvještaji, sistem praćenja
		- Savjeti za korisnike grantova o pitanjima implementacije projekta	Broj pripremljenih internih/eksternih priručnika	3	6	AIR i drugi izvještaji
		- Pružanje obuka i podrške prilagođenih specifičnim potrebama lokalnih vlasti	Broj riješenih upita korisnika grantova	50	80	AIR i drugi izvještaji
	0.1.3 Vidljivost programa i njegovih rezultata je zagarantovana	- Informiranje i objavljivanje, uključujući pripremu, usvajanje i redovnu reviziju plana vidljivosti i komunikacije, širenje (info-dani, naučene lekcije, najbolje studije slučaja, novinski članci i saopćenja), promotivni događaji i štampani materijali, razvoj komunikacijskih alata, održavanje, ažuriranje i nadogradnja web stranice programa itd.	<u>Ishod</u>			
			Broj ljudi do kojih je došlo informativnim/promotivnim kampanjama	400	1000	AIR i drugi izvještaji
			<u>Učinak</u>			
			Broj implementiranih informativnih/promotivnih kampanja	12	24	AIR i drugi izvještaji
			Broj organiziranih promotivnih i događaja za osiguranje vidljivosti	18	36	AIR i drugi izvještaji
			Broj izrađenih i distribuiranih publikacija	15	30	AIR i drugi izvještaji

Ciljne grupe i krajnji korisnici (nepotpuna lista)

- Strukture upravljanja programom
- Potencijalni aplikanti
- Korisnici grantova
- Krajnji korisnici projekta
- Šira javnost

Glavni korisnici:

- CBC strukture
- Zajednički odbor za praćenje
- Zajednički tehnički sekretariat/istureni ured

Odricanje od odgovornosti

- Operativne strukture dozvoljavaju mogućnost da se zbog krize izazvane pandemijom COVID-19 neki od gore navedenih ciljeva, rezultata i pokazatelja mogu promijeniti usred perioda implementacije. To bi mogao biti slučaj ako se epidemiološka kriza proširi na period implementacije i širi utjecaj bude veći od očekivanog. Eventualne izmjene bi se vršile na osnovu srednjoročne evaluacije.

3.3. Horizontalna i međusektorska pitanja

Pored tema koje su direktno obuhvaćene njegovim tematskim prioritetima i specifičnim ciljevima/ishodima, program razmatra i različita horizontalna pitanja koja će se morati naglasiti tokom njegove implementacije.

Evropski stub socijalnih prava propisuje sljedeće načelo: Bez obzira na spol, rasno ili etničko porijeklo, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, godine ili seksualnu orijentaciju, svako ima pravo na jednak tretman i mogućnosti u pogledu zapošljavanja, socijalne zaštite, obrazovanja i pristupa robi i uslugama dostupnih javnosti. Podsticat će se jednake mogućnosti nedovoljno zastupljenih grupa.

Iako se program ne bavi TC2 (zelenija i poboljšana efikasnost resursa) i povezanim TP2 (zaštita okoliša i promocija prilagođavanja klimatskim promjenama i njihovog ublažavanja, prevencija i upravljanje rizicima), neki elementi zaštite okoliša i održivog korištenja prirodnih resursa bit će ugrađeni u njega. Kako pokazuje situacija i SWOT analize, programsko područje ima karakteristične potencijale u pogledu svojih dobro očuvanih prirodnih resursa. Uključivanjem TP5 (Poticanje turizma i kulturnog i prirodnog nasljeđa) u program, očuvanje prirodnih lokaliteta za razvoj turizma dobija na značaju. Osim toga, zahtjevi koji se odnose na održivi razvoj i očuvanje prirode bit će istaknuti kao dio drugih oblasti kojima se program bavi. S obzirom na to da su aktivnosti TP5 usmjerene i na povećanje mogućnosti za uključivanje lokalnih zajednica u sektor turizma, istaknut će se i promovirati jačanje kapaciteta i druge stimulativne aktivnosti vezane za znanje o odgovornom i održivom korištenju svih resursa (prirodnih, kulturnih i ljudskih).

Prilikom provođenja aktivnosti vezanih za ekološka dobra u okviru TP5, od aplikanata će se tražiti da ispune lokalne zahtjeve koji se odnose na zaštitu okoliša, javnog zdravlja i kulturnog nasljeđa i izbjegn timer utjecaje na postojeće i planirane lokacije ekološke mreže (Emerald Network).

Članovi JTF-a, nadgledajući pripremu programa, posebnu pažnju su posvetili promociji jednakih mogućnosti i prevenciji svake diskriminacije na osnovu spola, rasnog ili etničkog porijekla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, starosti ili seksualne orijentacije. Karakteristična karakteristika programskog regiona je njegova multietničnost, na primer u Srbiji veliki broj bošnjačkog stanovništva živi u pograničnom regionu. Iako je u prošlosti bilo etničkih tenzija u regionu, ovaj program bi trebao biti prilika za unapređenje dijaloga i tolerancije. Tome su posebno usmjereni specifični pravci djelovanja u okviru programa, prije svega TP6 i njegov specifični cilj/ishod koji se odnosi na aktivizam i učešće mladih.

Sve aktivnosti mladih će imati komponentu koja se tiče roda, inkluzije i antidiskriminacijske prakse. Fokus na mlade koji pripadaju ranjivim grupama doprinijet će dubljem razumijevanju potreba i ograničenja u programskoj oblasti, a uvođenje aktivnosti i rješenja može imati značajan utjecaj na

poboljšanje njihovog ukupnog društveno-ekonomskog položaja i sprječavanje unutrašnjih migracija i odliva mozgova.

U saradnji sa drugim zainteresiranim stranama, implementacioni partneri prekogranične saradnje će obezbijediti upotrebu inkluzivnih i rodnih i afirmativnih modela i rješenja. Nadalje, angažman lokalnih zajednica pružit će element dodane vrijednosti prilikom direktnog rješavanja njihovih najhitnijih potreba i izazova na relevantne teme (obrazovanje, održive i jednake mogućnosti na tržištu rada, aktiviranje potencijalno pasivnih grupa u turizmu i direktne ekonomske koristi od tog procesa).

Program također uzima u obzir rodna pitanja i ravnopravnost. U okviru svih specifičnih ciljeva/ishoda, podsticati će se ravnopravno učešće muškaraca i žena. Konkretno, podrška ženskom poduzetništvu, promocija inkluzivnijeg sektora malih i srednjih poduzeća, osnaživanje žena koje žive u ruralnim područjima i uvođenje start-upova koji vode mladi i vođenih različitostima bit će u skladu sa nastojanjima za stvaranje jednakih mogućnosti. Osim toga, angažman sa dionicima iz privatnog sektora (stažiranje, prilike za prvi posao i rad na principima raznolikosti na radnom mjestu) ojačat će ovaj cilj.

Kroz provedbu poziva za podnošenje prijedloga posebno će se istaknuti zahtjev za ravnopravnim uključivanjem žena. Sve prepreke koje sprječavaju jednak pristup prednostima prekogranične saradnje bit će uklonjene, a korisnici grantova će morati da izvještavaju o uspješnosti prema svojim pokazateljima sa rodno raščlanjenim podacima. U skladu sa pristupom navedenim u Gender akcionom planu EU, (GAP III) 2021-2025, program IPA III će uključiti rodnu ravnopravnost i nastaviti sa osiguravanjem fizičkog i psihološkog integriteta djevojčica i žena, promovirajući ekonomska i socijalna prava i jačajući glas djevojčica i žena i učešće u ciljanim akcijama.

Program će posebnu pažnju posvetiti položaju ranjivih grupa, poboljšanju učešća na tržištu rada, posebno mladih i žena, grupa u nepovoljnom položaju i manjina, posebno Roma.

Sve operacije prekogranične saradnje treba da budu izvedene na inkluzivan način i da se bave onima koji se suočavaju sa visokim stopama siromaštva i niskim mogućnostima zapošljavanja, kao što su osobe koje žive sa invaliditetom. Ova ulaganja će poštovati obaveze iz Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom.

Reforme sistema socijalne zaštite i inkluzije, uključujući usluge socijalne zaštite, bit će rješavane s obzirom na jaz u ljudskom razvoju u odnosu na EU. Bit će podržan razvoj strategija aktivne inkluzije.

Integriranje u cilju unapređenja **kapaciteta lokalnih vlasti** kako bi se povećalo i pojačalo njihovo učešće u prekograničnoj saradnji bit će predmet rada na nivou prekograničnih operacija, kao i kroz aktivnosti koje će implementirati OS i JTS u okviru prioriteta tehničke pomoći.

Na nivou prekograničnog poslovanja važno bi sljedeće:

Ako je tako dogovoreno, u nekim pozivima za podnošenje prijedloga ili unutar određenog dijela poziva za podnošenje prijedloga, **uključiti regionalne i lokalne vlasti u svako partnerstvo aplikanata prekogranične saradnje**. Za regije koje ispunjavaju uvjete za različite programe prekogranične saradnje, treba obratiti pažnju na izbjegavanje zasićenja. Ovakvi pozivi za dostavljanje prijedloga ili lotovi u okviru poziva mogli bi primati, na primjer, prijave koje imaju nekoliko lokalnih vlasti kao implementacijske partnere (međuopćinska saradnja), a što je najvažnije, trebalo bi da podstakne partnerstvo sa manjim, slabijim, ruralnim lokalnim vlastima, pri čemu će, na primjer, glavni aplikant (veća općina) pomoći manjoj, upućivanjem osoblja u nju, ili primanjem osoblja u svrhu obuke iz tih manje razvijenih općina (dijeljenje resursa). Kako bi se osiguralo odgovarajuće vlasništvo i sinergijski učinak aktivnosti, lokalne samouprave treba da povežu svoju intervenciju sa relevantnom mjerom/prioritetom u svom lokalnom razvojnom planu ili drugom planskom dokumentu (strategiji, programu, akcionom planu ili slično).

Postojanje lokalnog razvojnog plana, kako to zahtijeva planski regulatorni okvir – Zakon o planiranju Srbije mogao bi biti preduvjet za razmatranje intervencije.

Napomena: Ako se tako odluči, operacije koje se u potpunosti oslanjaju na osoblje regionalnih i lokalnih vlasti trebale bi biti privilegovane, dok bi se prisustvo eksternih rukovodilaca među ljudskim resursima projekta svelo na minimum.

Kao što je sadržano u Smjernicama za implementaciju Zelene agende u Svjetskoj banci i Ekonomsko-investicionom planu za Zapadni Balkan, ovaj program će osigurati punu konzistentnost sa zelenom tranzicijom kao prioritetom interne i vanjske pomoći EU. Program će na taj način uključiti u svoje poslovanje efikasnu upotrebu resursa prelaskom na čistu, kružnu ekonomiju, obnavljanje biodiverziteta i smanjenje zagađenja.

Mjere predviđene programom za povećanje kapaciteta regionalnih i lokalnih vlasti za suočavanje s lokalnim izazovima obuhvatit će oblast upravljanja okolišem.

Aktivnosti predviđene u okviru prioriteta tehničke pomoći uključuju sljedeće:

Da se preispitaju specifične potrebe i interesi regionalnih i lokalnih vlasti kako bi se povećalo njihovo učešće u operacijama prekogranične saradnje i na osnovu nalaza, po potrebi izmijeniti planove rada JTS-a, uključujući, ali ne ograničavajući se na sljedeće: **pokrenuti ciljane kampanje za podizanje svijesti**, posebno prije objavljivanja poziva za podnošenje prijedloga; ove kampanje će ići paralelno i biti pojačane uobičajenim aktivnostima OS/JTS-a **kao što su forumi za traženje partnera, help desk, te obuke o** pripremi CBC aplikacije organizirane za potencijalne aplikante, u koje će također biti uključene sve vrste potencijalnih aplikanata.

3.4. Usklađenost sa drugim programima i makroregionalnim strategijama

Odabrani tematski prioriteti, a time i cijeli programski dokument, usko su usklađeni sa regionalnim strategijama i inicijativama, strategijama zemalja učesnica, relevantnim evropskim makro-regionalnim strategijama i drugim prioritetima relevantnim za programsko područje. Strateška osnova se razmatra odvojeno, ali je jasno da postoji jaka međupovezanost između oba TP-a. Na primjer, aspekt razvoja ljudskih resursa koji se često ističe u strateškim dokumentima imat će snažan utjecaj na povećanje kvaliteta usluga i dodane vrijednosti u sektoru turizma.

Ovaj program prekogranične saradnje također će nastojati da osigura sinergiju i komplementarnost sa Interreg IPA programima, posebno Mađarska-Srbija, Hrvatska-Srbija, Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora, Bugarska-Srbija, Rumunija-Srbija, IPA Adrion, Dunav, EURO MED i URBACT.

TP6: Ulaganje u mlade, obrazovanje i vještine

Veze sa regionalnim strategijama i inicijativama su sljedeće:

Strategija Evropske unije za Dunavski region (EUSDR). Unutar stuba 3 strategije *Izgradnja prosperiteta u Dunavskom regionu*, definirani su tematski prioriteti *Razviti društvo znanja kroz istraživanje, obrazovanje i informacione tehnologije* i *Ulagati u ljude i vještine* koji odgovaraju ovom TP, a posebno specifičnom cilju/ishodu *Povećana zapošljivost specifičnih grupa pružanjem novih vještina*. Elementi inovacija, digitalizacije i informacionih tehnologija također su uključeni u TP jer se traže novi inovativni pristupi za uključivanje mladih i pružanje vještina.

Ekonomsko-investicioni plan EU za Zapadni Balkan postavlja stub IX *Ulaganje u ljudski kapital*. Uključivanje mladih i specifičnih ranjivih grupa navedeno je kao ključni prioritet. Jedno specifično područje usklađeno s odabirom ovog ali i TP2 je ambicija za iskorištavanjem ekonomskih mogućnosti u kreativnom i kulturnom sektoru i njegov doprinos održivom turističkom potencijalu regije. Neki elementi stuba digitalizacije u Investicionom planu također su povezani sa izborom ovog TP-a.

Plan naglašava da su pravednost i inkluzivnost važni kako bi se osiguralo da koristi od oporavka i rasta dijele svi i da niko ne bude izostavljen. Tržište rada koje dobro funkcioniše i dobro obučena i produktivna radna snaga ključni su za otpornu ekonomiju. EU ima za cilj da podrži razvoj ljudskog kapitala kroz IPA finansiranje, CBC između ostalih, u pogledu reformskih prioriteta identifikovanih u procesu **Programa ekonomskih reformi** i zajedničkih smjernica politike u oblastima obrazovanja i vještina, zapošljavanja, te socijalne zaštite i inkluzije. Naglasak će također biti stavljen na mlade, zdravlje, kulturu i sport.

Plan će također doprinijeti implementaciji komunikacije Evropske komisije o „strateškom okviru EU za jednakost, inkluziju i učešće Roma“, COM (2020) 620, dijelu ambiciozne agende EU o jednakosti i prema Uniji koja teži ka višem kada je u pitanju društvena pravednost i prosperitet.

Regionalni ured za saradnju mladih (RYCO) je samostalno funkcionirajući institucionalni mehanizam kojeg je osnovalo 6 učesnika Zapadnog Balkana. Inicijativa je izrazito regionalnog tipa, stoga je podsticanje učešća mladih u ovom programu izrazito u skladu sa inicijativom RYCO. RYCO redovno objavljuje šeme podrške i prilikom definiranja detalja poziva na podnošenje prijedloga u okviru ovog programa, rezultati RYCO inicijativa će se uzeti kao referenca.

Očigledne su veze sa sljedećim strategijama u zemljama učesnicama:

Strategija razvoja FBiH 2021-2027 snažno podržava izbor ovog TP-a. Ukazuje na prioritet 2.1.3 *Razvoj funkcionalnog sistema obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja*. Prioritet 2.1.4 je unapređenje obrazovnih institucija u oblastima informacionih i komunikacionih tehnologija. Prioritet 1.1.3 ukazuje na unapređenje digitalnih vještina građana posebno u vezi sa potrebama tržišta rada. Elementi digitalizacije koji su naglašeni u cijeloj Strategiji pružaju dodatnu podršku za ovaj TP. Isto važi i za strateške dokumente u Republici Srpskoj. Naime, iako je **Strategija razvoja Republike Srpske** pokrivala period 2015-2020, a Omladinska politika Republike Srpske period 2016-2020, ovaj entitet je usvojio **Strategiju razvoja obrazovanja za period 2016-2021**. **Strategija obrazovanja 2021-2031** snažno podržava izbor ovog TP.

Program je usklađen s drugim donatorskim i nacionalnim inicijativama u sektoru kako slijedi:

Tehnička pomoć organizacijama civilnog društva (CSO) na Zapadnom Balkanu i Turskoj (TACS03) je regionalni projekt finansiran od strane EU koji unapređuje kapacitete i jača ulogu organizacija civilnog društva. Projekt pomaže CSO da aktivno učestvuju u demokratskim procesima u regionu, a također stimulira okruženje za razvoj civilnog društva i pluralističkih medija. Moguće sinergije su prije svega u oblasti građanskog uključivanja mladih.

ROMACTED – „Promoviranje dobrog upravljanja i osnaživanje Roma na lokalnom nivou“ je zajednički program između Evropske unije (DG NEAR) i Vijeća Evrope. Program sprovode Tim za Rome i putnike Vijeća Evrope i Ured Generalne direkcije za programe u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu*, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji, Srbiji i Turskoj, za period od maja 2017. do kraja 2020. (sa vjerovatnim produženjem). Usklađivanje sa ovim Programom može se tražiti u zapošljavanju Roma, posebno mladih.

Omladinska laboratorija Zapadnog Balkana je trogodišnji projekt koji finansira EU i implementira RCC Projekt Omladinska laboratorija Zapadnog Balkana koji je počeo u januaru 2020. godine i ima za cilj pružiti priliku mladima da učestvuju u donošenju odluka.

U okviru **nacionalnog programa IPA II u BiH za 2020. g.**, projekt *Efikasne i ciljne aktivne mjere tržišta rada za mlade, žene na selu i ugrožene kategorije nezaposlenih* (dugotrajno nezaposlene, osobe sa invaliditetom) u skladu je sa ciljevima ovog Programa. Sinergije se mogu uočiti posebno u oblasti promocije zapošljavanja mladih. Zbog geografske/urbane tipologije ovog programa mogu se pronaći važne veze sa zapošljavanjem ruralnog stanovništva.

* Ova oznaka ne prejudicira status Kosova i u skladu je s Rezolucijom UNSCR-a 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde u vezi sa kosovskom deklaracijom o neovisnosti

Od nacionalnog programa IPA II za 2018. godinu u Srbiji, projekt *Podrška Evropske unije socijalnom stanovanju i aktivnoj inkluziji* podržava uključivanje socijalno slabih grupa u različitim oblastima. Projektom vrijednim 20 miliona eura upravlja UNOPS. Dio projekta posvećen je poslovima, socijalnim, obrazovnim, zdravstvenim uslugama, komplementarnim stambenim rješenjima, koji se pružaju najugroženijim ženama i muškarcima, djevojčicama i djecom. Romi su važna ciljna grupa u okviru ovog projekta. S obzirom na to da se projektom također planira grant šema od 4 miliona eura, bit će potrebna bliska koordinacija kako bi se osiguralo korištenje sinergije i spriječilo preklapanje.

TP5: Poticanje turizma i kulturne i prirodne baštine

NAPOMENA: Ovaj tematski prioritet je također odabran u okviru programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora i BiH-Crna Gora. Kako bi se osigurala sinergija i spriječilo preklapanje, operativni sistemi će paralelno pratiti razvoj u druga dva programa. Na primjer, u slučaju projektnih prijava istih aplikanata, provjerit će se detalji o predloženim intervencijama.

Veze sa regionalnim strategijama i inicijativama su sljedeće:

Strategija Evropske unije za Jadransko-jonski region. Drugi specifični cilj/ishod četvrtog stuba Strategije je *Unapređenje kvaliteta i inovativnosti turističke ponude i jačanje održivih i odgovornih turističkih kapaciteta turističkih aktera širom makroregije*. Odabir TP2 i definiranje specifičnog cilja/ishoda u okviru ovog TP-a usko odgovara cilju ove strategije. Program posebno definira inovativne pristupe i uvođenje novih tehnologija u turističku ponudu kao jedan od očekivanih rezultata.

Ekonomski i investicioni plan EU za Zapadni Balkan, koji je posvećen poticanju dugoročnog ekonomskog oporavka Zapadnog Balkana, identifikira turizam kao strateški sektor i naglašava značajan prostor za povećanje unutarregionalne ekonomske saradnje i trgovine.

Plan također naglašava da postoji prostor za iskorištavanje ekonomskih mogućnosti u kreativnom i kulturnom sektoru i njegov doprinos održivom turističkom potencijalu regije. EU će intenzivirati saradnju sa Svjetskom bankom u implementaciji svog Okvira za djelovanje na kulturnom naslijeđu iz 2018. Sam ovaj IPA III program prekogranične saradnje trebalo bi da pojača saradnju na očuvanju i promociji kulturnog naslijeđa u okviru strategija održivog turizma.

Akcionni plan Zajedničkog regionalnog tržišta (CRM) 2021-2024 ³¹, koji su lideri regije Zapadnog Balkana usvojili 10. novembra 2020. u Sofiji, uspostavljen je kao transformativno sredstvo za povećanje atraktivnosti i konkurentnosti regiona i približavanje regiona tržištima EU. Usred pandemije COVID-19, poboljšana tržišna integracija ekonomija Zapadnog Balkana pomoći će u suočavanju sa srednjoročnim i dugoročnim efektima pandemije privlačenjem investicija u proizvodne sektore i održivu infrastrukturu, te stvaranjem novih mogućnosti za građane i poslovnu zajednicu.

U Deklaraciji iz Tirane o zajedničkim regionalnim protokolima za pomoć oporavku i rastu održivog turizma na Zapadnom Balkanu ³², ministri Zapadnog Balkana složili su se da pozicioniraju turizam kao ključni strateški sektor za regionalni ekonomski oporavak i održivi razvoj.

Zelena agenda za Zapadni Balkan. Prioritetna oblast 5 Zelene agende je „Zaštita biodiverziteta i ekosistema“. TP5 *Poticanje turizma i kulturnog i prirodnog naslijeđa* sadrži specifičan cilj/ishod pod nazivom „Prirodna i kulturna dobra se čuvaju“. Snažan akcent će stoga biti stavljen na razvoj turizma u

³¹ <https://www.rcc.int/pages/143/common-regional-market>

³² <https://www.rcc.int/docs/567/tirana-declaration-on-joint-regional-protocols-to-support-sustainable-tourism-recovery-and-growth-in-the-western-balkans>

odnosu na prirodne resurse kojima programsko područje obiluje. Dodatno će se istražiti mogućnosti digitalne tranzicije u sektoru turizma.

Očigledne su veze sa sljedećim strategijama u zemljama učesnicama:

Strategija razvoja turizma Srbije 2016-2025 u potpunosti podržava izbor ovog Tematskog prioriteta, posebno definirajući kao ciljeve unapređenje turističkih proizvoda i usluga Republike Srbije i unapređenje ljudskih resursa i tržišta rada vezanog za sektor. Prioriteti u Strategiji koji su najbolje usklađeni sa specifičnim ciljevima/ishodima definiranim u ovom programu su:

- Usklađivanje turističke ponude sa savremenim trendovima na međunarodnom tržištu, stvaranje lanaca vrijednosti i podrška inkluzivnom turizmu;
- Promoviranje savremenih standarda i povećanje pristupačnosti za osobe sa invaliditetom, podizanje stručnog nivoa i edukacija turističkog kadra;
- Uvođenje novih turističkih atrakcija i proizvoda u uspostavljene turističke centre, uklj. Zlatibor;
- Unapređenje sistema IKT promocije i rezervacijskih sistema.

Strategija razvoja FBiH 2021-2027 kao prioritet navodi 1.3.4. *Podrška razvoju poduzetništva u sektoru turizma*. U okviru ovog prioriteta nalazi se mjera podrške inovativnim turističkim proizvodima i razvoju novih proizvoda s većom dodanom vrijednošću. Traže se i veze sa lokalnim poduzetnicima i građanima ruralnih područja kako bi se osigurala uključenost na lokalnom nivou i autentičnost ponude. Kao što je već navedeno, **Strategija razvoja Republike Srpske** pokriva period 2015-2020. Pored toga, Strategija razvoja turizma **Republike Srpske** pokriva period 2011-2020. Nove strategije još nisu usvojene. U oba entiteta u BiH trenutno su u pripremi nove strategije razvoja turizma.

Program je također usklađen s drugim donatorskim i nacionalnim inicijativama u sektoru kako slijedi:

Razvoj i promocija turizma je inicijativa vrijedna 5 miliona eura koju finansira EU, a provodi Vijeće za regionalnu saradnju (RCC). Projekt radi na stvaranju zajedničke i međunarodno konkurentne ponude kulturnog i avanturističkog turizma u ekonomijama Zapadnog Balkana koja će privući više turista u region, produžiti njihov boravak, povećati prihode i doprinijeti rastu i zapošljavanju. Ciljevi su usko usklađeni s ovim programom i izborom TP 5. Oba se fokusiraju na razvoj zajedničke i međunarodno konkurentne turističke ponude u nišama kulturnog i avanturističkog turizma i njihovu globalnu promociju.

U okviru nacionalnog programa IPA II za BiH za 2016. godinu, projekt **Konkurentnost i inovacije, lokalnog razvojne strategije (EU4Business)** usmjeren je na razvoj turizma u jednoj specifičnoj oblasti. Rezultat 3: *Povećane poduzetničke inicijative u turizmu i ruralnim lancima vrijednosti za stvaranje prihoda i zapošljavanja* usko je usklađen sa ciljevima ovog programa i odabirom TP5. Projekt je trenutno u početnoj fazi i bit će potrebna koordinacija između ovog programa i projekta tokom faze implementacije.

U okviru **nacionalnog programa IPA II za Srbiju 2018**, postoji inicijativa pod nazivom *EU za konkurentnost kroz inovacije i razvoj turizma* sa posebnim segmentom posvećenim razvoju turizma. Implementacija njegovog Rezultata 2 pod nazivom *Unaprijeđeni turistički/kulturni objekti i vještine zainteresiranih strana u okviru Strategije razvoja turizma Republike Srbije (2016-2025)* bit će obavljena direktnim dogovorom sa GIZ-om. Ukupna vrijednost ovog sporazuma je 20 miliona eura i planira se jedna ili više grant šema. Posebno u ovom segmentu šema grantova bit će potrebna bliska koordinacija s programom kako bi se osiguralo istraživanje sinergije i spriječilo preklapanje.

3.5. Uvjeti i pretpostavke

Efikasnu koordinaciju i snažno vlasništvo treba kombinovati sa dobrom voljom nacionalnih vlasti korisnika programa IPA III da prijateljski otklone i riješe svaki spor i/ili nesporazum koji utječe na

nesmetanu implementaciju programa. Vladine promjene ne bi trebale imati nikakav utjecaj u tom pogledu.

Kao neophodan uvjet za efikasno upravljanje programom, zemlje učesnice će uspostaviti Zajednički odbor za praćenje i obezbijediti odgovarajuće i funkcionalne prostorije i osoblje za glavne i isturene³³ urede Zajedničkog tehničkog sekretarijata. Posebnu pažnju treba posvetiti stvaranju potrebnih radnih uvjeta kako bi se osigurao kontinuitet i profesionalni razvoj osoblja na ključnim funkcijama u svim upravljačkim strukturama programa. Potonji bi trebali nastojati predstaviti program kao koristan instrument za jačanje saradnje i razmjene među građanima prihvatljivog područja.

Pod indirektnim upravljanjem od strane korisnika programa IPA III, korisnici programa IPA III koji učestvuju će za sve vrijeme trajanja programa zaključiti bilateralni aranžman kojim se utvrđuju njihove odgovarajuće odgovornosti za provedbu programa.

Nepoštivanje gore navedenih zahtjeva može dovesti do povrata sredstava u okviru ovog programa i/ili preraspodjele budućih sredstava.

³³ U slučaju da se smatra neophodnim da se ovaj ured uspostavi.

4. INDIKATIVNI BUDŽET

Bit će usvojena jedinstvena sedmogodišnja odluka Komisije o finansiranju, u zavisnosti od raspoloživosti budžetskih aproprijacija za odgovarajuće finansijske godine nakon usvajanja budžeta ili kako je predviđeno u sistemu privremenih dvanaestina.

Tabela 4.1: Indikativna finansijska izdvajanja po godini za period 2021-2027.

	IPA III CBC PROGRAM SRBIJA - BOSNA I HERCEGOVINA															
	Iznosi u EUR															
	2021.		2022.		2023.		2024.		2025.		2026.		2027.		Ukupno(EUR)	
	Doprinos EU	Sufinansiranje	Doprinos EU	Sufinansiranje	Doprinos EU	Sufinansiranje	Doprinos EU	Sufinansiranje	Doprinos EU	Sufinansiranje	Doprinos EU	Sufinansiranje	Doprinos EU	Sufinansiranje	Doprinos EU	Sufinansiranje
Po vrsti aktivnosti																
Operacije	0	0	5 400 000	952 941.18	0	0	3 600 000	635 294.12	0	0	3 600 000	635 294.12	0	0	12 600 000	2 223 529.42
Tehnička pomoć (Direktan grant)	0	0	600 000	0	0	0	600 000	0	0	0	0	0	200 000	0	1 400 000	0
Po metodi implementacije																
Direktno upravljanje: Ukupni okvir za grantove	Nije primjenjivo														1 400 000	0
Direktno upravljanje: Ukupni okvir za nabavke	Nije primjenjivo														0	0
Indirektno upravljanje sa korisnikom programa IPA III: Ukupni okvir	0	0	5 400 000	952 941.18	0	0	3 600 000	635 294.12	0	0	3 600 000	635 294.12	0	0	12 600 000	2 223 529.42
UKUPNO³⁴	0	0	6 000 000	952 941.18	0	0	4 200 000	635 294.12	0	0	3 600 000	635 294.12	200 000	0	14 000 000	2 223 529.42

* Ukupni okvir za grantove; Ukupni okvir za nabavke - potrebno je popuniti samo ukupni budžet za 2021-2027..

³⁴ UKUPNI IZNOS iz Tabela 4.1 i 4.2 treba da bude jednak

Tabela 4.2: Indikativna finansijska alokacija po prioritetu i stopi doprinosa Unije (za period 2021.-2027.)

KLASTERI	PRIORITETI	PROGRAM IPA III - CBC između SRBIJE I BOSNE I HERCEGOVINE			
		Finansiranje Evropske unije (EUR)	Sufinansiranje (EUR)	Ukupno (EUR)	Stopa po tematskom prioritetu i tehnička pomoć
		(a)	(b)	(c) = (a)+(b)	(d) = (c)/(e)
TC1 Poboljšane mogućnosti zapošljavanja i socijalna prava	1) TP6 Ulaganje u mlade, obrazovanje i vještine	5 600 000	988 235.30	6 588 235.30	40.6%
TC4 Poboljšano poslovno okruženje i konkurentnost	2) TP5 Poticanje turizma i kulturne i prirodne baštine	7 000 000	1 235 294.12	8 235 294.12	50.8%
3) TP0 tehnička pomoć		1 400 000	0	1 400 000	8.6%
UKUPNO		14 000 000	2 223 529.42	(e) 16 223 529.42	100%

Doprinos Evropske unije na nivou tematskog prioriteta neće prelaziti gornju granicu od 85% prihvatljivih izdataka. Sufinansiranje će obezbijediti krajnji korisnici granta. Iznos namijenjen tehničkoj pomoći bit će ograničen na 10% ukupnog iznosa dodijeljenog programu. Za tehničku pomoć, stopa sufinansiranja Unije će biti 100%.

5. PROVEDBENI ARANŽMANI

5.1. Sporazum o finansiranju

Za realizaciju ovog programa predviđeno je zaključivanje Sporazuma o finansiranju između Evropske komisije, Republike Srbije i Bosne i Hercegovine.

5.2. Indikativni period provedbe

Indikativni period operativne provedbe ove akcije, tokom kojeg će se obavljati aktivnosti opisane u odjeljku 3 i implementirati odgovarajući ugovori i sporazumi, je 6 godina od datuma stupanja na snagu sporazuma o finansiranju, odnosno od datuma kada je dogovorena razmjena pisama za sva naredna godišnja izdvajanja.

Odgovorni službenik za ovjeravanje Komisije može pismenim izmjenama dogovoriti produženje perioda provedbe.

5.3. Metode provedbe

Komisija će osigurati da se poštuju odgovarajuća pravila i procedure EU za pružanje finansiranja trećim stranama, uključujući postupke revizije, gdje je to prikladno, i usklađenost aktivnosti sa restriktivnim mjerama EU³⁵.

5.3.1 Operacije ³⁶

Indirektno upravljanje sa Republikom Srbijom

Operativni dio ove akcije realizirat će se pod indirektnim upravljanjem Republike Srbije. Republika Srbija će biti domaćin organa upravljanja i posredničkog tijela za finansijsko upravljanje. Upravljačko tijelo će biti odgovorno za cjelokupno upravljanje programom i imenovati posrednička tijela.

U zavisnosti od finalizacije pravnog okvira programa IPA III, organ upravljanja odgovoran za provođenje akcije u svim zemljama učesnicama je Ministarstvo za evropske integracije Republike Srbije (MEI). Strukture prekogranične saradnje uspostavljene u skladu sa pravnim okvirom programa IPA III u Srbiji i Bosni i Hercegovini blisko će sarađivati na svim poslovima od zajedničkog interesa koji se odnose na programiranje i implementaciju programa.

Poslovi izvršenja budžeta, kao što su pozivi za podnošenje ponuda, pozivi za dostavljanje prijedloga, ugovaranje, upravljanje ugovorima, plaćanja i prihodi, povjeravaju se sljedećem posredničkom tijelu za finansijsko upravljanje: Ministarstvu finansija Republike Srbije, Odjeljenju za ugovaranje i finansiranje Programa koje finansira EU (CFCU), kao ugovornom organu³⁷. Ono osigurava zakonitost i regularnost troškova.

³⁵ www.sanctionsmap.eu Napominjemo da je mapa sankcija IT alat za identifikaciju režima sankcija. Izvor sankcija proizilazi iz pravnih akata objavljenih u Službenom listu (OJ). U slučaju neslaganja između objavljenih pravnih akata i ažuriranja na web stranici prevladava verzija OJ.

³⁶ Navedene institucije predstavljaju trenutnu strukturu koja je određena za indirektno upravljanje u program IPA II u obje zemlje. Odgovorne strukture će biti definirane i imenovane nakon usvajanja zakonodavstva i odgovarajućeg Okvirnog i finansijskog sporazuma unutar programa IPA III.

³⁷ Navedene institucije predstavljaju trenutnu strukturu koja je određena za indirektno upravljanje u program IPA II u obje zemlje. Odgovorne strukture će biti definirane i imenovane nakon usvajanja programa IPA III zakonodavstva i odgovarajućeg Okvirnog i finansijskog sporazuma.

Pozivi za podnošenje prijedloga - grantovi

a) Svrha grantova:

Grantovi odabrani putem poziva za podnošenje prijedloga tokom sedmogodišnjeg perioda će doprinijeti specifičnim ciljevima/ishodima i rezultatima/učincima u okviru svakog tematskog prioriteta u odjeljku 3.2

b) Vrsta ciljanih aplikacija:

Korisnici će biti pravna lica, lokalne vlasti, javna tijela i operateri javnog sektora, nevladine organizacije, neprofitne organizacije itd.

Aplikanti će biti osnovani u korisniku programa IPA III koji učestvuje u CBC programu.

Potencijalni korisnici kao što je navedeno u odjeljku 3.2 mogu biti: lokalne i regionalne vlasti; lokalne i regionalne organizacije koje se bave omladinskim aktivizmom; organizacije i institucije za obrazovanje i obuku; istraživačke organizacije i institucije; OCD aktivne u oblasti omladinskog aktivizma i promocije socijalnog uključivanja ranjivih grupa; usluge zapošljavanja; regionalne razvojne organizacije; lokalne i regionalne organizacije koje se bave turizmom ili turističkim aktivnostima; organizacije, ustanove i organi nadležni za zaštitu i upravljanje kulturnim i prirodnim nasljedom; organizacije i institucije koje rade u oblasti ruralnog razvoja; OCD aktivne u oblasti kulturnog ili prirodnog nasljeđa, obrazovanja, ruralnog razvoja i drugim srodnim oblastima.

5.3.2 Tehnička pomoć (direktni grantovi)

Prioritet tehničke pomoći će se implementirati u direktnom upravljanju putem direktnih grantova tokom trajanja programa.

Grantovi će biti dodijeljeni za implementaciju prioritetne tematske tehničke pomoći u okviru ovog programa. Pod odgovornošću odgovornog službenika Komisije za odobravanje, grantovi se mogu dodijeliti bez poziva za podnošenje prijedloga Ministarstvu za evropske integracije Republike Srbije, kao vodećem partneru, i javnoj instituciji koja je domaćin strukture prekogranične saradnje u Bosni i Hercegovini kao sukorisniku.

Pribjegavanje dodjeli ovog granta bez poziva za podnošenje prijedloga opravdano je za tijela *s de jure* ili *de facto* monopolom u upravljanju ovim programom prekogranične saradnje, u skladu s članom 195(c) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046. Kao što je navedeno u Odjeljku VIII „Odredbe o programima prekogranične saradnje“, Naslov V „Programske strukture i tijela i njihove odgovornosti“ Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu za IPA III program, strukture prekogranične saradnje su tijela koja uživaju ovaj monopol.

Pod odgovornošću odgovornog službenika Komisije za odobravanje, grant se može dodijeliti bez poziva za podnošenje prijedloga Ministarstvu za evropske integracije Republike Srbije, kao vodećem partneru.

5.4. Struktura upravljanja programom

Opis upravljačkih struktura programa sa popisom njihovih glavnih odgovornosti i zadataka u pripremi, implementaciji i upravljanju programima (tj. NIPAC, NAO, Upravljačka struktura, CBC strukture, IPA Upravljačko tijelo, Posrednički organ za finansijsko upravljanje, Revizorsko tijelo, Zajednička Odbor za praćenje, Zajednički tehnički sekretarijat) predstavljen je u okviru Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu i/ili Sporazuma o finansiranju.

Pored ovih sporazuma, Korisnici će sve vrijeme trajanja programa prekogranične saradnje zaključiti bilateralni aranžman kojim se utvrđuju njihove odgovarajuće odgovornosti za implementaciju relevantnog programa prekogranične saradnje u skladu sa odredbama utvrđenim u Okvirnom sporazumu o finansijskom partnerstvu.

5.5. Razvoj i odabir, te provedba projekta

Kao opće pravilo, ovaj Program će se implementirati putem javnih poziva za podnošenje prijedloga (CfP) koji će biti pokrenuti i pokrivati jedan ili više tematskih prioriteta ili specifičnih ciljeva/ishoda. Zajednički odbor za praćenje će biti odgovoran za identifikaciju tematskih prioriteta, specifičnih ciljeva/ishoda, rezultata/učinaka, ciljnih korisnika i specifičnog fokusa svakog poziva za podnošenje prijedloga koji će odobriti Evropska komisija. Odgovorni organi u zemljama učesnicama osigurati će punu transparentnost u tom procesu i pristup širokom spektru javnih i nejavnih pravnih lica.

Dinamika objavljivanja poziva za podnošenje prijedloga projekata ovisi o nizu faktora, uključujući logistiku, vrijeme evaluacije i nivo interesovanja potencijalnih aplikanta. JMC, kao tijelo koje prati izvođenje programa, pregledat će, prije objavljivanja poziva za podnošenje prijedloga (i definiranja tenderske dokumentacije, npr. smjernica za podnosioca prijava), napredak programskih indikatora do tog datuma. Odabir TP-a, specifičnih ciljeva/ishoda i rezultata/učinaka svih poziva za podnošenje prijedloga osim prvog u okviru programa zasnovat će se na tom napretku učinka. Objavljivanje i strateška orijentacija svakog poziva za podnošenje prijedloga projekata bit će usklađena s planovima drugih programa kako bi se povećale sinergije i izbjeglo duplo finansiranje.

Odluke JMC-a također mogu uzeti u obzir preporuke koje proizilaze iz konsultacija održanih sa akterima na lokalnom i nacionalnom nivou, uključujući predstavnike donatorske zajednice.

5.6. Obim geografske podobnosti za nabavku i grantove

Geografska podobnost u smislu mjesta osnivanja za učešće u postupcima nabavke i dodjele grantova i u pogledu porijekla izvršenih nabavki kako je utvrđeno u osnovnom aktu i navedeno u relevantnim ugovornim dokumentima primjenjivat će se u skladu sa sljedećim odredbama.

Odgovorni službenik Komisije za odobravanje može proširiti geografsku podobnost na osnovu hitnosti ili nedostupnosti usluga na tržištima dotičnih zemalja ili teritorija, ili u drugim propisno potkrijepljenim slučajevima u kojima bi primjena pravila podobnosti učinila realizaciju ove akcije nemogućom ili izuzetno teško ostvarivom (član 28. stav (10) instrumenta NDICI-Globalna Evropa).

6. IZVJEŠTAVANJE, PRAĆENJE I EVALUACIJA

Opis zahtjeva i modaliteta za izvještavanje, praćenje i evaluaciju programa predstavljen je u okviru Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu/ili Sporazuma o finansiranju.

7. INFORMACIJE I VIDLJIVOST

Vidljivost finansiranja od strane EU i saopštenja o ciljevima i učinku akcija su zakonska obaveza za sve akcije koje finansira EU, kao što je navedeno u zahtjevima za saopštavanje i vidljivost EU koji su na snazi.

Konkretno, primaoci sredstava EU moraju potvrditi porijeklo sredstava EU i osigurati njihovu odgovarajuću vidljivost:

- davanjem izjave u kojoj se na vidljiv način ističe podrška dobijena od EU na svim dokumentima i komunikacijskom materijalu koji se odnosi na primjenu sredstava, uključujući službenu web stranicu i račune društvenih medija, gdje postoje; i

- promoviranjem akcija i njihovih rezultata pružanjem koherentnih, efikasnih i proporcionalnih ciljanih informacija višestrukoj publici, uključujući medije.

Mjere vidljivosti i komunikacije će, prema potrebi, provoditi javne uprave (na primjer, u vezi sa reformama vezanim za budžetsku podršku EU), povjereni subjekti, izvođači radova i korisnici grantova. Odgovarajuće ugovorne obaveze će biti uključene, u sporazume o finansiranju, ugovore o delegiranju, odnosno, ugovore o nabavci i grantu.

Mjere će se zasnivati na posebnom Planu komunikacije i vidljivosti, koji je uspostavljen i implementiran u skladu sa zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi. Plan uključuje, između ostalog, komunikacijski narativ i glavne poruke za akciju, prilagođene različitim ciljnim grupama (zainteresirane strane, civilno društvo, šira javnost, itd.).

Mjere vidljivosti i komunikacije specifične za ovu akciju će biti komplementarne širim komunikacijskim aktivnostima koje direktno provode službe Evropske komisije i/ili Delegacije EU. Evropska komisija i Delegacije EU trebale bi biti u potpunosti obaviještene o planiranju i provedbi konkretnih aktivnosti vidljivosti i komunikacije, posebno u pogledu komunikacijskog narativa i glavnih poruka.

Dizajn i implementacija mjera vidljivosti i komunikacije bit će odgovornost struktura prekogranične saradnje. Potonji, uz pomoć JTS-a, predstaviti će JMC-u komunikacijsku strategiju sa detaljnim informacijama i planom vidljivosti.

8. ODRŽIVOST

Održivost ishoda i rezultata ostvarenih u okviru akcije zahtijeva posvećenost nacionalnih vlasti uključenih u upravljanje programom. Poštujući odredbe pravnog okvira koji se primjenjuje na prekograničnu saradnju između korisnika programa IPA III, vlasti se obavezuju da će obezbijediti, koliko god je to moguće, neophodne finansijske i institucionalne resurse, uključujući relevantno iskusno osoblje, kako bi implementacija programa bila uspješna priča. Kao osnovni znak odgovornosti, posebnu pažnju će posvetiti stvaranju neophodnih uvjeta za obezbjeđivanje kontinuiteta osoblja u osnovnim funkcijama i institucijama kao način da se garantira nesmetano izvođenje programa.

Održivost na operativnom nivou podjednako igra ključnu ulogu. Svaka operacija treba da ima opipljiv utjecaj na svoje ciljne grupe na prekograničnom nivou. Održivost treba da bude ugrađena u svaku prijavu, pokazujući kako će očekivani ishodi imati koristi za region čak i nakon što se operacija eventualno završi. U svakom pozivu za podnošenje prijedloga, jedan od kriterija dodjele je održivost kao što je prikazano u Odjeljku 5 evaluacijske mreže za potpune prijave. Operacije koje ne mogu pokazati da će intenzivirati susjedske odnose, stvoriti prekogranična partnerstva za društveni, teritorijalni ili ekonomski razvoj i/ili ukloniti prekogranične prepreke održivom razvoju, malo je vjerovatno da će imati opipljive rezultate, multiplikativne efekte ili dugoročni učinak u prekograničnoj perspektivi, te stoga trebaju biti isključene iz finansiranja, bez obzira na bilo koje druge zasluge.

DODATAK II – OPĆI USLOVI

Sadržaj

Prvi dio: Opće odredbe.....	2
Član 1 – Period izvršenja, period operativnog provođenja i rok za ugovaranje.....	2
Član 2 – Korisnici programa IPA III i njihove zajedničke dužnosti	2
Član 3 – Zahtjevi za izvještavanje.....	2
Član 4 – Komunikacija i vidljivost	3
Član 5 – Prava intelektualnog vlasništva	3
Član 6 – Prihvatljivost troškova.....	3
Član 6a – Dozvole i ovlaštenja.....	3
Drugi dio: Odredbe koje se primjenjuju na indirektno upravljanje korisnika programa IPA III	3
Član 7 – Opća načela.....	3
Član 8 – Nabavka i dodjela grantova	4
Član 8a – Isključenje i administrativne sankcije.....	6
Član 9 – <i>Ex-ante</i> i <i>ex-post</i> kontrole postupaka dodjele grantova i postupaka nabavke, te <i>ex-post</i> kontrole ugovora i grantova koje provodi Komisija	6
Član 10 – Bankovni računi, računovodstveni sistemi i priznati troškovi.....	7
Član 11 – Odredbe o plaćanjima od strane Komisije Vodećem korisniku programa IPA III.....	7
Član 12 – Prekid plaćanja	8
Član 13 – Povrat sredstava.....	8
Član 13a – Finansijske ispravke i zatvaranje	9
Treći dio: Završne odredbe.....	9
Član 14 – Konsultacije korisnika programa IPA III i Komisije.....	9
Član 15 – Izmjene i dopune ovog sporazuma o finansiranju	9
Član 16 – Obustava ovog sporazuma o finansiranju.....	10
Član 17 – Raskid ovog sporazuma o finansiranju.....	11
Član 18 – Mjerodavno pravo, rješavanje sporova.....	11
Član 19 – Mjere ograničavanja EU	12

Prvi dio: Opće odredbe

Član 1 – Period izvršenja, period operativnog provođenja i rok za ugovaranje

- (1) Period izvršenja ovog sporazuma o finansiranju je period tokom kojeg se Sporazum o finansiranju provodi i uključuje period operativnog provođenja, kao i završnu fazu. Trajanje perioda provođenja definiran je u članu 2, stav 1. Posebnih uslova i počinje zaključivanjem ovog sporazuma o finansiranju.
- (2) Period operativnog provođenja je period u kojem su završene sve operativne aktivnosti obuhvaćene ugovorima o nabavci, ugovorima o grantu i sporazumima o doprinosu. Trajanje ovog perioda navedeno je u članu 2, stav 2. Posebnih uslova i počinje sklapanjem ovog sporazuma o finansiranju za budžetsku obavezu za prvu godinu ili najkasnijeg datuma razmjene pisama za budžetsku obavezu za naredne godine.
- (3) Ugovorno tijelo će poštovati period operativnog provođenja prilikom sklapanja i provođenja ugovora o nabavci, ugovora o grantu i sporazuma o doprinosu u okviru ovog sporazuma o finansiranju.
- (4) Ne dovodeći u pitanje član 29, stav 2. Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu (FFPA), troškovi povezani s aktivnostima ovog programa prekogranične saradnje prihvatljivi su za finansiranje EU samo ako su nastali tokom perioda operativnog provođenja. Troškovi nastali prije stupanja na snagu ovog sporazuma o finansiranju neće biti prihvatljivi za finansiranje od strane EU osim ako nije drugačije određeno u članu 7. Posebnih uslova.
- (5) Ugovori o nabavci, ugovori o grantu i sporazumi o doprinosu sklapaju se najkasnije u roku od tri godine od sklapanja Sporazuma o finansiranju, za budžetsku obavezu za prvu godinu ili posljednji datum razmjene pisama za budžetske obaveze za sljedeće godine, osim u slučaju:
 - (a) izmjena i dopuna već sklopljenih pravnih obaveza koje ne rezultiraju povećanjem doprinosa EU;
 - (b) pravnih obaveza koje će se sklopiti nakon prijevremenog raskida postojećeg ugovora o nabavci;
 - (c) pravnih obaveza koje se odnose na reviziju i evaluaciju, koje se mogu potpisati nakon perioda operativnog provođenja;
 - (d) promjene provedbenog subjekta.
- (6) Ugovor o nabavci, ugovor o grantu ili sporazum o doprinosu koji nije doveo do bilo kakvog plaćanja u roku od dvije godine od njegovog potpisa automatski se raskida i njegovo finansiranje se poništava, osim u slučaju spora pred sudskim ili arbitražnim tijelima.

Član 2 – Korisnici programa IPA III i njihove zajedničke dužnosti

- (1) Kao što je predviđeno članom 76, stav 3. odgovarajućih FFPA-ova, korisnici programa IPA III blisko će sarađivati, te zajednički ispunjavati funkcije i u njima preuzimati odgovornosti.
- (2) U svrhu primjene člana 25. FFPA o zaštiti podataka, lični podaci će:
 - se obrađivati na zakonit, pošten i transparentan način u vezi sa subjektom podataka;
 - se prikupljati u navedene, izričite i legitimne svrhe i neće se dalje obrađivati na način koji nije u skladu s tim svrhama;
 - biti odgovarajući, relevantni i ograničeni na ono što je potrebno u odnosu na svrhe za koje se obrađuju;
 - biti tačni i, po potrebi, ažurirani;
 - se obrađivati na način koji osigurava odgovarajuću sigurnost ličnih podataka; i
 - biti u formi koja omogućava identifikaciju subjekata podataka onoliko koliko je potrebno u svrhe za koje se obrađuju lični podaci.Lični podaci koji će se navoditi u dokumentima korisnika programa IPA III u skladu s članom 8.5 moraju se obrisati po isteku rokova navedenih u članu 8, stav 5.

Član 3 – Zahtjevi za izvještavanje

- (1) U svrhu zahtjeva za izvještavanje utvrđenih u članu 80, stav 1. odgovarajućih FFPA-ova, strukture prekogranične saradnje će upotrebljavati predložak iz Dodatka III.
- (2) U svrhu općih zahtjeva za izvještavanje Komisiji iz člana 59. FFPA o godišnjem izvještaju o provođenju

pomoći iz programa IPA III, Državni IPA koordinator (NIPAK) u vodećem korisniku programa IPA III koristit će predložak koji je dostavila Komisija.

- (3) U svrhu člana 60. FFPA, NIPAK u vodećem korisniku programa IPA III podnosi Komisiji završni izvještaj o provođenju aktivnosti koje pod indirektnim upravljanjem provodi korisnik programa IPA III ovog programa najkasnije šesnaest mjeseci nakon završetka perioda operativnog provođenja. NIPAK će koristiti predložak koji je dostavila Komisija.
- (4) U svrhu člana 61, stav 1. FFPA, Državni dužnosnik za ovjeravanje (NAO) u vodećem korisniku programa IPA III osigurava do 15. januara sljedeće fiskalne godine u elektronskom obliku kopiju podataka koji se čuvaju u računovodstvenom sistemu uspostavljenom prema članu 4, stav 4. Ovo treba potkrijepiti potpisanim nerevidiranim sažetim finansijskim izvještajem u skladu s tačkom (c) Dodatka IV.
- (5) U svrhu zahtjeva za finansijskim izvještavanjem pod indirektnim upravljanjem iz člana 61, stav 2, tačka (a) i člana 61, stav 3. FFPA, NAO u vodećem korisniku programa IPA III koristit će predloške predviđene u tačkama (a) i (b) Dodatka IV.

Član 4 – Komunikacija i vidljivost

- (1) U skladu s članom 24. odgovarajućih FFPA-ova, korisnici programa IPA III poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurali vidljivost finansiranja EU za aktivnosti koje su im povjerene, te pripremaju koherentan plan aktivnosti komunikacije i vidljivosti, koji će biti dostavljen Komisiji na dogovor u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu ovog sporazuma o finansiranju.
- (2) Ove aktivnosti komunikacije i vidljivosti moraju biti u skladu s Priručnikom za komunikacije i vidljivost za vanjske aktivnosti EU koji je utvrdila i objavila Komisija, a koji je na snazi u vrijeme aktivnosti.

Član 5 – Prava intelektualnog vlasništva

- (1) Ugovori koji se finansiraju u okviru ovog sporazuma o finansiranju osiguravaju da korisnici programa IPA III steknu sva potrebna prava intelektualnog vlasništva u pogledu informacijske tehnologije, studija, crteža, planova, promocije i bilo kojeg drugog materijala izrađenog za potrebe planiranja, provođenja, praćenja i evaluacije.
- (2) Vodeći korisnik programa IPA III jemči da Komisija, ili bilo ko ili osoba ovlaštena od strane Komisije, i ostali korisnici programa IPA III imaju pristup i pravo korištenja takvog materijala. Komisija će takav materijal koristiti samo za vlastite potrebe.

Član 6 – Prihvatljivost troškova

- (1) Shodno članu 29, stav 3, tačka (b) FFPA, i ne dovodeći u pitanje njegov član 28, te član 7. Posebnih uslova, sljedeći troškovi koje su napravili korisnici programa IPA III neće biti prihvatljivi za finansiranje u okviru ovog sporazuma o finansiranju:
 - (a) bankovne naknade, troškovi jemstava i slične naknade;
 - (b) novčane i finansijske kazne;
 - (c) troškovi parnica;
 - (d) gubici kursne razlike;
 - (e) dugovi i troškovi servisiranja duga (kamate);
 - (f) rezerviranja za gubitke, dugove ili potencijalne buduće obaveze;
 - (g) krediti trećim stranama, osim ako nije drugačije navedeno u posebnim uslovima;
 - (h) negativne kamate koje zaračunavaju banke ili druge finansijske institucije.

Član 6a – Dozvole i ovlaštenja

Ne dovodeći u pitanje član 27. FFPA, nadležna tijela korisnika programa IPA III, u skladu s nacionalnim pravom, pravodobno će osigurati sve vrste dozvola i/ili autorizacija potrebnih za provođenje Programa.

Drugi dio: Odredbe koje se primjenjuju na indirektno upravljanje korisnika programa IPA III

Član 7 – Opća načela

- (1) Svrha Drugog dijela je utvrditi pravila za povjerene zadatke provođenja budžeta kako je opisano u Dodatku I, te definirati prava i obaveze korisnika programa IPA III, odnosno Komisije u izvršavanju tih

zadataka.

- (2) Kako je predviđeno tačkom (b) člana 76, stav 3. odgovarajućih FFPA-ova, korisnici programa IPA III zajednički pripremaju bilateralni sporazum i osiguravaju njegovo provođenje.
- (3) Nevodeći korisnik programa IPA III sarađuje s vodećim korisnikom IPA III kako bi se osiguralo ispunjavanje sljedećih zadataka:
 - (a) provođenje operativnog praćenja i upravljanje operacijama kako je predviđeno tačkom (c) člana 76, stav 4. FFPA;
 - (b) provjere u skladu s članom 76, stav 5. FFPA;
 - (c) zaštita finansijskih interesa Unije kako je predviđeno članom 51. FFPA.
- (4) Korisnici programa IPA III ostaju odgovorni za ispunjavanje obaveza propisanih ovim sporazumom o finansiranju i Okvirnim sporazumom o finansijskom partnerstvu (FFPA). U skladu s članom 12, članom 16, članom 17. i članom 19, Komisija zadržava pravo prekinuti plaćanja, te obustaviti i/ili raskinuti ovaj sporazum o finansiranju.

Član 8 – Nabavka i dodjela grantova

- (1) Ne dovodeći u pitanje član 18, stav 5. FFPA, zadatke iz člana 7, stav 3. provodi vodeći korisnik programa IPA III u saradnji s nevodećim korisnikom programa IPA III u skladu s postupcima i standardnim dokumentima koje je utvrdila i objavila Komisija za dodjelu ugovora o nabavci i dodjeli grantova u vanjskim djelovanjima, a posebno u skladu praktičnim vodičem o ugovornim postupcima za vanjska djelovanja Evropske unije (PRAG), na snazi u vrijeme pokretanja predmetnog postupka, kao i u skladu s potrebnim standardima komunikacije i vidljivosti iz člana 4, stav 2.
- (2) U skladu s članom 18, stav 2. FFPA, prema potrebi Komisija može vodećem korisniku programa IPA III dati daljnje smjernice u vezi s prilagođavanjem postupaka i standardnih dokumenata koje je Komisija utvrdila i objavila za dodjelu ugovora o nabavci i dodjeli grantova u vanjskim djelovanjima za specifičan slučaj prekogranične saradnje.
- (3) Vodeći korisnik programa IPA III provodi postupke nabavke i dodjele grantova, sklapa ugovore koji iz toga proizilaze i osigurava da svi relevantni dokumenti za revizorski trag budu na jeziku ovog sporazuma o finansiranju.
- (4) Korisnici programa IPA III u potpunosti će sarađivati u uspostavljanju odbora za ocjenjivanje kako je predviđeno tačkom (a) člana 76, stav 4. odgovarajućih FFPA-ova.

- (5) Ne dovodeći u pitanje član 49. FFPA, vodeći korisnik programa IPA III dužan je, na period od pet godina od datuma zatvaranja relevantne budžetske obaveze, čuvati sve relevantne popratne finansijske i ugovorne dokumente od datuma stupanja na snagu ovog sporazuma o finansiranju ili od ranijeg datuma u slučaju da je postupak nabavke, poziv za dostavu prijedloga ili postupak direktne dodjele granta pokrenut prije stupanja na snagu ovog sporazuma o finansiranju. Vodeći korisnik programa IPA III posebno će čuvati sljedeće:

(a) Za postupke nabavke:

- i) Najave javnog nadmetanja s dokazom objave najave nabavke i sve ispravke;
- ii) Imenovanje komisije za uži izbor;
- iii) Izvještaj o užem izboru (uključujući dodatke) i prijave;
- iv) Dokaz o objavljivanju obavještenja o užem izboru;
- v) Pisma kandidatima koji nisu ušli u uži izbor;
- vi) Poziv za dostavljanje ponuda ili slično;
- vii) Tenderske dokumente koji uključuju dodatke, pojašnjenja, zapisnike sa sastanaka, dokaze o objavljivanju;
- viii) Imenovanje komisije za procjenu ponuda;
- ix) Izvještaj o otvaranju ponuda, uključujući dodatke;
- x) Izvještaj o procjeni/pregovorima, uključujući dodatke i primljene ponude¹;
- xi) Pismo obavještenja;
- xii) Prateće pismo za dostavljanje ugovora;
- xiii) Pisma neuspješnim kandidatima;
- xiv) Obavještenje o dodjeli/poništanju, uključujući dokaz o objavi;
- xv) Potpisane ugovore, izmjene i dopune, ispravke, izvještaje o provođenju i relevantnu korespondenciju.

(b) Za pozive za dostavljanje prijedloga i direktnu dodjelu grantova:

- i) Imenovanje komisije za procjenu prijedloga;
- ii) Otvaranje i administrativni izvještaji, uključujući dodatke i primljene prijave²;
- iii) Pisma uspješnim i neuspješnim kandidatima nakon procjene sažetka;
- iv) Izvještaj o procjeni sažetka;
- v) Izvještaj o procjeni čitave prijave ili izvještaj o pregovaračkom postupku s relevantnim dodacima;
- vi) Provjeru prihvatljivosti i prateću dokumentaciju;
- vii) Pisma uspješnim i neuspješnim podnosiocima zahtjeva s odobrenim rezervnim listama nakon potpune procjene prijave;
- viii) Prateće pismo za dostavljanje ugovora o grantu;
- ix) Obavještenje o dodjeli/poništanju, uključujući dokaz o objavi;
- x) Potpisane ugovore, izmjene i dopune, ispravke i relevantnu korespondenciju.

Nadalje, finansijski i ugovorni dokumenti iz stava 5, tačke (a) i (b) bit će dopunjeni svim relevantnim popratnim dokumentima kako zahtijevaju postupci iz stava 1, kao i svom relevantnom dokumentacijom koja se odnosi na plaćanja, povrate i operativne troškove, na primjer izvještaji o projektima i provjerama na licu mjesta, prihvatanje robe i radova, garancije, jemstva, izvještaji nadzornih inženjera.

¹ Eliminacija neuspješnih ponuda pet godina nakon završetka postupka nabavke.

² Eliminacija neuspješnih prijava tri godine nakon zatvaranja postupka dodjele granta.

Član 8a – Isključenje i administrativne sankcije

- (1) Prilikom primjene postupaka i standardnih dokumenata koje je utvrdila i objavila Komisija za dodjelu ugovora o nabavci i ugovora o grantu, vodeći korisnik programa IPA III u skladu s tim osigurava da se ugovor o nabavci ili grantu finansiran od strane EU ne dodijeli privrednom subjektu niti podnosiocu zahtjeva za dodjelu granta ukoliko se taj privredni subjekt ili podnosilac zahtjeva za dodjelu granta ili osoba s ovlaštenjem zastupanja, donošenja odluka ili kontrolom nad njim, nalazi u nekoj od situacija za isključenje kako je predviđeno odgovarajućim procedurama i standardnim dokumentima Komisije.
- (2) Vodeći korisnik programa IPA III dužan je odmah obavijestiti Komisiju kada je kandidat, ponudilac ili podnosilac zahtjeva u situaciji isključenja iz stava (1), ili je počinio nepravilnosti i prevaru kako je definirano u članu 51, stav 5. FFPA, ili je pokazao značajne nedostatke u ispunjavanju glavne obaveze u provođenju zakonske obaveze koja se finansira iz budžeta Unije.
- (3) Vodeći korisnik programa IPA III uzima u obzir podatke sadržane u Sistemu ranog otkrivanja i isključenja (EDES) Komisije prilikom dodjele ugovora o nabavci i grantu. Pristup informacijama može se osigurati putem tačke (tačaka) za vezu ili putem savjetovanja koristeći se sljedećim sredstvima: (Evropska komisija, Glavna uprava za budžet, računovođa Komisije, M015, B-1049 Brisel, Belgija i *e-mail* adersom na BUDG-C01-EXCL-DB@ec.europa.eu s kopijom na adresu Komisije navedenu u članu 3. Posebnih uslova). Svaki ugovor ili grant sklopljen s izvođačem ili korisnikom granta koji je u situaciji isključenja u trenutku sklapanja ugovora isključuju se iz finansiranja Unije i može se primijeniti mehanizam finansijskih korekcija u skladu s članom 13.a.
- (4) Ako vodeći korisnik programa IPA III postane svjestan situacije isključenja iz stava 1, u provođenju zadataka opisanih u Dodatku I, vodeći korisnik programa IPA III će, prema uslovima svog nacionalnog zakonodavstva, nametnuti privrednom operateru ili podnosiocu zahtjeva za grant, odbijanje iz datog postupka i isključenje iz budućih postupaka nabavke ili dodjele granta. Vodeći korisnik IPA III također može nametnuti finansijsku kaznu proporcionalnu vrijednosti dotičnog ugovora. Odbijanja, isključenja i/ili finansijske kazne izriču se nakon akuzatornog postupka kojim se dotičnoj osobi osigurava pravo na odbranu. Vodeći korisnik IPA III dužan je obavijestiti Komisiju u skladu sa stavom (2) ovog člana.

Član 9 – *Ex-ante* i *ex-post* kontrole postupaka dodjele grantova i postupaka nabavke, te *ex-post* kontrole ugovora i grantova koje provodi Komisija

- (1) Komisija može provoditi *ex-ante* kontrole postupaka dodjele za nabavke i grantove za sljedeće faze:
 - (a) odobrenja obavještenja o ugovoru za nabavku i njihove izmjene;
 - (b) odobrenja tenderske dokumentacije i smjernica za podnosiocima zahtjeva za grantove;
 - (c) odobrenje sastava Odbora za ocjenjivanje;
 - (d) odobravanje evaluacijskih izvještaja, odluka o odbijanju i dodjeli³;
 - (e) odobrenje ugovornih dosjea i dodataka ugovorima.
- (2) U smislu *ex-ante* kontrola, Komisija odlučuje o:
 - (a) provođenju *ex-ante* kontrola svih spisa, ili
 - (b) provođenju *ex-ante* kontrola odabranih spisa, ili
 - (c) potpunom odustajanju od *ex-ante* kontrola.
- (3) Ako Komisija odluči izvršiti *ex-ante* kontrole u skladu sa stavom 2, tačke (a) ili (b), ona vodećeg korisnika programa IPA II izvještava o dokumentima izabranim za *ex-ante* kontrole. Ovaj korisnik programa IPA II, nakon obavještenja o tome koji je dokument izabran za *ex-ante* kontrolu, Komisiji dostavlja svu potrebnu dokumentaciju i informacije, a najkasnije u vrijeme dostavljanja obavještenja o ugovoru ili smjernica za podnosiocima zahtjeva za objavljivanje.
- (4) Komisija može odlučiti o provođenju *ex-post* kontrola postupaka dodjele koji nisu bili podvrgnuti *ex-ante* kontroli (u roku od 6 mjeseci od potpisivanja ugovora).
- (5) Komisija može odlučiti izvršiti *ex-post* kontrole, uključujući revizije i kontrole na licu mjesta, u bilo

³ Za ugovore o uslugama ovaj korak uključuje *ex-ante* kontrole u vezi s odobravanjem užeg izbora.

kojem trenutku na svim ugovorima ili grantovima koje je dodijelio vodeći korisnik programa IPA III koji proizilaze iz ovog sporazuma o finansiranju. Ovaj korisnik programa IPA III stavlja na raspolaganje svu potrebnu dokumentaciju i informacije Komisiji nakon što ga se obavijesti da je spis odabran za *ex-post* kontrolu. Komisija može ovlastiti osobu ili subjekt da u njezino ime provodi *ex-post* kontrole.

Član 10 – Bankovni računi, računovodstveni sistemi i priznati troškovi

- (1) Nakon stupanja na snagu ovog sporazuma o finansiranju, Računovodstveno tijelo i Posredničko tijelo za finansijsko upravljanje vodećeg korisnika programa IPA III za program prekogranične saradnje otvorit će najmanje jedan bankovni račun denominiran u eurima po godišnjoj dodjeli. Ukupni bankovni saldo za program prekogranične saradnje zbir je salda na svim bankovnim računima programa koje ima Računovodstveno tijelo i sva učestvujuća Posrednička tijela za finansijsko upravljanje u vodećem korisniku programa IPA III.
- (2) Vodeći korisnik programa IPA III priprema i Komisiji dostavlja planove predviđanja isplata po godišnjoj dodjeli za vrijeme trajanja perioda provođenja programa prema predlošku iz tačke (d) Dodatka IV. Ova predviđanja se ažuriraju i dostavljaju sa svakim zahtjevom za isplatu sredstava iz člana 11, stav 2. i člana 11, stav 3, s godišnjim finansijskim izvještajem iz člana 3, stav 5. i s predviđanjem vjerovatnih zahtjeva za isplatu iz člana 33, stav 3. FFPA. Planovi predviđanja isplate temelje se na stvarnim i realnim potrebama, te moraju biti potkrijepljeni dokumentiranom detaljnom analizom (uključujući planirano ugovaranje i raspored plaćanja po ugovoru) koja će biti dostupna Komisiji na zahtjev.
- (3) Početni plan predviđanja isplata sadrži sažeta godišnja predviđanja isplata po godišnjoj dodjeli za cijeli period provođenja i mjesečna predviđanja isplata za prvih dvanaest mjeseci programa prekogranične saradnje. Naknadni planovi sadržavat će sažeta godišnja predviđanja isplata po godišnjoj dodjeli za preostali dio perioda provođenja programa prekogranične saradnje i mjesečna predviđanja isplata za sljedećih četrnaest mjeseci.
- (4) Vodeći korisnik programa IPA III dužan je uspostaviti i održavati računovodstveni sistem u skladu s klauzulom 4(3)(a) Dodatka A FFPA, koji će sadržavati barem podatke za ugovore kojima se upravlja u okviru programa prekogranične saradnje naveden u Dodatku V.
- (5) U skladu s članom 57, stavk 2. FFPA, troškovi priznati u računovodstvenom sistemu koji se vodi prema stavu 4. moraju nastati, biti prihvaćeni i plaćeni i odgovarati stvarnim troškovima dokazanim popratnim dokumentima, a upotrebljavat će se kada je to prikladno za odobravanje avansne isplate koju plaća vodeći korisnik programa IPA III u okviru lokalnih ugovora.

Član 11 – Odredbe o plaćanjima od strane Komisije vodećem korisniku programa IPA III

- (1) Svaki zahtjev za avansno plaćanje mora sadržavati izjavu o izdacima za program, uključujući ugovorene iznose, isplaćene i priznate troškove.
- (2) Prva avansna isplata odnosi se na 100% predviđenih isplata za prvu godinu predviđenog plana isplata u skladu s članom 10, stav 2. Ovaj zahtjev za avansno plaćanje mora biti potkrijepljen bankovnim punomoćima za sve bankovne račune programa, ako je primjenjivo.
- (3) Vodeći korisnik programa IPA III podnijet će naknadne zahtjeve za avansne isplate kada ukupni bankovni saldo za program padne ispod predviđenih isplata za sljedećih pet mjeseci programa.
- (4) Svaki zahtjev za dodatno avansno plaćanje mora sadržavati:
 - a) Bankovni saldo za program na krajnji datum zahtjeva;

- b) ažurirane bankovne punomoći za sve bankovne račune Programa, ako je primjenjivo;
 - c) Predviđanje isplate za program za sljedećih četrnaest mjeseci na krajnji datum zahtjeva kako je navedeno u članu 10, stav 3.;
 - d) Izvještavanje u IPA-APP.
- (5) Vodeći korisnik programa IPA III može zatražiti za svako sljedeće avansno plaćanje iznos ukupnih isplata predviđenih za četrnaest mjeseci nakon krajnjeg datuma zahtjeva, umanjen za salda navedena u stavu 4(a) na krajnji datum zahtjeva za isplatu sredstava, uvećan za bilo koji iznos koji je finansirao korisnik programa IPA III prema stavu 6, a koji još nije nadoknađen.
- Komisija zadržava pravo smanjenja svake sljedeće avansne isplate ako ukupni bankovni saldo vodećeg korisnika programa IPA III u okviru ovog programa premaši predviđenu isplatu za sljedećih četrnaest mjeseci.
- (6) Ako je plaćanje smanjeno prema stavu 5, vodeći korisnik programa IPA III mora finansirati program iz vlastitih sredstava do iznosa smanjenja. Vodeći korisnik programa IPA III tada može zatražiti povrat tog finansiranja kao dio sljedećeg zahtjeva za isplatu sredstava kako je navedeno u stavu 5.
 - (7) Shodno članu 33, stav 1. FFPA, Komisija zadržava pravo obrađivati djelimična plaćanja u okviru raspoloživih sredstava. Nakon što sredstva ponovo budu dostupna, Komisija odmah obrađuje isplatu preostalog iznosa.
 - (8) Komisija ima pravo povrata prekomjernih sredstava na banci koja su ostala neiskorištena duže od dvanaest mjeseci. Prije korištenja ovog prava, Komisija će pozvati vodećeg korisnika programa IPA III da navede razloge za kašnjenje u isplati sredstava i da dokaže stalnu potrebu za njima u sljedeća dva mjeseca.
 - (9) Kamate nastale na bankovnim računima korištenim za ovaj program ne pripadaju Komisiji.
 - (10) U skladu s članom 33, stav 4. FFPA, kada Komisija prekine rok za zahtjev za isplatu za više od dva mjeseca, vodeći korisnik programa IPA III može zatražiti odluku Komisije o tome da li treba nastaviti prekid roka.
 - (11) Ovjereni završni izvještaj o izdacima iz člana 36, stav 1, tačka (a) FFPA dostavlja NAO najkasnije 16 mjeseci nakon završetka perioda operativnog provođenja.

Član 12 – Prekid plaćanja

- (1) Ne dovodeći u pitanje obustavu ili raskid ovog sporazuma o finansiranju prema članovima 16. i 17, kao i ne dovodeći u pitanje članove 38. i 39. FFPA, Komisija može djelimično ili u cijelosti prekinuti plaćanja, ako:
 - (a) je Komisija utvrdila ili je ozbiljno zabrinuta da je vodeći korisnik programa IPA III počinio značajne pogreške, nepravilnosti ili prevaru dovodeći u pitanje zakonitost ili pravilnost temeljnih određenih transakcija u provođenju Programa ili se nije pridržavao svojih obaveza prema ovom sporazumu o finansiranju, uključujući obaveze u vezi s provođenjem Plana komunikacije i vidljivosti;
 - (b) je Komisija utvrdila ili je ozbiljno zabrinuta da je vodeći korisnik programa IPA III počinio sistemske ili ponavljajuće pogreške ili nepravilnosti, prevaru ili kršenje obaveza prema ovom ili drugim sporazumima o finansiranju, pod uslovom da te pogreške, nepravilnosti, prevare ili kršenja obaveza materijalno utiču na provođenje ovog sporazuma o finansiranju ili dovode u pitanje pouzdanost sistema interne kontrole korisnika programa IPA III ili zakonitost i pravilnost temeljnih rashoda.

Član 13 – Povrat sredstava

- (1) Uz slučajeve iz člana 40. FFPA, Komisija može povratiti sredstva od vodećeg korisnika programa IPA III kako je predviđeno Finansijskom uredbom, posebno u slučaju:
 - (a) neuspjeha u osiguravanju postizanja ishoda i korištenja rezultata za namjeravanu svrhu kako je navedeno u Dodatku I;

- (b) neprihvatljivih troškova;
 - (c) troškova nastalih kao rezultat pogrešaka, nepravilnosti, prevare ili kršenja obaveza u provođenju programa, posebno u postupcima nabavke i dodjele grantova;
 - (d) slabosti ili nedostatka u sistemima upravljanja i kontrole korisnika programa IPA III koji dovodi do primjene finansijske korekcije.
- (2) U skladu s nacionalnim pravom, NAO vraća doprinos Unije plaćen vodećem korisniku programa IPA III od primalaca koji su bili u bilo kojoj situaciji koja je definirana u stavu 1, tačkama b) ili c) ovog člana ili navedena u članu 40. FFPA. Ako NAO ne uspije povratiti sva ili dio sredstava, to neće spriječiti Komisiju da povрати sredstva od vodećeg korisnika programa IPA III.
- (3) Nevodeći korisnik programa IPA III činit će sve što je u njegovoj moći kako bi podržao vodećeg korisnika programa IPA III u povratu kada se primalac nalazi na njegovoj teritoriji. Dogovor o povratima bit će predviđen bilateralnim sporazumom koji će se sklopiti u skladu s članom 70. odgovarajućih FFPA-ova.
- (4) Iznosi koje je vodeći korisnik programa IPA III neopravdano platio ili povratio, iznosi finansijskih jemstava, jemstava za dobro izvršenje posla i jemstva za avansno plaćanje položenih na osnovu postupaka nabavke i dodjele grantova, iznosi finansijskih kazni koje je vodeći korisnik programa IPA III izrekao kandidatima, ponuđačima, podnosiocima zahtjeva, izvođačima ili korisnicima granta, ponovo će se koristiti za program ili se vraćaju Komisiji.

Član 13a – Finansijske ispravke i zatvaranje

U skladu s članovima 42, 43. i 47. FFPA, Komisija daje dodatne smjernice o postupku pregleda i prihvatanja računa, uključujući finansijske ispravke i zatvaranje.

Treći dio: Završne odredbe

Član 14 – Konsultacije korisnika programa IPA III i Komisije

- (1) Korisnici programa IPA III i Komisija se međusobno konsultiraju prije pokretanja bilo kakvog spora koji se odnosi na provođenje ili tumačenje ovog sporazuma o finansiranju, u skladu s članom 18. ovih općih uslova.
- (2) Kada Komisija postane upoznata s problemima u provođenju postupaka koji se odnose na provođenje ovog sporazuma o finansiranju, ona uspostavlja sve potrebne kontakte s korisnicima programa IPA III programa kako bi pronašla rješenje nastale situacije i poduzela sve potrebne korake.
- (3) Konsultacije mogu dovesti do izmjene, obustave ili raskida ovog sporazuma o finansiranju.
- (4) Komisija redovno izvještava korisnike programa IPA III o provođenju aktivnosti opisanih u Dodatku I koje ne spadaju pod Drugi dio ovih općih uslova.

Član 15 – Izmjene i dopune ovog sporazuma o finansiranju

- (1) Sve izmjene i dopune ovog sporazuma o finansiranju vrše se pisanim putem, uključujući razmjenom dopisa.
- (2) Ako korisnici programa IPA III zahtijevaju izmjenu i dopunu, zahtjev zajednički podnose Komisiji najkasnije šest mjeseci prije planiranog stupanja izmjene i dopune na snagu.
- (3) Komisija može izmijeniti dokumente u Dodacima III, IV i V, a da ovo ne podrazumijeva izmjenu i dopunu ovog sporazuma o finansiranju. Korisnici programa IPA III se pisanim putem obavještavaju o svim takvim izmjenama i dopunama i njihovom stupanju na snagu.

Član 16 – Obustava ovog sporazuma o finansiranju

(1) Provođenje Sporazuma o finansiranju može se obustaviti u sljedećim slučajevima:

- a) Komisija može obustaviti provođenje ovog sporazuma o finansiranju ako bilo koji korisnik programa IPA III prekrši obavezu prema ovom sporazumu o finansiranju;
- b) Komisija može obustaviti provođenje ovog sporazuma o finansiranju ako vodeći korisnik programa IPA III prekrši bilo koju obavezu utvrđenu prema postupcima i standardnim dokumentima iz člana 18, stav 2. FFPA, ne dovodeći u pitanje odredbe člana 8, stav 2;
- c) Komisija može obustaviti provedbu ovog sporazuma o finansiranju ako vodeći korisnik programa IPA III ne ispunjava uslove za povjeravanje zadataka provođenja budžeta;
- d) Komisija može obustaviti provođenje ovog sporazuma o finansiranju ako korisnici programa IPA III ne ispunjavaju zajednički funkcije i odgovornosti iz člana 2, stav 1. i, kada je primjenjivo u indirektnom upravljanju, člana 7, stav 3;
- e) Komisija može obustaviti provođenje ovog sporazuma o finansiranju ako bilo koji korisnik programa IPA III odluči obustaviti ili prekinuti proces pristupanja članstvu u EU;
- f) Komisija može obustaviti provođenje ovog sporazuma o finansiranju ako bilo koji korisnik programa IPA III prekrši obavezu koja se odnosi na poštivanje ljudskih prava, demokratskih načela i vladavine prava i u teškim slučajevima korupcije ili ako je korisnik programa IPA III kriv za tešku profesionalnu grešku dokazanu opravdanim sredstvom. Teška profesionalna greška tumači se kao nešto od sljedećeg:
 - kršenje važećih zakona ili propisa ili etičkih standarda profesije kojoj osoba ili subjekt pripada, ili
 - svako nezakonito ponašanje osobe ili subjekta koje ima uticaj na njegov profesionalni kredibilitet gdje takvo ponašanje označava nezakonitu namjeru ili grubu nemar;
- g) Ovaj sporazum o finansiranju može se obustaviti u slučajevima više sile, definiranim u daljnjem tekstu: „Viša sila“, što znači bilo koju nepredviđenu i vanrednu situaciju ili događaj izvan kontrole ugovornih strana koji bilo koju od njih sprječava u ispunjavanju njezinih obaveza, a koji se ne može pripisati njihovoj pogrešci ili nemaru (ili njihovih izvođača, zastupnika ili zaposlenika) i koji ne može biti riješen unatoč dubinskoj analizi. Kvarovi opreme ili materijala ili kašnjenja u stavljanju na raspolaganje, radnički protesti ili finansijske poteškoće ne mogu se smatrati višom silom. Neće se smatrati da ugovorna strana krši svoje obaveze ako je u tome sprječava viša sila o kojoj je druga strana uredno obaviještena. Ugovorna strana koja se suočava sa slučajem više sile bez odlaganja obavještava drugu stranu i navodi prirodu, izgledni period trajanja i predviđene posljedice problema, i poduzima sve mjere kako bi umanjila moguću štetu. Ako viša sila utiče samo na dio programa, obustava Sporazuma o finansiranju može biti djelimična. Niti jedna od strana neće se smatrati odgovornom za kršenje svojih obaveza prema ovom sporazumu o finansiranju ako je u ispunjavanju tih obaveza spriječena višom silom, pod uslovom da poduzima mjere za smanjenje moguće štete.

(2) Komisija može obustaviti ovaj sporazum o finansiranju bez prethodnog obavještenja.

(3) Komisija može poduzeti bilo koju odgovarajuću mjeru predostrožnosti prije obustave.

(4) Kada se dostavi obavještenje o obustavi, potrebno je naznačiti posljedice za ugovore o nabavci koji su u toku ili će biti potpisani, ugovore o grantovima i sporazume o doprinosu.

(5) Obustava ovog sporazuma o finansiranju ne dovodi u pitanje prekid plaćanja i raskid ovog sporazuma o finansiranju od strane Komisije u skladu s članom 12. i članom 17.

(6) Strane će nastaviti s provođenjem Sporazuma o finansiranju kada to uslovi dopuste, uz prethodno pismeno odobrenje Komisije. Ovo ne dovodi u pitanje bilo kakve izmjene i dopune ovog sporazuma o finansiranju, koje bi mogle biti potrebne za prilagođavanje programa novim uslovima provođenja, uključujući, ako je moguće, produženje perioda operativnog provođenja i izvršenja, ili raskid ovog sporazuma o finansiranju u skladu s članom 17.

Član 17 – Raskid ovog sporazuma o finansiranju

- (1) Ako se problemi koji su doveli do obustave ovog sporazuma o finansiranju ne riješe u roku od najviše 180 dana, bilo koja strana može raskinuti Sporazum o finansiranju uz otkazni rok od 30 dana.
- (2) Kada se dostavi obavještenje o raskidu, navode se posljedice za ugovore o nabavci, ugovore o grantu i sporazume o doprinosu koji su u toku ili će se potpisati.
- (3) Raskid ovog sporazuma o finansiranju ne isključuje mogućnost Komisije da izvrši finansijske ispravke u skladu s članovima 43. i 44. FFPA.

Član 18 – Mjerodavno pravo, rješavanje sporova

- (1) Ovaj sporazum reguliran je pravom EU.
- (2) Ako se spor koji se odnosi na tumačenje, primjenu ili valjanost Sporazuma ne može riješiti sporazumno, riješit će se arbitražom u skladu s Arbitražnim pravilima Stalnog arbitražnog suda iz 2012. godine, u skladu sa sljedećim:

(a) Sastav vijeća

Za zahtjeve od 500.000 eura ili više: vijeće se sastoji od tri arbitra. Svaka će stranka imenovati jednog arbitra u roku od 40 kalendarskih dana nakon slanja obavještenja o arbitraži. Dva arbitra koje su imenovale stranke zauzvrat će imenovati trećeg arbitra koji će djelovati kao predsjedavajući arbitar.

Za zahtjeve ispod 500.000 eura: vijeće će se sastojati od jednog arbitra, osim ako se stranke ne dogovore drugačije.

Ako se vijeće ne sastavi u roku od 80 kalendarskih dana nakon slanja obavještenja o arbitraži, bilo koja strana može zatražiti od Sekretarijata Stalnog arbitražnog suda ili drugog međusobno prihvatljivog neutralnog tijela da imenuje potrebnog/potrebne arbitra/arbitre.

(b) Sjedište

Sjedište arbitražnog vijeća je Den Haag, Holandija.

(c) Jezik

Jezik postupka bit će engleski ili neki drugi službeni jezik Evropske unije koji je obostrano prihvatljiv. Dokazi se mogu izvesti i na drugim jezicima, ako se stranke s tim slože.

(d) Postupak

Pribjegavanje privremenim mjerama, intervencijama treće strane i intervencijama *amicus curiae* je isključeno.

Ako jedna strana od vijeća zatraži da s informacijama ili materijalom postupa povjerljivo, odluka se donosi u obliku obrazloženog naloga i nakon saslušanja druge strane (10 kalendarskih dana za podnošenje primjedbi). Vijeće će odvagati razloge zahtjeva, prirodu informacije i pravo na efikasnu sudsku zaštitu. Vijeće posebno može:

- učiniti otkrivanje podložnim posebnim obavezama, ili
- odlučiti se protiv otkrivanja, ali narediti izradu nepovjerljive verzije ili sažetka informacija ili materijala, koji sadrži dovoljno informacija da omogući drugoj strani da izrazi svoje stavove na smislen način.

Ako se od vijeća traži da sasluša slučaj zatvoreno za javnost, odluka će se donijeti nakon saslušanja druge strane (10 kalendarskih dana za podnošenje primjedbi). Vijeće će uzeti u obzir razloge za zahtjev i prigovore druge strane (ako postoje).

Ako se od vijeća traži tumačenje ili primjena prava Evropske unije, ono će prekinuti postupak i zatražiti od „Predsjednika Visokog suda u Parizu” (*Président du Tribunal de grande instance de Paris*, „*juge d'appui*”), u skladu s članovima 1460. i 1505. francuskog Zakonika o građanskom postupku zatražiti prethodnu odluku od Suda Evropske unije u skladu s članom 267. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije. Postupak pred arbitražnim sudom nastaviti će se nakon donošenja odluke od strane *juge d'appui*. Odluka Suda EU i *juge d'appui* obavezujuća je za vijeće. Arbitražna odluka bit će konačna i obavezujuća za stranke i one će je izvršiti bez odgode.

Međutim, svaka strana može zatražiti da odluku preispita Žalbeni sud u Haagu (*Gerechtshof Den Haag*) na osnovu važećeg nacionalnog zakona. U tom slučaju, odluka se neće smatrati konačnom

do okončanja ovog postupka. Odluka Revizorskog suda obavezujuća je za vijeće.

(e) Troškovi

Troškovi arbitraže sastoje se od:

- naknada i razumnih troškova arbitara;
- razumnih troškova vještaka i svjedoka koje je odobrilo vijeće; i
- naknada i troškova Sekretarijata Stalnog arbitražnog suda za arbitražni postupak (npr. catering, osiguranje službenika, soba, tumačenje).

Naknade arbitara ne smiju premašiti:

- 30.000 eura po arbitru ako je sporni iznos ispod 1.000.000 eura;
- 15% spornog iznosa ako je taj iznos veći od 1.000.000 eura. U svakom slučaju naknade arbitara ne smiju premašiti 300.000 eura.

Troškove arbitraže snose stranke u jednakom omjeru, osim ako nije drukčije dogovoreno.

Stranke same snose svoje troškove pravnog zastupanja i druge troškove koje imaju u vezi s arbitražom.

(f) Povlastice i imuniteti

Dogovor o provođenju arbitraže prema Arbitražnim pravilima Stalnog arbitražnog suda iz 2012. godine ne predstavlja i ne može se tumačiti kao odricanje od povlastica ili imuniteta bilo koje strane, na koje imaju pravo.

Član 19 – Mjere ograničavanja EU

(1) Definicije

- (a) „Mjere ograničavanja EU“ označavaju mjere ograničavanja usvojene u skladu s Ugovorom o Evropskoj uniji (TEU) ili Ugovorom o funkcioniranju Evropske unije (UFEU).
 - (b) „Ograničena osoba“ označava sve subjekte, pojedince ili grupe pojedinaca koje je EU odredila da podliježu mjerama ograničavanja EU⁴.
- (2) U svim svojim odnosima, stranke priznaju da prema pravu EU nikakva sredstva ili privredni resursi EU ne smiju biti direktno ili indirektno dostupni Ograničenim osobama ili služiti u njihovu korist.
- (3) Vodeći korisnik programa IPA III osigurava da nijedna transakcija koja se pronade na popisu sankcija EU nema direktnu ili indirektnu korist od finansiranja EU. Vodeći korisnik programa IPA III obavezuje se osigurati ovu obavezu:
- (a) provjerom rezultata pretrage na popisu sankcija EU, prije sklapanja i plaćanja prema relevantnim sporazumima, svaki ugovaralac, korisnik granta i krajnji primalac s kojim vodeći korisnik programa IPA III ima ili se očekuje da će imati direktan ugovorni odnos (direktni primalac), kako bi se procijenilo da li je takav primalac Ograničena osoba.

⁴ www.sanctionsmap.eu. Karta sankcija je informatički alat za identifikaciju režima sankcija. Izvor sankcija proizlazi iz pravnih akata objavljenih u Službenom listu Evropske unije (SL). U slučaju nepodudarnosti između objavljenih pravnih akata i ažuriranja na web-stranici, mjerodavna je verzija u Službenom listu.

- (b) provjerom ili drugim odgovarajućim sredstvima (koja mogu uključivati naknadnu provjeru) na osnovu pristupa temeljenog na riziku, da nijedan subjekt koji bi indirektno primao sredstva EU nije Ograničena osoba.
- (4) U slučaju da vodeći korisnik programa IPA III ocijeni da je bilo koji od primalaca (direktnih ili indirektnih) sredstava EU Ograničena osoba, vodeći korisnik programa IPA III će odmah obavijestiti Komisiju.
- (5) Ne dovodeći u pitanje obavezu iz gornje tačke 3, ako Komisija ocijeni da korištenje finansijske pomoći Unije u okviru programa IPA III rezultira ili je rezultiralo kršenjem mjera ograničavanja EU, odgovarajući iznosi neće biti prihvatljivi za finansijsku pomoć Unije u okviru programa IPA III. Ovo ne dovodi u pitanje bilo kakva prava koja Komisija može imati da obustavi ili prekine radnju zahvaćenu takvim kršenjem, da povрати sva sredstva EU koja je doprinijela Komisija ili da obustavi ili raskine ovaj sporazum o finansiranju.
- (6) Određivanje korektivnih mjera izvršit će se u skladu s načelom razmjernosti. Korektivne mjere primjenjuju se samo na sredstva EU koja su dostupna primaocu ili su u njegovu korist za period tokom kojeg je ostao Ograničena osoba.
- (7) Ova klauzula ne dovodi u pitanje iznimke sadržane u Mjerama ograničavanja EU.

[MODEL]

Godišnji izvještaj o provođenju: <Godina>

**Prekogranična saradnja između korisnika programa IPA III:
<Korisnik X> – <Korisnik Y>**

(Član XX Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu)

Sadržaj

Rječnik skraćenica.....	3
1. Identifikacija.....	4
2. Pregled provođenja Programa prekogranične saradnje	5
1. Opis i analiza napretka.....	5
2. Napredak ostvaren u provođenju Programa prekogranične saradnje.....	7
1. Kvantitativna analiza.....	7
2. Kvalitativna analiza.....	9
3. Detaljne informacije o finansijskom izvršenju Programa prekogranične saradnje.....	9
4. Informacije o koracima koje su poduzele strukture prekogranične saradnje i/ili Zajednički odbor za praćenje kako bi se osigurali kvalitet i efikasnost provođenja.....	10
1. Praćenje i evaluacija.....	10
2. Nastali problemi i korektivne radnje.....	10
5. Vidljivost i publicitet.....	10
6. Korištenje tehničke pomoći.....	10
7. Promjene u kontekstu provođenja Programa prekogranične saradnje.....	10
8. Komplementarnost s drugim sektorskim politikama ili instrumentima.....	10
2.9. Priče o uspjehu.....	11

Rječnik skraćenica

<.....>

1. Identifikacija

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE	Naziv programa: Program prekogranične saradnje IPA III <država A> <država B> <20XX–20XX.> aproprijacije/raspodjele: <iznos uključujući tehničku pomoć>
GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O PROVOĐENJU	Izvještajna godina: <od 01. januara 20XX. do 31. decembra 20XX.>
	Priprema: 1. <struktura za prekograničnu saradnju korisnika X> 2. <struktura za prekograničnu saradnju korisnika Y>
	Datum pregleda Godišnjeg izvještaja o provođenju Zajedničkog odbora za praćenje: <datum i vrsta postupka za njegovo donošenje, tj. sastanak ili pismeno>
	Programsko prihvatljivo područje: <...>

Pravna osnova: član 80. Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu

3. Pregled provođenja Programa prekogranične saradnje

1. Opis i analiza napretka

<Sažetak provođenja programa tokom izvještajnog perioda, to jest:

1. Napredak s raspisanim pozivima za dostavu prijedloga:

- Broj poziva koji se planiraju objaviti do kraja perioda **provođenja programa** i njihov **predloženi raspored**:

1. Stanje raspisanih poziva za dostavu prijedloga (**broj i datum raspisanih poziva za dostavu prijedloga, broj i datum poziva za dostavu prijedloga koji su zatvoreni, trajanje procesa evaluacije – po svakom koraku i ukupno**);
2. Analiza procesa evaluacije (**broj primljenih prijava, i odabranih za finansiranje i odbijenih, po tematskom prioritetu, specifičnom cilju i očekivanom rezultatu (gdje je to prikladno); vrsta, uloga i zemlja porijekla podnosioca zahtjeva, broj odbijenih prijava u svakoj fazi procesa evaluacije, i najčešći razlozi za odbijanje (pogledati tabelu modela br. XX u nastavku)**);
3. Popis potpisanih ugovora **po pozivu za dostavu prijedloga i status njihovog provođenja** (vidjeti model tabele br. XX u nastavku);
4. Događaji za izgradnju kapaciteta koji se provode za potencijalne podnosiocje zahtjeva i za korisnike grantova (**broj događaja, broj učesnika po vrsti događaja i državi, broj zahtjeva za informacije od prijavljenih korisnika grantova, itd.**);
5. Broj **strukture prekogranične saradnje** i održanih sastanaka osoblja Zajedničkog tehničkog sekretarijata i rezultata; broj sastanaka i rezultata Zajedničkog odbora za praćenje; broj tehničkih sastanaka **između strukture prekogranične saradnje i rezultata**.

2. Napredak u strateškim projektima:

<Ako je relevantno, uključiti i informacije o reviziji programa za period **2021–2027.** ili programiranju za **2028–2034.**>

Tabela¹ br. xx> Popis primljenih prijava za prekograničnu saradnju po pozivu za dostavu prijedloga, uključujući odobrene za finansiranje i odbijene

Referentni broj poziva za dostavljanje prijedloga	Tematski prioritet	Specifični cilj i očekivani rezultat (gdje je primjenjivo)	Naziv	Vrsta, uloga i država porijekla svih podnosioca zahtjeva	Traženi iznos granta EU	Administrativna provjera (Y/N)	Procjena kvaliteta (Y/N)	Odobreno (Y/N)	Razlog odbijanja

Tabela² br. <xx> Popis ugovora prekogranične saradnje potpisanih po pozivu za dostavu prijedloga i njihov status provođenja

Referentni broj poziva za dostavu prijedloga: <...>							
Tematski prioritet: <...>							
Broj ugovora	Naziv	Naziv, vrsta i zemlja porijekla koordinatora i uključenih partnera	Kratke informacije o projektu (specifični ciljevi/ishodi i očekivani rezultati)	Datum početka i završetka	Ukupni prihvatljivi troškovi i vrijednost granta EU	Glavna postignuća do danas	Komentari ³

¹ Jedna tabela po pozivu za dostavu prijedloga.

² Jedna tabela po pozivu za dostavu prijedloga.

³ U ovoj koloni treba navesti status provođenja kao „dovršeno“, „u toku“ ili „treba početi“.

1. Napredak ostvaren u provođenju Programa prekogranične saradnje

<Veoma kratka prezentacija tematskih prioriteta, specifičnih ciljeva i očekivanih rezultata Programa prekogranične saradnje, zajedno s kratkim opisom napretka postignutog u provođenju Programa prekogranične saradnje, a najvažnije u postizanju specifičnih ciljeva i očekivanih rezultata po tematskim prioritetima (uključujući prioritet tehničke pomoći), kako iz kvalitativne, tako i iz kvantitativne perspektive, koji ukazuju na napredak u odnosu na ciljeve.>

1. Kvantitativna analiza

<Informacije o napretku postignutom u provođenju Programa prekogranične saradnje s naglaskom na pokazatelje i ciljne vrijednosti kako na nivou projekta, tako i na nivou programa.>

Analiza postignuća mjerena rezultatima, ishodima i efektima, kao i finansijskim i procesnim pokazateljima. Pokazatelji se razvrstavaju prema spolu, ranjivim grupama i dobi, gdje je to moguće.

Ako podaci o izvođenju još nisu dostupni, potrebno je dostaviti informacije o tome kada će oni biti dostupni i kada će biti uključeni u godišnji izvještaj o provođenju. Osim toga, informacije se trebaju prikazati pomoću grafikona i dijagrama.

Primjer tabele pokazatelja (rezultati, ishodi i učinci) s primjerom po tematskom prioritetu programa, specifičnom cilju i rezultatima prikazan je u nastavku.>

<Tabela broj XX>. Podaci prikupljeni⁴ na nivou programa na osnovu informacija prikupljenih iz projekata

Tematski prioritet: <...> Specifični cilj:<....> Rezultat ⁵ : <....>												
Naziv i vrsta ⁶	Definicija	Osnovica		Dostignuća				Agregirana vrijednost s 31. decembrom 202X.	Cilj		Izvori informacija	Odgovornost za prikupljanje podataka i frekvencija
		Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		Vrijednost	Godina		
(%) zaposlenih studenata (iskazano po spolu) (indikator uspjeha)	(%) mladih djevojaka i momaka koji završavaju srednjoškolsko obrazovanje koji su pronašli zaposlenje u roku od godine dana od dana završetka školovanja	50%	2021.	60%	2023.	65%	2027.		70%	2029.	Statistike javnih službi za zapošljavanje	Korisnici granta kvartalno
....												
....												

⁴ Većina podataka treba biti izvučena iz regionalnog sistema praćenja.

⁵ U nekim slučajevima, moguće je da je relevantnije područje politike regionalnog sistema praćenja.

⁶ Svaki indikator će biti identificiran kao efekat, rezultat ili ishod uspjeha.

2. Kvalitativna analiza

<Kvalitativna analiza napretka (konceptualni napredak i usavršavanje intervencija) učinjenih u provođenju Programa prekogranične saradnje, uključujući analizu uticaja programa na prihvatljivom području, s geografskim obimom (koncentracija/harmonična disperzija), diferencijacijom staništa (ruralno/urbano) i vrstom korisnika (lokalne vlasti/druga pravna lica).

Objasnite kako je program doprinio ili će doprinijeti poticanju održivog lokalnog razvoja, povećanju prosperiteta i izgradnji povjerenja među zajednicama, te promicanju regionalne saradnje i dobrih komšijskih odnosa, kao i kako to možete izmjeriti ili pokazati.

Opišite kako strukture prekogranične saradnje i imenovana posrednička tijela prate učenje koje se događa tokom perioda provođenja programa, na primjer, za uspostavljanje i rad funkcionalnih sistema za prikupljanje podataka (i za statističke i za administrativne svrhe).>

Za kvalitativnu analizu, programske strukture trebale bi koristiti podatke koji pružaju informacije o stavovima, mišljenjima ili zapažanjima ljudi. Ti podaci se uglavnom prikupljaju evaluacijama, rezultatima posjeta tokom praćenja, intervjuima, sastancima, fokus-grupama, istraživanjima javnog mnijenja, anketama itd. Na kraju, elaborirati kako će se međusobno povezana pitanja (posebno ona relevantna za kohezijsku politiku: jednake mogućnosti, jednakost između muškaraca i žena, održivi razvoj i borba protiv diskriminacije) provoditi u skladu s nacrtom poziva za podnošenje prijedloga i provođenje ugovora o dodjeli grantova.>

2. Detaljne informacije o finansijskom izvršenju Programa prekogranične saradnje

<Detaljne informacije o ugovaranju i, pod indirektnim upravljanjem, isplatama godišnjih odobrenih sredstava po tematskim prioritetima i prema vrsti korisnika granta, uključujući projektne partnere (sukorisnike).

<Analiza sljedećih faktora:

1. Finansijskog stanja
2. Informacija o sufinansiranju
3. Faktora koji ometaju i/ili odgađaju finansijsko provođenje
4. Faktori koji su imali pozitivan uticaj na finansijsko provođenje.>

Primjer tabele finansijskog izvršenja ugovora iz Programa prekogranične saradnje u provođenju tokom izvještajnog perioda:

<Tabela br. XX>

Tematski prioritet <...>						
Broj ugovora	Naziv, vrsta i zemlja porijekla koordinatora i uključenih partnera	Datum početka i završetka	Procijenjeni ukupni prihvatljivi troškovi i vrijednost granta EU	Zbirna vrijednost plaćanja	Postotak izvršenih isplata ⁸	Komentari>

⁷ Ovaj odjeljak također treba opisati sve što su strukture prekogranične saradnje ili upravljačko tijelo proveli ili poduzeli za usmjeravanje tematskog klastera br. 5 (tj. ojačati kapacitete lokalnih vlasti koje učestvuju u provođenju programa).

⁸ [Zbirna vrijednost isplata/vrijednost granta EU] x 100

2.4. Informacije o koracima koje su poduzele strukture prekogranične saradnje i/ili zajednički odbor za praćenje kako bi se osigurali kvalitet i efikasnost provođenja

2.4.1 Praćenje i evaluacija

<Mjere praćenja koje poduzimaju strukture prekogranične saradnje ili Zajednički odbor za praćenje, uključujući dogovore o prikupljanju podataka, pregled izvještaja o ugovorima o dodjeli grantova, nalaze i praćenje preporuka nadzornih posjeta.

U programima koji se provode pod indirektnim upravljanjem, priprema, izvršenje, nalazi, preporuke i praćenje mjera evaluacije koje poduzima upravno tijelo (vidjeti član 56. Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu).

U programima koji se provode pod direktnim upravljanjem, podrška, nalazi, preporuke i nastavak mjera evaluacije koje je poduzela Komisija.>

2.4.2. Nastali problemi i korektivne radnje

<Sažetak svih značajnih problema nastalih tokom provođenja programa i osiguravanja održivosti, kao i sve poduzete korektivne mjere i preporuke za daljnje djelovanje.

Preporuke za (daljnje) korektivne mjere.>

2.5. Vidljivost i publicitet

<Mjere poduzete kako bi se osigurala vidljivost i publicitet programa (tj. plan komunikacije i vidljivosti, vidi član 76. Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu), uključujući promotivne materijale, praćenje novinskih isječaka, oglašavanje u masovnim medijima, primjere najbolje prakse, isticanje značajnih događaja kao što su kao radionice, konferencije, okrugli stolovi, forumi, Dan evropske saradnje, **Evropska sedmica reglja i gradova** i projektni sajmovi; održavanje baze podataka potencijalnih podnosilaca zahtjeva, **web-stranice programa**, **stranica na društvenim mrežama** itd.>

2.6. Korištenje tehničke pomoći

<Detaljno objašnjenje o korištenju tehničke pomoći i svim značajnim problemima nastalim u toku provođenja budžeta tehničke pomoći. Konačno, analiza pokazatelja rezultata, ishoda i efekta Ugovora o grantu za tehničku pomoć (TAGC) mora biti predstavljena na sličan način kao u odjeljku 2.2.1. iznad.>

2.7. Promjene u kontekstu provođenja Programa prekogranične saradnje

<Ako je relevantno, opisati bilo koji element koji, a da ne proizilazi direktno iz pomoći programa, ima direktan uticaj na provođenje programa (npr. zakonodavne promjene, relevantne društveno-ekonomske promjene itd.).>

2.8. Komplementarnost s drugim sektorskim politikama ili instrumentima

< Sažetak stvarne koordinacije i usklađenosti programa s drugim IPA programima, programima transnacionalne saradnje, državama članicama EU i nacionalnim programima ili inicijativama dostupnim u prihvatljivom području. Koordinacija i usklađenost programa s drugim politikama Zajednice, a što je najvažnije s makroregionalnim strategijama EU. Komplementarnost s drugim finansijskim instrumentima, međunarodnom pomoći i/ili

regionalnim politikama EU (npr. Privredni i Investicijski plan za Zapadni Balkan, Zeleni plan Zapadnog Balkana i Agenda Zapadnog Balkana o inovacijama, istraživanju, obrazovanju, kulturi, mladima i sportu).>

2.9. Priče o uspjehu

<Opišite u smislu postignutih rezultata jedan, ali poželjno dva, primjera aktivnosti prekogranične saradnje čiji je period provođenja završio tokom izvještajnog perioda i koje bi se po sljedećim parametrima mogle uzeti u obzir kao priča o uspjehu:

- Izvorna dimenzija Programa prekogranične saradnje (molimo navedite koja je definicija prekogranične saradnje korištena za procjenu projektnih prijedloga kako je navedeno u relevantnim smjernicama za podnosiocima zahtjeva: a) *zajedničko provođenje aktivnosti koje rezultiraju intenziviranjem prekograničnih veza i održivih prekograničnih partnerstava i/ili uklanjanje prekograničnih prepreka radi održivog socioekonomskog razvoja* ili b) *zajedničko provođenje aktivnosti partnera koje rezultiraju intenziviranjem prekograničnih veza i održivih prekograničnih partnerstava i/ili uklanjanje prekograničnih prepreka za održivi socioekonomski razvoj*).
- Istinski efekat prekogranične saradnje: bolja komšijska zajednica i korist za ljude s obje strane na način koji „nacionalnom projektu“ ne bi uspio.
- Inovativnost: po područjima, uključenim partnerima ili primijenjenim aktivnostima i metodama.
- Efikasnost: Rezultati postignuti na vrijeme i u skladu s planiranim budžetom.
- Dobro širenje podataka: vidljivost, ponovljivost, multiplikator i/ili efekti prelijevanja.
- Dobri izgledi za održivost: vjerovatnoća prednosti nakon završetka trajanja projekta i dugotrajno partnerstvo.>

<Priče bi mogle imati sljedeću strukturu:

Zvučna rečenica koja sažima uspjeh projekta

Kontekst

Opis konkretnog problema koji se rješava

Ideja iza projekta

Predloženo rješenje

Tri primjera poduzetih aktivnosti

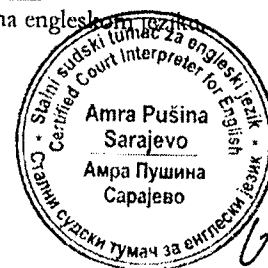
Dokaz o uspjehu

Vizija

Gdje pronaći više informacija (npr. internet-stranica)

Kontakt-podaci partnera prekogranične saradnje>

Potvrđujem da ovaj prijevod u potpunosti odgovara originalu, koji je sastavljen na engleskom jeziku.
Datum: 27.04.2023.godine. Sarajevo, dnevnik br. I
Stalni sudski tumač za engleski jezik – Amra Pušina

Amrap.

Kada nema faktura i troškovi se identificiraju iz financijskog izvješća (obično

20. Troškovi u tijeku rada – Iznos u financijskom izvješću (prije procjene
Izvješća primljena, ali još uvijek nisu odobrena.

18. IPA EU – Otvoreno pretfinanciranje

Ukupni iznosi od 16 i 17 dat će ukupno otvoreno (nerazriješeno) pretfinanciranje plaćeno u okviru programa, tj. pretfinanciranje plaćeno – pretfinanciranje

19. IPA EU – Priznati troškovi

Ukupni prihvatljivi troškovi koji su nastali, prihvaćeni, plaćeni (izravno plaćanje troškova plus podmirenje pretfinanciranja prema ugovoru) i dokazani popratnim Ubracunava se po sljedećoj formuli: 19 = 12 (IPA EU – Irenutacna vrijednost ugovora) – 14 (RAL) – 18 (IPA EU – Otvoreno pretfinanciranje) – 15 (IPA EU – Povrati) u izračun uključiti 'IPA EU – priznati troškovi' samo povrati rashoda koji smanjuju priznati trošak (+19 bis (IPA EU – nastali i prihvaćeni trošak koji još nije plaćen) – SAMO ako niste u mogućnosti implementirati zaseban stupac 19 bis u Troškovi će predstavljati prihvatljivu vrijednost rada:

Ø nastalu po ugovoru, prihvaćenu, plaćenu od strane ugovornog organa (izravno ili putem odobrenog pretfinanciranja) i dokazanu pratećim dokumentima, Ø nastalu i plaćenu od strane izvođača (gdje je relevantno – podizvođačima ili od strane korisnika granta, na primjer) i prihvaćenu i plaćenu od strane ugovornog organa; u slučaju privremenih troškova shvaća se da konačno prihvaćanje ovisi o Zapamtite:

** Obračunati troškovi (procijenjena vrijednost obavljenog posla, ali još nije fakturiran) nisu potrebni.*

** Ugovoreni, ali neplaćeni iznosi nisu troškovi za potrebe ovog izvješća.*

** Pretfinanciranje koje plaća ugovorni organ ili izvođač (gdje je relevantno) nije*

19 bis. IPA EU – Trošak je nastao i prihvaćen je, ali još nije plaćen

Primjeri:

• fakture u tijeku rada koje su potvrđene kao točne (nastale i prihvaćene), ali koje će biti plaćene tek u narednom izvještajnom razdoblju ili

• garantni depoziti.

Napomena: Ukoliko – npr. iz tehničkih razloga – niste u mogućnosti

implementirati ovaj stupac u svom izvješću, molimo dodajte odgovarajuće iznose, izuzetno, izravno u stupac 19 navodeći razlog za njihovo uključivanje:

'Stupac 19 uključuje troškove koji su nastali, prihvaćeni, ali još nisu plaćeni, u

iznosu od ' (...)', iz sljedećeg razloga: '(...)' ili nas u dopisu obavijestite o

Nadalje, imajte na umu da se iznosi umetnuti u ovaj stupac smatraju nastalim

troškovima i prihvaćaju se samo u svrhu ovog izvješća na kraju godine, ali ne i u

svrhu godišnjeg financijskog izvješća ili zahtjeva za sredstvima gdje se samo

priznati troškovi (nastali, prihvaćeni, plaćeni i dokazani pratećim dokumentima)

Gdje su troškovi prijavljeni uz fakturu (obično nabave)

20. Troškovi u tijeku rada – Iznos fakture (prije procjene prihvatljivog iznosa)

Fakture i izvješća primljena, ali još uvijek nisu odobrena.

11. IPA EU – Početna vrijednost ugovora

Početni iznos zakonske obveze IPA dijela (financiranje EU).

12. IPA EU – Trenutačna vrijednost ugovora

Iznos nakon izmjena (gdje je relevantno)

Trenutačna vrijednost ugovora će uključivati svaku promjenu iznosa ugovorenih putem dodatka kojim se mijenja ugovor.

13. IPA EU – Uplaćeni iznos

Ukupan iznos plaćen po ugovoru; tj. avansno plaćanje + iznos izravno plaćenih faktura – povrati).

14. RAL

'Reste à liquider' su nepodmirene obveze.

Iznos koji je namijenjen, ali još nije isplaćen korisnicima i izvođačima iz IPA EU

15. IPA EU – Povrati

Ukupna vrijednost povrata (i povrata pretfinanciranja i povrata izdataka) izvršenih prema ugovoru (gdje je relevantno).

Povrati će obično biti pretfinancirajući. Povrati pretfinanciranja isključivo su novčani prijenosi koji nemaju utjecaja na ukupne troškove. Povremeno će se povrati vršiti na temelju plaćanja za izdatke, koji su u početku bili prihvaćeni kao prihvatljivi, ali su naknadno odbijeni na temelju novih informacija. Povrat izdataka smanjit će ukupni prijavljeni trošak po ugovoru (pogledajte točku 19.).

16. IPA EU – Plaćeno pretfinanciranje

Ukupna vrijednost pretfinanciranja plaćenog prema ugovoru (gdje je relevantno).

Pretfinanciranje je uplata s ciljem da se korisniku osigura float, tj. avans u gotovini. Kao takvo, plaća se prije isporuke robe i usluga (u slučaju ugovora o nabavi) i prije nastanka prihvatljivih troškova od strane korisnika (u slučaju ugovora o grantu). Pretfinanciranje se priznaje u bilanci stanja kada se gotovina

17. IPA EU – Pretfinanciranje je podmireno

Ukupna vrijednost pretfinanciranja je podmirena.

Plaćanje pretfinanciranja se priznaje kao imovina. U skladu s relevantnim računovodstvenim pravilom, imovina pretfinanciranja se generalno prestaje priznavati (tj. poništena/smanjena) na sljedeći način:

- ako iznos privremene/konačne fakture ili potraživanja troškova, ili njegov dio, opravdava korištenje pretfinanciranja, validacija ovih prihvatljivih troškova će dovesti do poništavanja pretfinanciranja;*
- ako korisnik ne koristi (dio) pretfinanciranja, iznos pretfinanciranja će biti djelomično ili u potpunosti naplaćen od korisnika.*

Ključni podatci

Za svaki lokalni ugovor potrebni podatci su:

1. Odluka EU

Referenca programa, npr. Godišnji akcijski program za 2022.

2. Ugovor EU

Referentni broj OPSYS Sporazuma o financiranju, npr. 2014/031-878

3. Naziv

Lokalni naziv ugovora

4. Lokalna referenca ugovora

5. Obrazac za izvođača/pravnog subjekta (LEF)

6. Tip ugovora

Npr. Grant, usluga, nabava, radovi, twinning,...

7. Datum potpisivanja ugovora

Datum kada posljednja Strana potpisuje ugovor

8. Datum početka implementacije ugovora

Datum potpisa za izvođača, datum potpisa za ugovorna tijela, datum na koji ugovor stupa na snagu i datum na koji počinje provedba ugovora su različiti koncepti, koji svi mogu biti isti dan ili mogu biti različiti dani. Konkretno, datum početka implementacije ugovora (= prvi dan kada mogu nastati prihvatljivi troškovi po ugovoru) može se utvrditi nakon što je ugovor potpisan kroz odgovarajuću klauzulu u ugovoru, administrativni nalog, itd. Vaš sustav može zadržati sve ove datume; ali za potrebe izvješća do kraja godine kritičan datum je datum početka implementacije.

9. Datum završetka implementacije ugovora

Prilagođeno za izmjene gdje je relevantno. To obično nije isto što i krajnji datum za završetak, kada to uključuje vrijeme za fakturiranje, garantna razdoblja itd. Datum završetka implementacije ugovora je posljednji dan kada mogu nastati prihvatljivi troškovi prema ugovoru. Ugovor može omogućiti dodatno vrijeme za finalizaciju administracije ugovora ili razdoblje između privremenog i konačnog prihvatanja obavljenog posla; ali ovo dodatno vrijeme nije relevantno za izvješće

10. Status ugovora

OTVOREN, ZATVOREN, ZAVRŠEN, NIJE POČEO (ako je datum početka aktivnosti nakon krajnjeg roka)

PDF GENERATED BY PDFELEMENT.COM

/a za plaćanje korisnika programa IPA III

Predviđanje za 202X (po mjesecima)

[illegible]

Podatci od: _____

Predviđanje vjerojatnih zahtjeva

Lokalna proračunska izdavanja u EURIMA*	EU fondovi koje plaća EK u EURIMA	RAL zaključno s 31. 12. 2021. u EURIMA	RfFs u EU u EURIMA	Ukupno predviđanje 202X – 202Y		
					Ukupno 202X	01-202X
6	7	8 = 6 – 7				

upno ugovorenom.

Prilog III (e) – Predviđanje vjerojatnih zahtjeva za plaćanje
prema članku 33., stavak (3) FFPA-a

Referentni broj OPSYS Ugovora o financiranju III ekvivalent	Referenca programa	Stupanje na snagu SF-a	Rok za ugovaranje	Rok za operativnu provedbu
1	2	3	4	5
	NP 2012			
Ukupno za program IPA I				
	2015 AAP – cilj 1/cilj2: (IMBC)			
	CBC 2016 AA-BB			
MAAP okruženje				
Ukupno za program IPA II				
	2021 AAP (IMBC)			
Ukupno za program IPA III				
Ukupno za programe IPA I, IPA II i IPA III				

*LBA odgovara ukupnom doprinosu EU za IMBC do roka ugovaranja; nakon roka ugovaranja odgovara uk

Prilog II (d) – Plan predviđanja isplate
prijema članu 4., stavak (2) f

Pozicija od: Plan predviđanja isplate korisnika programa IPA III

Referencna programa	Referentni broj OPSTVS Sporazuma o financiranju	Plan prognoze isplate (Po poziciji dodaje godine)																
		Mjesečna prognoza isplate (za RIF: 12 mjeseci za prvi zahtjev za prefinanciranje/14 mjeseci za naknadno prefinanciranje; 24 godišnje financijsko izvješće; prognozu višegodišnjih zahtjeva za plaćanje; 24 mjeseci)																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Ukupno za 12 mjeseci	13	14	Ukupno za 14 mjeseci	15 – 24 mjeseci
MAF 2021	JAD.00000000																	
CBC: A4A8B (rasporediti za 2024)																		
MAAF okvirno																		

* Stupci O do Q koji se koriste za naknadno prefinanciranje
** Stupci O do S koji se koriste za godišnje financijsko izvješće i predviđanje višegodišnjih zahtjeva za plaćanje

“Ovaj se predložak također koristi za programe IPA i IPA II.

Prilog III (b): Godišnje financijsko izvješće – pojedinačni program doprinos EU
prema članku 61., stavak (2),
točka (a) FFPA

Godišnje financijsko izvješće korisnika programa IPA III (*)

Referenca programa	Referentni broj OPSYS Sporazuma o financiranju	Programski proračun doprinosa EU	Lokalne ugovorne aktivnosti									
			Ukupni ugovoreni iznos	Ugovoreno u %	Ukupni iznos opozvan pri zatvaranju	Opozvano u %	Ukupni isplaćeni iznos	Isplaćeno u %	Ukupni priznati troškovi	Troškovi %	Ukupno otvoreno pretfinanciranje	Otvoreno pretfinanciranje %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
				4/3 * 100 %		6/4 * 100 %		8/4 * 100 %		10/4 * 100 %		12/4 * 100 %
AAP 2022	JAD-XXXXXX											
Akcija 1	ACT-XXXXX											

(*) 15. veljače

Ja, niže potpisani/a _____, NAO za korisnika programa IPA III _____, izjavljujem da je gore navedeno financijsko izvješće/izjava potpuno, točno i istinito u skladu s člankom 61., stavak (5) FFPA.

[illegible]

Financijsko izvješće horizontalna programa IPA III

[illegible]

^a * indicates significant difference between groups ($p < .05$) as determined by one-way ANOVA.

Chadwick is a two-volume, high-level encyclopedia covering both the history and theory of linguistics. It is written by 11 leading linguists, and is published by Blackwell.

Dodatak V Sporazuma o finansiranju Minimalna specifikacija računovodstvenog sistema zasnovanog na načelu nastanka događaja

Računovodstveni sistem korisnika sredstava iz IPA III fonda zadovoljava sljedeće uslove:

1. Odražava organizacijsku strukturu uspostavljenu za sisteme unutrašnje kontrole koji odgovaraju obavljanju dužnosti. Posebno se podrazumijeva da prije odobrenja neke operacije, sve aspekte (operativne i finansijske) te operacije moraju verificirati djelatnici koji ne pripadaju osoblju koje je tu operaciju pokrenulo. Osoba koja radi na verificiranju ne može biti podređena inicijatoru transakcije.
2. Uključuje revizorski postupak za sve transakcije i izmjene i dopune.
3. Posjeduje odgovarajuću fizičku i elektronsku sigurnost, uključujući sisteme za dodatnu pohranu i povrat podataka.
4. Računovodstveni sistem treba sadržavati najmanje sljedeće informacije za lokalne ugovore kojima se upravlja u okviru svakog programa:
 - (a) Broj ugovora;
 - (b) Vrijednost ugovora, uključujući sve izmjene i dopune;
 - (c) Datume potpisivanja ugovora (obje strane);
 - (d) Datum početka provođenja ugovora;

Radi se o dodatnom datumu u odnosu na datum potpisivanja ugovora, koji se može razlikovati od tog datuma, kao u situaciji kada se datum početka ugovorenih radova određuje nakon potpisivanja ugovora, putem upravnog naloga.
 - (e) Datum završetka provođenja ugovora, uključujući sve izmjene i dopune;

To je krajnji datum do kojeg mogu nastati kvalificirani troškovi. Njime se ne obuhvata neki garancijski rok ili vrijeme dopušteno ugovaraču za pripremu izvještaja.
 - (f) Ukupno plaćeno (gotovina) po ugovoru;
 - (g) Pretfinansiranje plaćeno po ugovoru;

Izričito priznavanje i evidentiranje u bilansu stanja pretfinansiranja koje se zahtijeva ugovorom.

(h) Priznati troškovi – direktno (po ugovoru);

Izričito priznavanje troškova kao obračuna rashoda za datu godinu. Neka plaćanja će direktno pokriti već nastale troškove. Nikakvo pretfinansiranje nije uključeno. Ta plaćanja mogu biti konačna kada je neko pretfinansiranje već pokriveno, ili međuplaćanja kada je pretfinansiranje pokriveno ili kada ugovor ne sadrži odredbu o pretfinansiranju.

(i) Priznati troškovi – indirektno (po ugovoru);

Izričito priznavanje troškova kao obračuna rashoda za datu godinu. Neke fakture ili zahtjevi za pokriće troškova koje podnese korisnik grantu ili ugovarač odnosit će se na troškove pokrivene pretfinansiranjem koje je ranije isplaćeno u periodu provođenja sporazuma ili ugovora o grantu. U takvim slučajevima, izvršeno plaćanje bit će manje od prijavljenog troška. Ono čak može biti jednako nuli ako je ukupni trošak pokriven pretfinansiranjem (ono će svakako biti jednako nuli ako su prijavljeni troškovi nedostatni za apsorpiranje pretfinansiranja i ako se za neiskorišteni bilans pretfinansiranja izda nalog za povrat). U svim takvim slučajevima sistem treba evidentirati ukupnu vrijednost prijavljenih kvalificiranih troškova kao rashoda za datu godinu i umanjiti bilans pretfinansiranja za iznos poravnjenja troškova prema pretfinansiranju kada se ustanovi plativi iznos.

(j) Nalozi za povrat u cilju umanjjenja pretfinansiranja (po ugovoru);

Priznavanje umanjjenja pretfinansiranja u bilansu stanja nakon povrata neiskorištenog pretfinansiranja.

(k) Nalozi za povrat u cilju umanjjenja troškova (po ugovoru);

Kada se izvrši povrat za troškove koji su ranije bili prihvaćeni – eventualno nakon provođenja istrage o prevari. U takvim slučajevima, evidentirani troškovi za datu godinu moraju biti umanjeni, ako su rashodi bili prihvaćeni u istoj godini kao i naknadni povrat; ili, kada su rashodi prihvaćeni u prethodnoj godini u odnosu na godinu povrata, mora biti evidentiran prihod.

(l) Datum fakture dobavljača za svaku fakturu ili drugi dokument popraćen finansijskim izvještajem koji dovodi do priznatih troškova;

(m) Podaci o kontekstu povrata u vezi s kvalificiranim troškovima i povratima.